

7850

శ్రీ రమణ గీత

శ్రీ రమణా శ్రమము

తిరువణ్ణామల

1

శ్రీ సమతామయముః
 శ్రీ వాసిష్ఠ గణపతిముని గ్రంథిత
 శ్రీ రమణగీత
 తాత్పర్య సహితము

శ్రీ రమణ సత్వారింశత్, విభిక్త్యప్తకము,
 గురుగీతమును సతాత్పర్యామబంధములతో

నాల్గవ కూర్పు

ప్రకాశకులు :
 నిరంజనానందస్వామి
 స్వామికారి
 శ్రీ రమణాశ్రమము
 తిరువణ్ణామలై

శుద్ధస్వామ్యసంకలితము]

1946

[వెల :

The Jupiter Press Ltd., Madras
for N. A. 72—12-46—1000

విషయానుక్రమణిక

ఉపోద్ఘాతము	పుట iii
ఆమోదోక్తి	vii
శ్రీ రమణస్తోత్రము	x
శ్రీ అనుకాచల పంచరత్నము	1
గ్రంథమహిమ	4

శ్రీ రమణస్తోత్రము

అధ్యాయము

౧. ఉపోద్ఘాత ప్రాధాన్య నిరూపణం	5
౨. మౌన్యత్రయ కథనం	10
౩. ముఖ్యకర్తవ్య నిరూపణం	12
౪. జ్ఞానస్వరూప కథనం	16
౫. హృదయవిద్యా	18
౬. మనోనిగ్రహోపాయము	23
౭. ఆత్మవిచారాధికార తిలంగనిరూపణం	26
౮. ఆశ్రమ విచారము	33
౯. గ్రంథశైలి కథనం	36
౧౦. సంఘవిద్యా	41
౧౧. జ్ఞానసిద్ధి సామరస్య కథనం	45

	పుట
౧౨. చక్రవిచారః	50
౧౩. సన్యాసే శ్రీపురుషయోస్తుల్యాధికార నిరూపణం	58
౧౪. జీవన్ముక్త విచారః	61
౧౫. శ్రవణ సువన నిదిధ్యాసన నిరూపణం	64
౧౬. భక్తవిచారః	67
౧౭. జ్ఞానప్రాప్తి విచారః	70
౧౮. సిద్ధమహిమానుక్త్యర్థనం	73
శ్రీ రమణ చత్వారింశత్	83
శ్రీ రమణ విభక్తిప్రకము	98
శ్రీ గురుగీతము	103

Early November

ఉ పో దా త ము

అటువఱ్ఱాగులయందు జ్ఞాన శేషోమూర్తులై ప్రకాశించు చున్న భగవాన్ శ్రీ రమణమహర్షుల యుపదేశసూపగ్రంథ మిది. విద్వాంసు లీ గ్రంథమునందలి విషయములఁ బరిశీలించి తామె గ్రహించు రని వీని నిట ప్రస్తావింపలేకు. మహాత్మిర యోగశాస్త్ర మత్రాప్రాయముగ నొప్పు నీ గ్రంథము నెనఁ రింతకుమించి సంగ్రహముగఁ దెలుపఁగలరు? కాని మంత్రయోగ రాజయోగ జ్ఞానయోగ భక్తియోగ రహస్యము లిందు కశెలముగ నిరూపింపఁబడినవని మాత్రము చెప్పనగును.

వీని నుపదేశించిన మహాపురుషుల గ్రంథముఁగొని “శ్రీ రమణగీత” యని యీ గ్రంథము వ్యవహరింపఁబడు చున్నది.

శ్రీభగవాన్ వాసుదేవుఁడు భగవద్గీతయందు నుపదేశ స్తయ, భగవాన్ కృష్ణుడై పాయనుఁడు తదనుసారముగ గ్రంథ నిబంధకర్తయు నగునట్లు, ఇందు భగవాన్ శ్రీ రమణ మహర్షు లుపదేశ్యయు శ్రీ వాసిష్ఠగణపతి మునీంద్రులు తదను సారముగ గ్రంథనిబంధకర్తయై యొప్పుచున్నారు. ప్రశ్నలడిగినవా రనేకులై గ్రంథనిబంధకర్తయు వాగ్వి నాకరుగ నుండుట మాత్ర మిట విశేషాంశము.

సంభాషణలు జరిగిన దినము లీ ప్రశ్నోత్తరమాలలో

విశదమగుటచే నివి ఒకేదినమున జరుగలేదని స్పష్టమగుచుండ
నీ విషయ మిచ్చట మరలఁ జెప్పనక్కరలేదు.

ప్రశ్నలకు శ్రీ భగవాను లుత్తర మిచ్చునపుడును,
లేక తామె ఉపన్యసించునపుడును గ్రంథకర్త సన్నిహితుఁడై
తదంశములను శ్లోకసూపమున రచించినట్లు స్పష్టముగఁ దెలి
యనగును. తమ ప్రశ్నలివియని తెల్లమగునట్లు గ్రంథకర్త
ఉత్తమపురుష ప్రయోగించిరి. ద్వితీయాధ్యాయమునందు
రెండవ శ్లోకము శ్రీ భగవానులు స్వయముగ నే యనుగ్ర
హించిరి. ఆ యధ్యాయ పరిశిష్టశ్లోకముల వలన ఈ శ్లోకార్థ
మును గ్రంథకర్త విశదీకరించిరి. 5-వ 6-వ అధ్యాయములు
శ్రీ భగవానులె ఉపన్యసించిరి; ఇతర అధ్యాయములలో
ప్రశ్నల కనుగుణ్యమగు నుత్తరము లొసఁగిరి.

ఈ గ్రంథోపదేశకులను గూర్చియు గ్రంథకర్తను
గూర్చియు కొలఁదిగఁ దెలిపి విరమింతును.

ఉపదేశకులగు భగవాన్ శ్రీరమణమహర్షులు ప్రమాథ
సంవత్సర మార్గశీర్షమాస పునర్వసు నక్షత్రమం దావిర్భ
వించి, దుర్ముఖ సంవత్సరశ్రావణమాసమునందు కేవల
మిశ్వరానుగ్రహముచే ఆత్మసాక్షాత్కారముఁ బడసి పితృ
గృహమువీడి శ్రీ అరుణగిరిఁ జేరి నిత్యసహజాత్మనిష్ఠాగరి
ష్ఠులై ప్రకాశించుచున్నారు.

పాండ్యదేశమునందు తిరుచ్చళి నివాసులు పరాశర
కులోద్భవులును బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠులును అగు శ్రీసుందరమయ్య
రుకును అశఘమ్మకు నుద్భవించి, బ్రహ్మచర్యమునుండియే
వీరు పరమహంసు లయిరి.

శాస్త్రప్రమాణముల గాఢారముగఁ జేసిగాని, అనుమానపూర్వక తర్కవిరూపణముచేఁగాని శ్రీ భగవానులుపదే పదవాస గారు. అంతర్ధ్యావద్భుష్టచే న్వాసుభవము వలనఁ దోచికఁగాని నుపదేశించు వీరు శ్రీమతిస్థలనగులచే గురుభావముతో నాధాధాపఁ బడుచున్నరు. శ్రీమంతులగు శిష్యులనేకులు నిత్య సహజాస్మిత్విసాగ్రాహులగు శ్రీ భగవానులు గుహలో సంఘాతములని మ్రొక్కుచున్నరు. శిష్యులలో శ్రేష్ఠులగు నీ గ్రంథకర్తయు నిట్లే ఉత్తమస్తుతిఁ గావించిరి. నిష్పజ్ఞుల దృష్టిచేఁపఱియనగు యీ విషయము నినుమంశయు సహాపింప నే నతెక్కుండ్లనై నను విశ్వసింతునని మాత్రము చెప్పఁగలను.

గ్రంథకర్తయగు శ్రీ గణపతి మునింద్రులు విశాఖ పట్టణములోల్లాలవరాలు గ్రామ నివాసులగు శ్రీ సరిసింహ శాస్త్రుల పుత్రులు. బహుధాన్యసంవత్సర శార్దికమాస మఖ నక్షత్రమన జన్మించి, ప్లవంగసంవత్సరమునంగు వీరు శ్రీ భగవానుల శిష్యులైరి. తపోఘనులగు వీరు గతించిన ధాత్య సంవత్సర శ్రావణశుద్ధ సప్తమిగాఁడు శ్రీశ్రేష్ఠులైరి.

వస్తుతః ఏతిద్ర్యంభపరిశీలనాపరులు నిష్కల్మష యోగ నూర్ణాభిజ్ఞులగుదు రనుటయందు తేజమైన సంశయములేదు. జిజ్ఞాసులగు యోగసాధకులకు నీ గ్రంథ ప్రచురణము మిక్కిలి యుపకరించుననుట నిర్వివాదాంశము.

ఇట్లు,

స జ్ఞాన సేవకుఁడు.

ఆ మో దో క్తి

సదసద్యక్తి హేతువులారా !

శ్రీరమణభగవానునిఁ జిత్తమున నుంచి రమణగీతోప
నిషత్పరామర్శ మొనరింతునని యెంచితిని. కాని తత్పరనా
నందమున నున్నప్పుడు వ్రాయఁదరముకాదని యనవలసి
వచ్చుచున్నది. “ఆనందమే బ్రహ్మమని తెలియఁదగు”నను
గూఢోపదేశము రూఢమగుచున్నది. పరామర్శించు
తెక్కడ? అపారభావసంభావనాధేయమగు రమణగీతను
విమర్శింతుననుటకంటె వింతలేను. ప్రతిపదము సారస్ఫురి
తమయియున్నది. విషయము భగవద్రమణగదితము, గణ
పతిమునిగ్రథితమయి సుగుప్తమైయున్నది. ఇంకఁగావల
యునదేమి? ఆ న్యక్తులెవరు? ఎవరైనదేమి? తెలిసికొండ
మన్న వేదాంతాచార్యుల నడుగుఁడు. నన్నడుగఁదలఁతురేని,
వినుఁడు. వారిరువురు నరనారాయణులు. ఆర్యజ్ఞానహీనతా
దవనిర్దిగ్ధభారతీయజనతరుమండల ప్రాప్త దివ్యజ్ఞానామృ
తాంభోధరాధిదేవతలు. ఇతిరులుకారు.

ఆ వ శ్య క త.

భగవద్గీత గలదు. రమణగీతయేల? భగవద్గీతాను
వాదమనుటకు నూఱు రమణగీతయనిరా? అపూర్వవిషయ
మిందేమి కలదు? నామధేదమే యందురా? పైశంకల నిరా
కరించి యావశ్యకతఁ జూపవలయును. భగవద్దుక్తియగుటయే

యావశ్యకతయని భక్తులకుఁ జెప్పెదను. విమర్శకులకిట్లు వాక్కుత్తును. వేదవేదాంగవేదాంతములనేకథా వ్యాఖ్యాతములయి జిజ్ఞాసుసందేహ నివారణాక్షమములై విశ్వాసపాత్రములుగాక విమర్శకజనులకు సత్యాన్వేషకులకు నూహభంగములై యిప్పుడున్నవి. అన్యమతి సిద్ధాంతముల నరయుట కాన సోచ్ఛయ్యెను. దీనిని నివారించుటయెట్లు? జ్ఞానకాండమని యలసతి నలవరించుకొనవలయునా? ఆదర్శసిద్ధి నొందవలయునా? సిద్ధిప్రజ్ఞాక్షేమిచేయఁదగును? మొదలగు సంశయములుగలవు. సగవారి యెట్లుండవలయును? గృహస్థుఁడేమిచేయఁదగును? వీనికిఁ బ్రత్యుత్తర మొక్కరీతి నిచ్చువాఁరే? కలుగకపోవకు. వాఁరేవీరు. “సత్యాసత్యవివేకము వైరాగ్యసాధనము. ఆత్మనిష్ఠ బంధహానియగును”. అని రచుణగీత యుపక్రమింపఁబడినది. సిద్ధిలోక మహిమాభివర్ణనముతో నుపసంహరింపఁబడినది. అని తాత్పర్యలింగమిందు గ్రహింపవలనుపడదు. ఒక్కొక్కప్రశ్నకు నుత్తరమును విమర్శించుకొనుచు రావలయును. కావున సనేకసంశయోచ్ఛేదియని చెప్పకయచెప్పుచున్నది. వానప్రస్థులకును, గృహస్థులకును, బ్రహ్మచారులకును, సన్యాసులకును, సాంఖ్యులకును, శాసకులకును, భారతీయులకును, నితరులకును నందఱకు నన్నివిధముల నుపపత్తిజూపి, తత్తదభిరుచిమూలమునఁ పరమపదము బోధించి యనుభూతిమార్గములఁ జూపి యసాధారణ కార్యనిర్వహణ సామర్థ్యము ప్రకటించు గ్రంథముకలదా? బ్రహ్మసూత్రములున్నవి. లేకేమి? అనేక విజ్ఞానేకాథాభిప్రేతము. సంశయప్రేతము.

నివృత్తియెట్లు? రమణగీతయే. ఇట్టిగ్రంథ ముదయింపవలసి వచ్చెను. భగవదుక్తియగుట సత్యంతావశ్యకమ యగును.

వి శే ష ము లు.

శిష్యు లనేకస్థితులవారును బ్రహ్మము లనేకమతము లునై తమద్ధరణార్థముగ బోధించిన బోధములు నుత్తరములు వివిధవిషయ నిర్ణాయకములని చెప్పవలయునా? ద్వైతమా? అద్వైతమా? ఏమియో సత్యమతము. ఇట్టివిషయము లనేకములు గలవు. ఇదియొక యపూర్వత.

గ్రంథ ప్ర శం స.

బ్రహ్మసూత్రములకు, ధర్మపదమునకు (దమ్మపదము), ఉపనిషత్తులకు, గీతలకు, అన్యమత గ్రంథములకు (బైబిలు, కొరాను ఇత్యాదులకు), సమన్వయ వ్యాఖ్యానము కావలయు నని తలంచువా రీ “రమణగీత” పరింపదగును. నీలకంఠ, శంకర, రామానుజ, మధ్వాది వ్యాఖ్యాతృజన హృదయవిద్య నెఱుంగుదమన్న రమణగీత బరింపవలయును. శంకరుడు జగత్తు ససత్యమనలేదని యెన్నేని యుక్తివాదములు లోక ముగ్ధుల బుట్టలేదు? వారివారి నిష్కృష్టాభిప్రాయముల నెందఱో యన్నేషించిరి. సంశయించిరి.

“నాసత్యంచిత మేద్విశ్వం । సవాస్వస్యతదన్యతాం॥”

“సిద్ధానాంకృతకృత్యానాం । గళంతినియమాస్వయం॥”

“ఉపాసనంవివాసిద్ధిరైవ”

“కుర్వంతిభూయస్యై చిత్తశుద్ధయే॥”

ఇత్యాది మహావాక్యముల సరయునప్పు డనేక

సంశయ నివారణైక గ్రంథ మిదియే యని యందుము.
పంచమాధ్యాయములోని హృదయవిద్య, దశమాధ్యాయ
ములోని సంఘవిద్య, అష్టమాధ్యాయములోని యాశ్రమ
ధర్మ నిర్వచనము, “సోపానవత్పరం ప్రాప్తుం”; “అత్యంత
పక్వచిత్తస్య క్రమాపేక్షానవిద్యతే” అను వాక్యములలోని
గంభీరాభిప్రాయమును గ్రహించితీవలయును. భావసంబం
ధాఖిల పరాపరవిద్యలకు నాకరింబై సకలశాస్త్ర సాగరమై
సజ్జనసేవ్యమై యొప్పు రమణగీత విమర్శింపఁ గడంగును రేని
మూలగ్రంథమునకు మించునని విస్తరభీతిచే విరమించు
చున్నాను.

10-11-28,
B. H. School, }
Madanapalle.

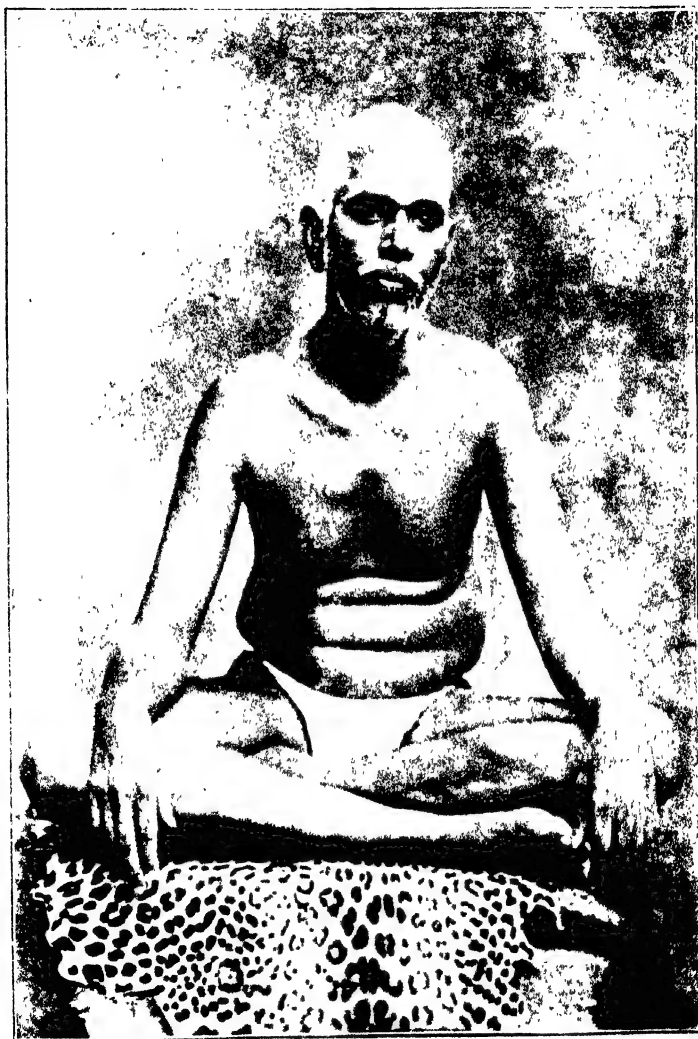
ఇట్లు,
భావానంగుడు,
కొత్తభట్ల కృష్ణరాయశాస్త్రి,
సామూరు,
Vizag District.

శ్రీ రమణ స్తుతి

అపారసచ్చిత్సుఖవారిరాశే
ర్యసోర్మి మాత్రం భవనం సమస్తం
గుహాహితం తం రమణం గభీరం
చింతావిహీనం హృది చింతయామి॥

లోకమంతయు అలలు మాత్రమై ఒప్పు ననంత సచ్చిత్సుఖ
సాగర స్వరూపుఁడును, హృదయ గుహావాసియు, గంభీరుఁడును, చింతా
రహితుఁడునగు శ్రీ రమణుని హృదయమున స్మరింతును.

(శ్రీ)రమణాయనమః

శ్రీ అరుణాచల పంచరత్నం

1. కరుణా పూర్ణ సుఖాభ్యే ।

కబళిత ముస విశ్వేహుప కిరణావంగా ।

అరుణాచల పరిమాస్మి ।

న్నరు సోభన చి త్రికంజ సువికాశాయ ।

దయచే నిండిన ఆస్కాన సుఖరమా! కరుణతోనే ప్రాంత నిడిన
గొప్ప ప్రపంచమును గలవాడవైన కరుణాచల పరమాత్మా! హృదయ
పద్మము మిగుల నికసింప చేయుచున్న సువికాశ సుఖమా!

2. త్వయ్యశునాచల శర్వే ।

భూత్వాస్థిత్యా ప్రలీనమేతచ్చిత్రం ।

హృద్యహుత్యాత్మితీయా ।

సృత్యసిభోస్తైనదంశో హృదయంనామ ॥

అరుణాచలరాజా! నీయందీ చిత్రమంతయుబట్టి, నిలిచితిలకు
మగుచున్నది. ఆత్మ స్వరూపుడవగుటచేత హృదయమునందు “నేను”
అని, ఓయా! నాట్యమాడుచున్నావు గదా! దానివలన నీకు హృదయ
మను శేరు గలిగెననుచున్నావు.

3. అహమితి కుతతయాతీ ।

త్యన్విష్యాంతః ప్రవిష్టయాఽత్యమలధియా ।

అవగమ్య స్వం హిమం ।

శామ్యత్యరూపాచల త్వయిననీవాత్మా ॥

ఈ “శేష” మునున = చ్చుటనుండి వచ్చుచున్నది యని లోపల ప్రవేశించిన నిగ్గులమును బద్ధిచే వెనుక స్వీయమును అనగా తనదియగు రూపమును గానినెకాని, ఆరుణాచలండా! నముద్రమునందలి నదివలె నీ నుంగే చేరుచున్నాడు.

4. త్యక్త్వా నిషయా గాహ్యాం ।

రుద్ధప్రాసన రుద్ధమననాంతిత్వాం ।

ధ్యాయన్పశ్యిషో యోగీ ।

దీప్తి మరుణాచల త్వయి మహీయాంతే ॥

ఓండా! మరుణాచలండా! బాహ్యవిషయములను వదలి నిరోధించిన ప్రాసనమున నిరోధంపడిన మనస్సుచే యోగి నిన్ను లోపల ధ్యానించుటచేత నీ నుంగుని వెనుగును చూచుచున్నాడు. ఈ ని వెలుగు గొప్పది.

5. త్వయ్యర్చితమననా త్వాం ।

పశ్యం త్స్వం తవాకృతీతియా. సతతం ।

భజతేఽనన్యస్రీత్యా ।

సజయత్యరూపాచల త్వయి సుఖే మగ్నః ॥

నీయందర్శించిన మనస్సుచే సర్వమును నీయాకారముగ నెప్పుడును చూచుచున్నవాడై, అనన్యమును భక్తిచేత నిన్నెప్పుడు ధ్యానింపుచున్నాడో, ఓయీ యరుణాచలండా! వాడు సుఖస్వరూపుడవగు నీయందు మునిగినవాడై విజయముఁ గెంచుచున్నాడు.

శ్రీమద్రమణ మహర్షే ।

ద్వర్ధస మరుణాచలస్య దేవగిరా ।

పంచక మాశ్యాగీతౌ ।

రస్మి శ్చ్యవనూపనిషత్సహా ॥

ఇతి శ్లోనరాతిః

ఈ భాషలో ఆశ్యా తిరుప్పలి శ్రీమద్రమణమహర్షి చేరచినుంప బడిన ఈ మరుణాచలంబకము ఉపనిషత్సహా, నాటియు నిది వారి వర్ణనము.

ఇతి శ్లోనరాతిః.

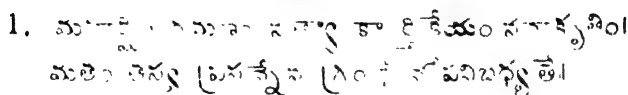
గళంతీ గంజేయం విమలతరగీజైవ మహతో ।
 నగాశీశాచ్చీమద్రమణ ముని సూపాజ్జవిమతీ ।
 పశోవాశీసూపా ద్దణపతిక వేర్భక్త హృదయం ।
 సముద్రం సూరీగతి ప్రబలచులహారిణ్యనుపదం ।

అతి నిర్మలమైన ఈ రమణగీతి గంగ శ్రీకమణముని యను ఆత్మ్య
 స్నాత పర్వతరాజములో నుంచి గణపతికి వి వాగ్రూప మార్గమున
 పడేపడే నీచా కిల్లుడు నీలియై ప్రవహించుచు భక్తహృదయగూర్జిత
 ములో సంగమ ముచును.

(శ్రీ) రమణ సీతా

అథ మోక్షాధ్యాయః

ఉచిత ప్రాధాన్య వివాహం.

మొదటి అధ్యాయము.

ಮಾನ್ಯರಾದ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು, ಮಹಾನ್ ಮನೋವಾಕ್ಯವನ್ನು
 ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರತಿಫಲನವನ್ನು ನೀಡುವುದು.

2. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ (1/4 of the whole is shaded)

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

1913 ද්විතීයික සංග්‍රහයේ මුද්‍රණය වූ ප්‍රකාශනයකි.

3. ఉపవిద్యను చక్కగా శిష్యుని వియతాత్మను ।

భగవంతు మృత్యు నోహ మివృత్యం నిర్వాహ స్థగం॥

వనములను పుష్పములను పంపి నిత్యము కలవాడై భూస్వామి
 యుండును. భూస్వామియనునాడెవ్వనిని నిత్యము పంపకుండగు ఋషిని
 పక్షినిండ్రి.

ప్రశ్నము: ప్రశ్న.

4. సత్యానన్యవివేకేనముచ్యతే కేవలేన కిం ।

ఉత్తరమును బంధించినది విద్యుత్ నాథనాంతరం ॥

మొదటి ప్రశ్న.

ఇది సత్య విధి మనస్యమని పరామర్శించుటచేతనే ముక్తిని నొందు చున్నాడా? లేక బంధమునుండి నొలగుటకు వేరగు సాధనమున్నదా?

ద్వితీయః ప్రశ్నః.

5. కిమలం శాస్త్రచర్చైవ జిజ్ఞాసాగాంవిముక్తయే |
యథాగురూపదేశంకి ముచాననమపేక్షయే ||

మొదవ ప్రశ్న.

అత్యున్నతలీనానోరుపాదా ముక్తకొఱకు శాస్త్రచర్చయే చాలు నా? గురుపదానుసారముననుకరించి యున్న నొక యుపాసక మపేక్షింపఁ బడునా?

తృతీయః ప్రశ్నః.

6. సోప్రజ్ఞః సోప్రజ్ఞ మాత్మానం కింసమర్థయేత్ |
విదిత్వా పరమాద్వైతం జ్ఞానస్యోపరయేతుతే

మూడవ ప్రశ్న.

సమాధిలో లభించు పర్యవర్తిమును కేవలనియో లేక ప్రాపం శక్తియును ముచానుమించువలెనో తనను సమాధిలో కలవానినిగా నిర్వి గుండుకొనవలెదా?

చతుర్థః ప్రశ్నః.

7. జ్ఞానం కేవలం కేవల జ్ఞానం క్రియతి కోవిదాః |

నాల్గవ ప్రశ్న.

విద్యాంకు శక్తుచేత (కాకనివి) జ్ఞానముకలవానిని గుర్తొనెందురు?

పంచమః ప్రశ్నః.

జ్ఞానాయైవ సమాధిః కిం కామాయాప్యత కల్పయే ||

అనుదన ప్రశ్న.

యోగము జ్ఞానమాత్రసాధనమా? లేక కోరికకు గూఢ సాధన మగునా?

మఘః ప్రశ్నః.

8. కామేయోగ సాధ్యస్య స్థితిప్రశ్నో భవేద్యది ।

సకామో - ముష్యవ్యాధ్య మధగచ్ఛతోవానవా ।

అను ప్రశ్న.

కోరికగల్గినది యోగసాధ్యమనిచి పృథ్వికోధమాహుల్యముచే మధ్యకాలమునకు పుష్కలభూమికి తిరిగివచ్చినవాడల నతనిని విన్నుట మొదటివానిని భజించువాడ.

9. ఏవం మనా సుఖం ప్రహ్లా నాకర్ష్య కరుణానిధిః ।

అబ్రవీత్సర్వేయచ్ఛ్రేయో నమో భగవాన్సమీః ।

ఏమియు ప్రార్థించు ననునవాడ బోగొట్టినవాడును, భగవంతుడను, గురువునకు సమములగు పుష్కలభూమికి తిరిగివచ్చినవాడల విని బగులు చెప్పెను.

ప్రశ్నమ ప్రశ్నోత్తరం.

10. మోచయేత్సకలంబృంహ నాస్మిన్సర్వ కేవలం ।

సత్యాసత్య వివేకం చ వ్రామాన్వైరాగ్యసాధనం ।

మేదః శ్రద్ధ కుత్తామః ।

అర్థమందలి నిలకడ మెక్కితలి సకల సంధముల బోగొట్టెను. సత్యమును అసత్యమును విమర్శించి, శేఱుననుచు చెడినకొనునను వైరాగ్యమునకు సాధనమని చెప్పెనున్నాడు.

11. సదాశ్రుతి గంధర్వో జ్ఞానీకేవల మాత్మని ।

నాసత్యం చింతయేద్విశ్వం నవాస్వస్య తదస్యతాం ।

జ్ఞాని యాత్మయందే గంభీరుడై యెల్లప్పుడు నిలకడఁ జెందియుం
డును. ప్రపంచమును యసత్యమని తలచడు. ప్రపంచము తనకంటె
వేలనియుఁ దలచడు.

ద్వితీయ ప్రశ్నోత్తరం.

12. స సంసిద్ధి ర్విజ్ఞానోః కేవలం శాస్త్రచర్చయా।
ఉపాసనం విరాసిద్ధి ర్నైవస్యాదితి నిర్ణయః॥

గండివప్రశ్న కుత్తరము.

ఆత్మ నెఱుగ దలచిన వానికి కేవలము శాస్త్రశోధనచేత సిద్ధి
గలుగదు. ఉపాసన లేక సిద్ధి కలుగదని నిర్ధాంతము.

13. అభ్యాసకాలేన హజాం స్థితిం ప్రాప్సురుపాసనం।

సిద్ధిం స్థిరాం యదాగచ్ఛేత్ సై వజ్ఞానంతయోచ్యతే॥

అభ్యాసకాలమందలి సహజముగు నిలకడను యుపాసనమని చెప్పు
చున్నారు. ఆ నిలకడ ఎప్పుడు స్థిరమగు సిద్ధిని పొందునో అప్పుడదియే
జ్ఞానమని చెప్పుచుచున్నది.

14. విషయాన్ సంపరిత్యజ్య స్వస్వభావేన సంస్థితిః।

జ్ఞానబ్యాపారోక్షికః ప్రోక్తా సహజస్థితిరాత్మనః॥

విషయముల నదలి జ్ఞానబ్యాపారకారమైన స్వాభావికముగు తన
యందలి నిలకడ సహజస్థితి మునబడుచున్నది.

తృతీయ ప్రశ్నోత్తరం.

15. నిర్వాసనేవమానేన స్థిరాయాం సహజస్థితౌ।

జ్ఞానీజ్ఞానిసమాత్మానం నిస్సందేహస్సమర్థయేత్॥

మూడవప్రశ్న కుత్తరము.

వాసనారహితమగు [మనియొక్క భావము] మానముచేత సహజ

మగుస్థితి స్థిరముకాగా జ్ఞాని తనను సందేహములేక జ్ఞానిగా నిశ్చయించుకొనగలడు.

చతుర్థ ప్రశ్నోత్తరం.

16. సర్వభూత సమత్వేన లింగేన జ్ఞాన మూహ్యతాం।

నాల్గవప్రశ్నకుత్తరము.

సర్వభూతములయందు పక్షపాతిములేక మెలగుట యను గుర్తుచేత (నొకనికి) జ్ఞానమున్నదిని యూహింపవలయును.

పంచమ ప్రశ్నోత్తరం.

కామారభ్య స్సమాధిస్తు కామం కలతి నిశ్చితం॥

ఆఱవప్రశ్నకుత్తరము.

కోరికకై సమాధియొగ్గ మధ్యసింపిన వారికి నిశ్చయముగా కోరిక ఫలింపుచున్నది.

షష్ఠ ప్రశ్నోత్తరం.

17. కామేన యోగమధ్యస్య స్థితి ప్రజ్ఞోధ వేద్యది।

సకామోముష్య నాశల్యం గచ్ఛన్నపి నహర్నయేత్॥

ఆఱవప్రశ్నకుత్తరము.

కోరికయందు యోగమధ్యసింపిన విధ్యయందు శూన్యజ్ఞానియైన యెడల మొదటి కోరిక యతనికి ఫలింపును, గాని దానిచే నతడు సంతసింపడు.

ఇతి శ్రీరమణాశాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

రమణాంతేవాసిनో వాసిష్ఠస్య గణపతే రుపని

బంధే ఉపాసనప్రధాన్య నిరూపణం

నామ ప్రథమోధ్యాయః॥

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునగు శ్రీరమణగీత
యందు రమణ శిష్యుఁడును వాసిష్ఠుఁడునగు గణపతిచేఁ
జేయబడిన గ్రంథమున ఉపాసన ప్రాధాన్య
నిరూపణమును మొదటి అధ్యాయము.

ద్వితీయోధ్యాయః

మార్గత్రయ కథనం.

1. ఈశపుత్ర శకేబాణ

భూమినందధరామితే।

చాతుర్థాస్య జగోసారం

సంగ్రహ్యా భగవాన్ ఋషిః।

రెండవ అధ్యాయము.

1915 క్రీస్తుశకము చాతుర్థాస్థ్యములో సారమును సంగ్రహించి
భగవంతుఁడగు ఋషి యీ క్రింది శ్లోకముచే గీర్తించెను.

2. “హృదయ కుహరమధ్యే కేవలం బ్రహ్మమాత్రం

హ్యహమహమితి సాత్వా దాత్మరూపేణ భాతి।

హృదివిశ మనసా స్వం చిన్మతా మజ్జతావా

పవనచలన రోధా దాత్మనిష్ఠోఽథ వత్స॥”

హృదయమును గుహయొక్క మధ్యమున కేవలము బ్రహ్మమే
“నేను నేను” అని ప్రత్యక్షముగ యాత్మరూపముగ ప్రకాశింపుచున్నది.
అత్యనుగుణించి వెదికుటఁ జేతనో లేక తనయందు మునుగుటఁ జేతనో
లేక ప్రాణవృత్తి నిరోధమువలననో మనస్సుచే హృదయమున బ్రవేశించి
నీ వాత్మయందు నిలకడఁ గలవాఁడవగుము.

3. శ్లోకం భగవతోవక్తా స్మహాకేరిమముద్గతం।
శ్రుత్యంతసారంయోవేదసంశయోనాస్య జాతుచిత్ ॥

భగవంతుఁడగు రమణబుద్ధి ముఖమునండి బయలు వెడలిన వేదాంత సారభూతమగు నీ శ్లోకము నెవడు తెలిసికొనునో యతని కెప్పుడును సంశయము గలుగదు.

4. అత్రశ్లోకే భగవతా పూర్వార్థే స్థానమీరితం।
శారీరకస్యదృశ్యేస్మిన్ శరీరేవాంచభౌతికే॥

దృశ్యమగునదియు పంచభూతములచే నేర్పడిన ఈ శరీరము వాశ్రయించిన యాత్మయొక్క స్థానమును భగవంతుఁడీ శ్లోకమున పూర్వార్థమందు (హృదయకుచారమధ్యమని) వచించెను.

5. తత్రైవలక్షణం చోక్తం ద్వైతమీశాచవారితం।
ఉక్తంచాప్యపరోక్షత్వేన నానాలింగ నిబర్హణం॥

ఆ పూర్వార్థమునందే లక్షణమును వచించెను. తేవేత్వం భేదమును బోగొట్టెను. అనేక చిహ్నములనండి గొలిగినదిను ప్రత్యక్షభావమును వచించెను.

6. ఉపదేశోద్వితీయార్థే శిష్యాభ్యాసకృతేకృతః।
త్రేభాభిన్నేన మార్గేణ తత్త్వాదైక్యం సమీయుషా॥

ద్వితీయార్థమందు మూడు విధములుగ భేదమును శాసించెను, తత్త్వమువలన ఏకత్వము నొందిన మార్గముచే శిష్యుల కభ్యాసమగుటకై యుపదేశ మొనర్చెను.

7. ఉపాయోమార్గనాభిఖ్యః ప్రథమస్సం ప్రకీర్తితః।
ద్వితీయో మజ్జనాభిఖ్యః ప్రాణరోధ స్తృప్తీయకః ॥

ఆత్మను వెరుగుటయు, యాత్మయందే ముణుగుటయు, ప్రాణమును నిరపరచుటయు ఆత్మను కన్గొనుట కీ మూడు యుపాయము లుపదేశింపఁబడెను.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
రమణాంతేవాసి నో వాసిష్ఠస్య గణపతే రుప
నిబంధే మార్గత్రయ కథనం నామ

ద్వితీయోధ్యాయః

ఇతి బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రమునగు శ్రీరమణ గీత
యందు రమణాంతేవాసి నో వాసిష్ఠుండునగు గణపతిచే
జేయబడిన గ్రంథమున మార్గత్రయ కథనమును
గొండవ అధ్యాయము.

తృతీయోధ్యాయః

ముఖ్య కర్తవ్య నిఘాపణం.

1. పైవరాతివ్య సంవాద మూచార్య రమణస్యచ |
నిబంధమస్త్రోతాంతేస్త్రికా అధ్యాయే వినుమాంముదే ||
మూడిన అధ్యాయము

పైవరాతినికని మూచార్యుడగు రమణునికని జరిగిన సంవాద
మును ఈ మూడిన అధ్యాయమున విద్వాంసులు సంతసించుటకై చేయు
చున్నాము.

పైవరాతి ఉవాచ.

2. కింకర్తవ్యం మనుష్యశ్చ ప్రహసమిహసంస్మృతౌ |
ఏకానిర్ధార్యభగవాన్ తస్మైవ్యాఖ్యాతు మర్హతి ||
పైవరాతుని వాక్యము.

మనుష్యునికి సంసారమున ముఖ్యముగ జేయబడిన కార్యమెద్దియో
ఓ భగవంతుడా! నాకు విస్తరించి చెప్పుము.

భగవానువాచ.

3. స్వస్యస్వరూపం విజ్ఞేయం ప్రధానం మహాదిచ్ఛతా।
ప్రతిష్ఠా యత్ర సర్వేషాం ఫలానాముతకర్మణాం॥

భగవంతుని వాక్యము.

గొప్పతనము నిచ్చించువానిచే యెచ్చట సకలములైన ఫలములును కర్మములును గావురముండునో యాతనదగు యాత్మరూపము ప్రధాన విజ్ఞేయము.

వైవరాతి ఉవాచ.

4. స్వస్యస్వరూపవిజ్ఞానే సాధనం కిం సమాసతః।
సిద్ధ్యేత్తేనప్రయత్నేన ప్రత్యగ్బ్రహ్మహీయసీ॥

వైవరాతుని వాక్యము.

సంగ్రహముగా తన్ను జాచెలిసికొను సాధనమిది? ఏప్రయత్నముచే మిగుల గొప్పదగు ప్రత్యగ్బ్రహ్మ (తన్నుదా చూచుట) లభించును.

భగవానువాచ.

5. విషయోభ్యుపరావృత్య వృత్తీస్సర్వాఃప్రయత్నతః।
విమర్శే కేవలంతిష్ఠే దచలేనిరుపాధికే॥

భగవంతుని వాక్యము.

ప్రయత్నముచే సర్వములను వ్యాపారములను విషయములను భోగములనుండి మరలించి (ఆనగ లొలగించి) చలించనిదియు విషయములేనిదియునగు కేవల విమర్శయందే నిలకడ కెంది యుండవలయును.

6. స్వస్యస్వరూపవిజ్ఞానే సాధనం తత్సమాసతః।
సిద్ధ్యేత్తేనైవప్రయత్నేన ప్రత్యగ్బ్రహ్మహీయసీ॥

తనయొక్క యాత్మరూపమును జెలిసికొనుటకు మన్న బేగొనఁబడినదియె సంగ్రహముగ సాధనము. ఆ ప్రయత్నముచేతనే మిగుల

గొప్పదగు ప్రత్యద్భుష్టి సిద్ధింపుచున్నది. [అనగా, తన (అత్మ) బింబమును (అత్మయగు) తాను చూచుట కలుగుచున్నది.]

చైవరాత ఉవాచ.

7. యావత్సిద్ధిర్భవేన్నన్తరాం యోగస్య మునికుంజర!
తావంతినియమాః కాలం కిం చుత్సిముపకుర్వతే॥

చైవరాతుని వాక్యము.

ఓ మునిశ్రీమదా! యెంతకాలములోగ మహామ్యులకు యోగసిద్ధి కలుగునో యంతకాలమువఱకు గూఢిగాగ ప్రయత్నమునకు నియమములుపకార మొనర్చుచున్నవా?

భగవానువాచ.

8. ప్రయత్నిముపకుర్వంతి నియమాయుంజతాంసతాం।
సిద్ధానాంకృతికృత్యేనాం గలంతినియమాస్వయం॥

భగవంతుని వాక్యము.

యోగమధ్యసింపుచున్న శత్రురుఘులయొక్క యోగప్రయత్నమునకు నియమములు నోప్పడుచున్నవి; పట్టుదలను సాధించిన సిద్ధులనుండి నియమములు తమంతటనే నొలకగుచున్నవి.

చైవరాత ఉవాచ.

9. కేవలేనవిమర్శేన స్థితేన నిరుపాధినా।
యథాసిద్ధిస్తథామంత్రైః జపైస్సిద్ధిర్భవేన్నవా॥

చైవరాతుని వాక్యము.

ఉపాధిరహితమగు స్థిరమైన కేవల విమర్శచే సిద్ధి గలిగినటుల మంత్రజపములచే సిద్ధి కలుగునా? లేదా?

భగవానువాచ.

10. అచంచలేనమనసా మంత్రైర్వైర్నిరంతరం |
సిద్ధిస్సాస్థ్యై శ్రద్ధానానాం జప్తేన ప్రణవేనవా |

భగవంతుని వాక్యము.

అచంచలమగు మనస్సుచే 'శ్రీశైవగళ' జపించిన మంత్రముచే
వై నను ప్రణవ జపముచేస్తే ని. శ్రద్ధగలవానికి సిద్ధియొచ్చును.

11. వృత్తిర్వచేనమంత్రాణాం శుద్ధస్యప్రణవస్యవా |
విషయేభ్యఃపరాన్పితౄ స్వస్వరూపాన్మిథాభవేత్ ||

మంత్రముయొక్కగాని శుద్ధప్రణవముయొక్కగాని జపముచే విష
యములనుంచి నొలగిన వ్యాపారము తనయొక్క యాత్మరూపముతో
నైక్యముఁ గలిగినదిగను.

12. ఈశపుత్రశక్తేశైల భూమినందధరామితే |
సప్తమే సప్తమేనోయం సంవాగోఽ భవదన్భుతః ||

1917 క్రీస్తుశకము జూలై నెల యేడది తేదీని యీ అచ్చుత
సంవాదము జరిగెను.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యా యాం యోగశాస్త్రే
రమణాం తివాసి నో వాసిష్ఠస్య గణపతే రుప
నిబంధే ముఖ్యకర్తవ్యనిరూపణంనామ
తృతీయోధ్యాయః

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునగు శ్రీ రమణగీతయందు
రమణశిష్యుడును వాసిష్ఠుండునగు గణపతిచేఁ జేయబడిన
గ్రంథమున ముఖ్యకర్తవ్య నిరూపణమును
మాడవ అధ్యాయము.

చతుర్థోధ్యాయః

జ్ఞానస్వరూపకథనం.

ప్రథమః ప్రశ్నః.

1. అహంబ్రహ్మస్మితి వృత్తిః కింజ్ఞానం మునికుంజరః।

ఉతబ్రహ్మహమితిధీః ధీరహం సర్వమిత్యుత॥

నాలుగవ అధ్యాయము.

మొదటి ప్రశ్న.

మునిశ్రేష్ఠుడా! “నేను బ్రహ్మమగుచున్నాను” అను వృత్తి జ్ఞానమా? లేక “బ్రహ్మము నేను” యను బుద్ధి జ్ఞానమా? “నేను సర్వము” అను బుద్ధియో?

2. అథవాసకలంచైతత్ బ్రహ్మేతిజ్ఞానముచ్యతే।

అస్తాత్ వృత్తి చతుష్కాద్వా కిన్నుజ్ఞానం విలక్షణం॥

మఱియు “ఈ సర్వప్రపంచమును బ్రహ్మ” మనునది జ్ఞానమా?

ఈ నాలుగు వృత్తులకంటె విలక్షణమగునదియే జ్ఞానమా?

అస్యోత్తరం.

3. ఇమంసుమగురుఃప్రశ్న మంతేవాసినఆదరాత్।

ఆకర్ణ్యరమణోవాక్య మువాచభగవాన్మునిః॥

ఉత్తరము.

శిష్యుడగు నాయొక్క ఈ ప్రశ్న నాదరముచే విని భగవంతుడును గురువునగు రమణయుపి ప్రత్యుత్తరమును వచించెను.

4. వృత్తయోభావనా ఏవ సర్వావతానసంశయః।

స్వరూపావస్థితింశుద్ధాం జ్ఞానమాహుర్మనీషిణః॥

ఈ సకలములగు వృత్తులు తెలింపులేను. సంశయములేదు. విద్వాంసులు పరిశుద్ధులగు యాత్మరూపమునందలి నిలకడిను జ్ఞానమని చెప్పుచున్నారు.

ద్వితీయః ప్రశ్నః.

5. గుర్వీచ స్తదాకర్ణ్య సంశయచ్ఛేదకారకం।
అప్యచ్ఛంపున వాహ మన్యంసంశయముద్ధతం॥

తెండవ ప్రశ్న.

సంశయమును బోగొట్టు గురువుయొక్క గూఢాటను విని తిరుగవేలగు సంశయమును గుఱించి యడిగితిని.

6. వృత్తివ్యాప్యంధ వేద్యహ్మ నవాగాధతపస్వినాం।
ఇమంమేహృదసంబాధితం సంశయంఛేత్తుమర్హసి ॥

తపస్సులయొక్క పతి నగు ని యిది! వృత్తిచే బ్రహ్మ వ్యాపింపబడునా కాదా? నాయొక్క హృదయమునఁ గలిగిన ఈ సంశయమును బోగొట్ట నర్హుడగుచున్నావు.

అన్యోత్తరం.

7. తమిమంప్రన్నమాకర్ణ్య మిత్రమంప్రేజమాంబుషిః।
అభిషిచ్యకటాక్షేణ మామిదంవాక్యమబ్రవీత్ ॥

ఉత్తరము.

ఈ ప్రశ్న విని తనయొక్క పాదసేవకులకు మిత్రమగు నన్ను క్రేగంట జూచి, ఋషి పరిచేను.

8. స్వాత్మభూతంయదిబ్రహ్మ జ్ఞాతుంవృత్తిఃప్రవర్తతే।
స్వాత్మాకారతదాభూత్వా నపుథక్ ప్రతితిష్ఠతి ॥

వృత్తి తనయొక్క యాత్మయైన బ్రహ్మను తెలిసికొనుటకు

మెలగుచున్నట్టామెనా యప్పుడు ఆ యాత్మతో నైక్యమునుఁ జెందినపై
యాత్మకంఠే వేటుగ నుండను.

9. అయంప్రాగు క్తవవాబ్జే సత్ప్రమే త్వేకవింశకే।

అభవన్నామితగ్రంథః సంవాచో రోమహర్షణః॥

ఈ చిన్నదగు మా గంభీర సంవాచము 1917 జూలై యిరువది
యొకటియవ తేదీని జరిగెను.

ఇతి శ్రీ రమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యానాం యోగశాస్త్రే
రమణాంతేవాసి నో వాసిష్ఠస్య గణపతే రుపనిబంధే
జ్ఞానస్వరూపకథనంనామ చతుర్థోధ్యాయః.

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునగు శ్రీ రమణగీతయందు
గమణశీఘ్రుండును వాసిష్ఠుండునగు గణపతిచేఁ జేయబడిన
గ్రంథమున జ్ఞానస్వరూపకథనమును నాచుగవ ఆధ్యాయము.

పంచమోధ్యాయః

హృదయవిద్యా.

1. ప్రాగుక్తేప్రప్రమేమాసి ననమేదినసేవిశి।

ఉపన్యసితివాక్సమ్య గుద్దిశ్యహృదయంమునిః॥

అయిదవ ఆధ్యాయము.

మాము వేర్కొనబడిన వత్సరమున ఎనిమిదవ నెలయందు తొమ్మి
దవ దినమున రాత్రి ఋషి హృదయమును చిహించి యుపన్యసించెను.

2. నిర్గచ్ఛంతియతస్సర్వా వృత్తయోదేహధారిణాం।

హృదయంతత్సమాఖ్యాతం భావనాకృతివర్ణనం॥

దేహధారులకు సకలములగు వ్యాపారము లెచ్చటనుంచి బయలు వెడలుచున్నవో అదియే హృదయమనబడును. ఆకారవర్ణనము శేషభావన.

3. అహంవృత్తిస్సమస్తానాం వృత్తీనాంమూలముచ్యతే |
నిర్గుణ్యతీయతోహంకీః హృదయం తత్సమానతః ||

సకలవృత్తులకు “నేను” అను వృత్తి మూలమని చెప్పబడుచున్నది. “నేను” అను బుద్ధి ఎచ్చటనుండి బయలు వెడలుచున్నదో అదియే హృదయము.

4. హృదయస్యయద్దినానం భవేచ్ఛక్రమనాహతం |

మూలాధారంసమారభ్య యోగస్యోపక్రమఃకుతః ||

హృదయమన కనాహతచక్రమే స్థానమైవగుడిల మూలాధారమునుండి యోగారంభ మెట్లు సిద్ధించును?

5. అన్యదేవ తతోరక్త పిండాద్ధృదయముచ్యతే |

అయంహృదివృత్త్యాతి దాత్మికోరూపమూరితం ||

ఆ రక్తపిండుకంటె హృదయము శేఱగునదియే. హృత్ + అయం = హృదయం అను పదవిభాగముచే ఆత్మరూపము హృదయమని చెప్పబడుచున్నది.

6. తస్యదక్షిణాశోభామ హృత్ప్రేక్షై నవామతః |

తస్మాత్ ప్రవహతిశ్శోభి సహస్రారంసుషుమ్నయా ||

హృత్కులకమునందు హృదయము కుడివై పుననున్నది. ఎడమవైపున కాదు. ఆ హృదయస్థానమునుండి సుషుమ్న నాడియొక్క మార్గముగ శోభితిస్సు (వెలుగురు) సహస్రారమునకు ప్రవహించుచున్నది.

7. సర్వం దేహంసహస్రారాత్తదా లోకానుభూతయః ||

తాఃప్రపశ్యన్ విభేదేన సంసారీమనుజోభవేత్ |

ఆ జ్యోతిస్సు సహస్రారమునుంచి దేహమునందంతయు (నాడుల ద్వారా) ప్రసరింపుచున్నది. [అనగా యా జ్యోతి దశేంద్రియముల ద్వారా తెలి ప్రవాహము గలదగుచున్నది.] అప్పుడు లోకానుభవములు కలుగుచున్నవి. మనుష్యుఁ డా లోకానుభవములను యాత్మప్రకాశము కంటే వేఱని తలచెనా సంసారమునం జిక్కికొనును.

8. ఆత్మస్థస్యసహస్రారం శుద్ధంజ్యోతిర్మయంభవేత్ |

తత్రిజీవేన్నసంకల్పో యదినాన్నిధ్యతఃపతేత్ ||

ఆత్మయందు నిలకడఁ జెందినవానియొక్క సహస్రారము శుద్ధమై జ్యోతిస్వరూపమగును. సాన్నిధ్యబలమువల్ల దానియందుపడిన సంకల్పము జీవించును.

9. విజ్ఞాయమాన విషయం నన్నికర్తేణయద్యపి |

నభవేద్యోగభంగాయ భేదస్యాగ్రహణేమనః |

మనస్సు సాన్నిధ్యముచే లోక విషయములఁ జెలిసికొనుచున్నను భేదమును గ్రహింపనప్పుడు మోగమునకు భంగము కలుగను.

10. గృహ్లాతోఽస్థిరై కాన్ధీ సహజాస్థితిరుచ్యతే |

నిర్వికల్పస్సమాధిస్తు విషయాసన్నిహృతవేత్ ||

విషయములను గ్రహించినపుడుకూడ స్థిరమైన ఏకాకారబుద్ధి సహజస్థితి యని చెప్పబడుచున్నది. విషయములను గ్రహింపనపుడు నిర్వికల్ప సమాధి గలుగును.

11. అండంవపుషినిశ్శేషం నిశ్శేషంహృదయేవపుః |

తస్మాదండస్యసర్వస్య హ్యాయంరూపసంగ్రహః ||

శరీరమున మిగతలేనిదిగ యండమిది. హృదయమున శరీరము మిగతలేక యుండును. అందువలన సర్వమగు యండముయొక్క రూప సంగ్రహము హృదయము.

12. భువనంమనసోనాన్య దన్యన్నహృదయాన్యనః ।

అశేషాహృదయేతిస్తా త్కథాపరిసమాప్యతే ॥

భువనం మనస్సుకంటే వేరైనది గాదు. మనస్సు హృదయమున కంటే వేరునదిగాదు. అందువలన హృదయమున నర్వప్రభంచకథయ ముగింపబడుచున్నది.

13. కీర్త్యతేహృదయంపిండే యథాంజే భానుమండలం ।

మనస్సహస్రారగతిం చింబంచాంద్రమసంయథా ॥

బ్రహ్మాండమున సూర్యమండలమువలె, పిండాండమున హృదయ మున్నది. అండమున చంద్రచింబమువలె పిండమున సహస్రారగతింబగు మనస్సున్నది.

14. యథాదదాశీతిపనః తేజఃకైరవబంధవే ।

ఇదంవితరతిజ్యోతిః హృదయంమనసేతిథా ॥

జేషస్సును చంద్రునికీ సూర్యుడొచ్చినప్పుడు, హృదయము మన స్సునకు జలుగురు నిచ్చుచున్నది.

15. హృద్యసన్నిహితోమర్త్యః మనఃకేవలమీక్షతే ।

అసన్నికర్షేసూర్యస్య రాత్రౌచంద్రే యథామహః ॥

సూర్యునియొక్క పగోక్షమున రాత్రికాలమున చంద్రునియందలి తేజస్సువలన, హృదయముయొక్క పగోక్షమున మనుజుడు మనస్సును మాత్రము చూచుచున్నాడు.

16. అపత్యక్తేషసోమూలం స్వరూపంసత్యమాత్మనః ।

మననాచప్రథకృత్యక్త భావానశ్యతిపామరః ॥

తేజస్సునకు మూలమును సత్యమునగు యాత్మయొక్క స్వరూప మును కన్గొననివాడై భావములను వేరుగా మనస్సుచే చూచుచూ పామరుడు నగుచుచున్నాడు.

17. హృదిసన్నిహితోజ్ఞానీ లీనంహృదయతేజసి ।

ఈక్షతేమానసం తేజః దివాభానావివైందవం ॥

జ్ఞానియగువాడు హృదయసన్నిధానమున మెలగుచున్నవాడై హృదయ తేజస్సునందిమిడియున్న మానసంబగు తేజయును పగలు మారునియందిమిడియున్న చంద్రుని తేజమునువలె కన్గొనుచున్నాడు.

18. ప్రజ్ఞానస్యప్రవేశతారః వాచ్యమర్థం మనోవిదుః ।

అర్థంతలత్క్యంహృదయం హృదయాన్నాపరఃపరః ॥

విద్వాంసులు మనస్సును జ్ఞానమునకు వాచ్యార్థమని వచింపుచున్నారు. హృదయమును లక్ష్యార్థమని నెప్పచున్నారు. హృదయము కంటె ఈశ్వరుడు జేతుకాడు.

19. దృష్ట్యశ్యేభేదగ్గేమా మనసిప్రతిభిష్ఠతి ।

హృదగోవర్తిమానానాందృష్ట్యశ్యేవైకతాన్త్రజేత్ ॥

మామిదిగోచరించునది యగు భేదబుద్ధి మనస్సునందున్నది. హృదయమున (అస్మియంను) మెలగుచున్నవారికి దృష్ట్యశ్యములందు విశిష్టముఁ గలుగును.

20. మానస్సనిద్రాతిసంఖోష శోకావేశభయూదిభిః ।

నిమిత్తైరూహాహృత్ప్రతిః స్వప్నానంహృదయన్త్రజేత్ ॥

మానస్ నిద్ర నిష్పానంకోషము శుఖము ఆవేశము భయము మున్నగు నిమిత్తములచే గొట్టబడినదగు వృత్తి తన తాము హృదయమునఁ చేరును.

21. తదానజ్ఞాయతేప్రాప్తిః హృదయస్యశరీరీణా ।

విజ్ఞాయతేసమాభౌతు నామభేదోనిమిత్తైః ॥

ఆ సమయమున శరీరులకు హృదయముయొక్క సంబంధముఁ జెలి

మును; సమాధియందైననో ఈ సంబంధము తెలియుచున్నది. నామ భేదము నిమిత్తభేదముచే గలిగినది.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాసంగం యోగశాస్త్రే
రమణాంతే వాసిలో వాసిష్ఠ్య గణపతే గుపనిబంధే

హృదయవిద్యానామ పంచమోధ్యాయః

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునకు శ్రీ రమణగీతకుండు
రమణశిష్యుఁడును వాసిష్ఠుఁడును గుఱపనిచేఁ జేయుబడిన
గ్రంథమున హృదయవిద్యయను అయిన అధ్యాయము.

షష్ఠోధ్యాయః

మనోనిగ్రహోపాయః.

1. నిరూప్యహృదయస్వైవం తత్త్వోలిత్వవిదాంవరః।

మనసానిగ్రహోపాయ మనదద్రమమునిః।

ఆజవ అధ్యాయము.

హృదయముయొక్క తత్త్వము నిట్లు నిరూపించి తత్త్వవేత్తలలో
శ్రేష్ఠుడగు రమణయును వాసిష్ఠుని నిగ్రహించి యుపాయమును వచించెను.

2. నిత్యవృత్తి మతాంస్తాణాం విషయానక్తచేతనాం।

వాసనానాం బలీయస్త్య స్మనోదుర్నిగ్రహాంభవేత్॥

విషయములందాన క్తమును చిత్తముగలవారును ఎవరైనాని వ్యాపా
రముఁ గలవారునా మనుజులయొక్క మనస్సు మార్వనలచే బలిష్ఠ
మగుటవలన లోబఱచుకొనుట కలవిగా నిదిగ యుండును.

3. చపలంతన్నిగృహ్ణాయా త్ప్రాణరోధేనమానవః।

పాశబద్ధోయథాజంతు స్తథాచేతోనచేష్టతే॥

చలంబగు ప్రాణవాయువు నడ్డగించి చంచలంబగు ఆ మానవంబును లోబఱచుకొనవలయును. అప్పుడు త్రాటిచేగట్టిన పశువువలె మనస్సు చలంపదు.

4. ప్రాణరోధేనవృత్తీనాం నిరోధస్సాధితోభవేత్।

వృత్తిరోధేనవృత్తీనాం జన్మస్థానే స్థితోభవేత్॥

చలంబగు ప్రాణమును నుడ్డగించుటచే వృత్తుల నడ్డగింపవచ్చును. వృత్తుల నడ్డగించుటచే గూ వృత్తులు బుట్టిన తావగు మృదయమున నిలకడి కెరిసినవాడగును.

5. ప్రాణరోధశ్చయనసా ప్రాణస్యప్రత్యవేక్షణం।

కుంభకంసిద్ధ్యోహ్యేవం సతతప్రత్యవేక్షణాత్॥

మనస్సుచే ప్రాణరూపమును వాయువు నెరుగుచూచుటయే ప్రాణరోధము. ఇటుల యెఱవెడిక ప్రాణవాయువును నెరుగుచూచుటచే కుంభకముఁ గలుగుచున్నది.

6. యేషాంనై తేనవిధిగా శక్తిఃకుంభకసాధనే।

సాతయోగవిధానేన తేషాంకుంభకమిష్యతే॥

ఎవ్వరికిఁబిడ్డమున కుంభకము సాధించుటకు శక్తిచాలిందో వారికి హఠయోగము ననుసరించినయెడల కుంభక మేర్పడును.

7. ఏకదారేచకంకుర్యాత్ కుర్యాత్పూరకమేకదా।

కుంభకంతుచతుర్వారం నాడీశుద్ధిర్భవేత్తతః॥

నాలిని ఒకపరిమితికి పూరించి (నిండించి) అదేపరిమితికి కేచించి (విడిచి) ఆ పరిమితికి నాలుగురెట్లు కుంభించ (చేర్చు) వలయును. ఇందుచే నాడీ శుద్ధిగలుగును.

8. ప్రాణోనాడీషుశుద్ధాన్యైశ్చ నిరుదః క్రమశోభవత్ | 37
ప్రాణస్యరవ్యధారోధ శ్శుద్ధంకుంభకముచ్యతే ||

నాడులు శుద్ధములైన నా క్రమముగ ప్రాణవాయువు నడ్డగింప
వచ్చును. అన్ని విధముల ప్రాణవాయువు నడ్డగించుట శుద్ధమగు కుంభక
మని చెప్పవచ్చును.

9. త్యాగం దేహత్మభావస్య లేచకంజ్ఞానినఃపరే |
ప్రారకంమార్గణంస్వస్య కుంభకంసహజస్థితిం ||

కొంచెదు భాగాలు శేహ శే త్యాగమును భావమును వదలుటను
లేచకమనియు, తన్ను దా వెక్కిరించుటను పూరకమనియు, తనయొక్క
సహజమగు నిలక యను కుంభకమనియు వచింపుచున్నారు.

10. జపేనవాగ్ధమంత్రాణాం మనసోనిగ్రహోధవేత్ |
మానసేనైదిదామంత్రః ప్రా నేనై కతాంప్రజ్ఞేత్ ||

ప్రణవశపము నామశపము మంత్రశపములచే మనస్సుయొక్క నిల
కడ గలుగును. అప్పుడు మనస్సులో మంత్రప్రాణము లైక్యముఁ జెందును.

11. మంత్రాక్షరాణాంప్రాప్తిననాయుద్యంధ్యానముచ్యతే |
సహజస్థితయోధ్యానం దృఢభూమి ప్రకల్పతే ||

ప్రాణమనో మంత్రాక్షరములు విక్యముఁ జెందుటయే ధ్యానము.
దృఢధ్యానమే సహజస్థితిని గలుగ జేయును.

12. సహవాసేనమహతాం సతామాయాధచేతసాం |
క్రియమానేనవానిత్యం స్థానే లీనంమనోధవేత్ ||

అత్మచే నారోహింపఁబడిన చిత్తముఁ గలవారును సత్పురుషులు
నైన మహాత్ములలో సహవాసమొనర్చుచున్నయెడల మనస్సు అత్మ
యొక్క నిలకడ యందైక్యముఁ జెందిన వాడగును.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
రమణాంతేవాసి నో వాసిష్ఠస్య గణపతే రుపనిబంధే
మనోనిగ్రహోపాయోనామ షష్ఠాధ్యాయః

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునగు శ్రీ రమణగీతయంగు
రమణ శిష్యుడగు వాసిష్ఠుండనగు గణపతిచే జేయబడిన
గ్రంథమున మనోనిగ్రహోపాయమును ఆఱవ అధ్యాయము.

సప్తమోధ్యాయః

ఆత్మవిచారాధికారి తదంగనిరూపణం.

1. భారద్వాజస్యవై కాన్తే రాచార్యరమణస్యచ।

అధ్యాయేకభ్యతేశ్రేష్ఠ స్సంవాదకహనప్రమే॥

ఏడవ అధ్యాయము.

భరద్వాజగ్రోద్భవఁడగు కాన్తీయొక్కయు రాచార్యుఁడగు
రమణునియొక్కయు సంవాదమీసప్తమాధ్యాయమునఁ జెప్పచున్నాము.

కారి రువాచ.
ణి

2. రూపమాత్మవిచారస్య కీన్నుకింవాప్రయోజనం।

లభ్యాదాత్మవిచారేణ పలంభాయోన్యతో స్తివా॥

కాన్తి వాక్యము.

ఆత్మవిచారముయొక్క రూపమేలాటిది? దీని ప్రయోజనమేమి?
ఆత్మవిచారముచే గలుగు ఫలముకంటె వధిక ఫలము మఱియొకదానిచే
గలుగుచున్నదా?

భగవానువాచ.

3. సర్వాసామపివృత్తీనాం సమప్తిర్యాసమీరితా |
అహంవృష్టేరముష్యాస్తు జన్మస్థానంవిమృశ్యతాం ||

భగవంతుని వాక్యము.

దేనిని సకలములను వృత్తులయొక్క చేరిక యని చెప్పచున్నానో అట్టి ఈ “నేను” అని వృత్తియొక్క పుట్టిని తావును విమర్శింపవలయును.

4. ఏష ఆత్మవిచారస్స్యాత్ న శాస్త్రపరిశీలనం |
అహంకారోవిలీనస్స్యాత్ మూలస్థానగవేషణం ||

ఇటుల విచారించుటచే ఆత్మవిచారము, శాస్త్రపరిశీలనమాత్ర మాత్మవిచారముకాదు. వృత్తియొక్క జన్మస్థానము వెదకి కన్పించిన యహంకారముదగును.

5. ఆత్మాభాసస్వరూపంకార స్సయదాసంప్రలీయతే |
ఆత్మాసత్యోభితిఃపూర్ణః కేవలఃపరిశిష్యతే ||

ఆత్మాభాసము అహంకారము అయినప్పుడు అత్యంతమందగునో యప్పుడు సత్యస్వరూపము అత్యంతమొక్కటియై అంతట నిండినట్లై మిగులును.

6. సర్వక్లేశనివృత్తిస్సాత్మో ఫలమాస్మవిచారతః |
ఫలానామవధిహ్నాయ మస్తికేతోధికోఽఫలం ||

ఆత్మోపచారముచేసిన ప్రబోధనము సర్వకష్టముల తనకంటే తుండుటచే, ఇంతకంటే నిలికెయించిన ఫలములేదు.

7. అచ్యుతాస్సిద్ధయస్సాధ్యాః ఉపాయాంతరతత్త్వయాః |
తాఃప్రాప్తోపిభవత్యంతే విచారేష్టవనిర్వృతైః ||

ఇతలోపాయములచే నాధిపతిగిన సిద్ధులన్నియుఁ బొందియు యాత్మవిచారము చేతనే కడపట ముక్తిని చెందుచున్నాడు.

కారి రువాచ.
స్థి

8. ఏతస్యాత్మవిచారస్య ప్రాహుఃకమధికారిణం।
అధికారస్యసంపత్తిః కింజ్ఞాతుం శక్యతే స్వయం॥

కార్తి యొక్క వాక్యము.

ఈ యాత్మవిచారమున కెవనివి మధికారియని చెప్పచున్నారు?
తానుగ అధికారసంపదను తెలిసికొనుట సాధ్యమగునా?

భగవానువాచ.

9. ఉపాసనాదిభిస్సుద్ధం ప్రాగ్జన్మసుకృతేనవా।
దృష్ట్రోషంమనోయస్య శక్తిరేవిషయేషుచ॥

భగవంతుని వాక్యము.

ఉపాసన మున్నగువానిచేసిన లేక భూగ్జన్మ సుకృతముచేసిన
నను బరిశుద్ధిమగు యెవనియొక్క మనస్సు శక్తివిమందలి ఇంద్రియ విషయ
ములందలి కోపములఁ గన్గొనుచున్నదో,

10. మనసాచరణోయస్య విషయోవ్యరుచిర్భృశం।
దేహేచానిర్వితాబుద్ధి స్తంప్రాహురధికారిణం॥

మనస్సుచే నరింఘమిన్న యెవనికి మిగుల విషయములయందభి
లాషలేమియు, దేహమునందకాత్వతబుద్ధియుఁ గలుగుచున్నదో వాని
నధికారిఁగఁ జెప్పచున్నారు.

11. దేహేనశ్వగతాబుద్ధే రైవరాగ్యాద్విషయేషుచ।
ఏతాభ్యామేవలింగాభ్యాం జ్ఞేయాస్వన్యాధికారితా ॥

దేహమస్థిరమను బుద్ధిచే, విషయములయందలి రైరాగ్యముచే, ఈ
రెండుగుర్తులచేతను యాత్మవిచారమునకు “అర్హుడనైతి”నని తెలిసి
కొనవలయును.

కారీరువాచ.

12. స్నానసంస్కారాజపోహోమః స్వాధ్యాయోదేవపూజనం |
సంకీర్తనంతీర్థయాత్రా యజ్ఞోదానం వ్రతానిచ ||

కార్తియొక్క వాక్యము.

స్నానము, సంధ్య, జపము, హోమము, వేదాధ్యయనము, నేతర
లను బూజించుటయు, సాంకీర్తనము, యజ్ఞము, తీర్థయాత్రయు,
దానము, వ్రతములు,

13. విచారేనాధికారస్య వైరాగ్యాచ్చవివేకతః |
కింవాప్రయోజనాయస్యి రుతికాలవిహీనయే |

వైశిష్ట్యమున వైరాగ్యముచే వివేకముచేతను యాత్మవిచారమున
యధికారియగు వానికి ప్రయోజనములగునా లేక కాలమును గడుపునవి
యగునా?

భగవానువాచ.

14. ఆరంభిణాం కీయమాణ రాగానామధికారిణాం |
కర్మాజ్యేష్ఠానిసర్వాణి భూయస్యైచిత్తిశుద్ధయే ||

భగవంతుని వాక్యము.

ఆత్మవిచారమున కాంక్షించిన వారలై వైరాగ్యముగలవారికి
కర్మలన్నియు అధికమైన చిత్తిశుద్ధి గలుగజేయును.

15. యత్కర్మసుకృతప్రోక్తం మనోవాక్కాయసంభవం |
తత్తుకర్మాంతరంహంతి మనోవాక్కాయసంభవం ||

మనోవాక్కాయములచే గలిగిన సుకృతము మనస్సు వాక్కు శరీ
రములచే నొనర్పబడు దుష్కృతమును యధిగింపుచున్నది.

16. అత్యంతశుద్ధమనసాం పక్వానామధికారిణాం|

ఇదంతాలోకోపకారాయ కర్మజాలంభవివృతి||

మిగుల పరిశుద్ధ మనసము గలవారై పరిపాకముఁ జెందినవారై
ఆత్మవిచారమున కధికారులగు వారొనర్చిన ఈ కర్మలయొక్క సమా-
హము లోకోపకారమున కుపయోగపడును.

17. పరేషాముపదేశాయ శ్చేనూయచమనీషిణః|

పక్వాశ్చకర్మకుర్వంతి భయాన్నాదేశశాస్త్రతః||

ప్రత్యేకము గురుల కుపదేశించుటకొఱకును, వారి మేలునకును పరి-
పాకము జేందినవారై కర్మమునర్చుచున్నారు, గాన విధి శాస్త్రభయ-
ముచే యాచరించువాని గారు.

18. విచారప్రతికూల్యాని నపున్యానినర్హభ|

క్రియమాణాన్యసంగేన భేదబుద్ధ్యపమర్దినా|

భేదబుద్ధితోని సంగరహితునిచే జేయబడు కర్మము ఆత్మవిచార
ప్రతికూలములుకావు.

19. నచాకృతానిపాపాయ పక్వన్యాత్మవిమర్శనః|

స్వవిమర్శోమపాత్పుణ్యం పాపనానాంహిపావనం||

కర్మల నాచరించకపోయినను పరిపాకము జేందినవారికి పాపము
గలుగదు. ఆత్మవిమర్శయే గొప్పపుణ్యము. అదియే పాపన కార్యము
లలో నెల్ల మిగుల పావనమైనది.

20. దృశ్యతేద్వివిధానిష్ఠా పక్వానామధికారిణాం|

త్యాగఏకాంతయోగాయ పరార్థంచక్రియాదరః||

పరిపాకముఁ జేందిన మధికారులయొక్క నిలకడ గెంతు విధము
లుగ యగుపడుచున్నది. కర్మను విడుచుట ఏకాంత యోగమునకును,
కర్మయందలి యాదరము వశము నిమిత్తమునకును యని తెలిసికొనవల-
యును.

కారీరువాచ.
స్థి

21. నిర్వాణాయాస్తిచేదన్యో మార్గఆత్మవిచారతః।
ఏకోవానివిధస్తమే ధగవాన్వక్తుయర్హతి॥

కారీయొక్క వాక్యము.

ఆత్మవిచారము కాక మోక్షమును జెందుటకు మఱి ఏమయిన మార్గమున్నదా? అని యొకటిమా? ఆ నేకవిధములూ? చెప్పవలయును.

ధగవానువాచ.

22. ఏకఃప్రాప్తుంప్రయతితే పరఃప్రాప్తార మృచ్ఛతి।
చిరాయప్రథమోగచ్ఛన్రాప్నోత్యాత్మానమంతతః॥

ధగవంతుని వాక్యము.

ఒక ధాత్మకు పొందుటకు ప్రయత్నింపుచున్నాడు. మఱి యొకడు పొందువాడెవడని కనిపెట్టుచున్నాడు. మునిటివాడు చాలాకాలము పోయిపోయి కడపడు యాత్మనే జెందుచున్నాడు.

23. ఏకస్యధ్యాపతిశ్చైతే మేకాకృతీధవిష్యతి।
ఏకాకృతీత్వోచిత్తిత్య స్వరూపేస్థితయే ధవేత్ ॥

ఒకవస్తువుయొక్క ధ్యానముకలన చిత్తిమేకాకారము గలదగును. చిత్తమేకాకారము గలదైననుడల యాత్మరూపమున నిలకడఁజెందును.

24. అనిచ్ఛయాప్యతోధ్యాయ నివృందత్యాత్మనిసంస్థితిం।
విచారికస్తువిజ్ఞాయ ధవేవాత్మనిసంస్థితః॥

ఇందువలన యాత్మరూపమును గన్గొనవలెనని కోరక ధ్యానింపుచున్నవాడును యాత్మయందలి నిలకడఁ జెందుచున్నాడు. ఆత్మను గుఱించి విమర్శించువాడు యాత్మరూపముఁ దెలిసికొని యాత్మయందు లీనమగుచున్నాడు.

25. ధ్యాయతో దేవతామంత్ర మస్యద్వాలత్యముత్తమం |
ధ్యేయమాత్మమహాజ్యోతిః ప్యుతతోలీనతాన్రజేత్ ||

శేవతను, మంత్రమును, ధ్యానింపదగిన యాత్మమను చుట్టియొక
లత్యమునుగాని ధ్యానింపుచున్నవాని ధ్యేయవస్తువు కడపడు యాత్మ
యను గొప్ప వెలుగునందు లీనమగుచున్నది.

26. గతిరేవంద్యయోరేకా ధ్యాతుశ్చాత్మవిమర్శినః |

ధ్యాయన్నేకః ప్రశాంతస్త్వితో అన్యోవిజ్ఞాయ శామ్యతి ||

ఒకడు ధ్యానింపుచున్నవాడై శాంతుడగును, మఱియొకడు కాలిసి
కొని నెమ్మదిగై కెందుచున్నాడు. ఇవిభేదముగ గూర్చు విమర్శించు
వానికిని, ధ్యానము చేయువానికిని గణించుక్కటియే.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

రమణాం శేవాసిరో వాసిష్ఠస్య గణపతే

రుపనిబంధే ఆత్మవిచారాధికారి

తదంగనిరూపణంనామ

సప్తమోధ్యాయః

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునకు శ్రీ రమణగీతయందు

శ్రీరమణ శిష్యుండును వాసిష్ఠుండునకు గణపతిచేత కేరుబడిన

గ్రంథమున ఆత్మవిచారాధికారి తదంగనిరూపణమును

ఏడవ అధ్యాయము.

అష్టమోఢ్యాయః

ఆ శ్ర మ వి చా రః

1. కాశ్ఠేరేవాపరం ప్రశ్నం నిశమ్యధగవాన్మృనిః।
చాతురాశ్రమ్యసంబద్ధ మధికారంస్వరూపయత్॥
ఏనిమిదవ అధ్యాయము.

కార్తి యొక్కయే మఱియొక ప్రశ్న నాలకించి నాలుగు ఆశ్రమ ములకు సంబంధించి యాధికారమును రమణధగవంతుడు నిరూపించెను.

2. బ్రహ్మచారీగృహీవాపి వానప్రస్థోధవాయతిః।
నారీవాన్మపలోవాపి పక్షోబ్రహ్మవిచారయేత్॥

బ్రహ్మచారియు గృహస్థుడును వానప్రస్థుడును లేక యతియును స్త్రీయైనను శూద్రుడైనను పరిపాకముఁ కెరిగిన యెవరైనను బ్రహ్మ స్వరూపమును విచారించవచ్చును.

3. సోపానవత్పరంప్రాప్తం భవిష్యత్త్యాశ్రమక్రమః।
అత్యంతపక్వచిత్తస్య క్రమాపేక్షానవిద్యతే॥

ఆశ్రమములయొక్క వరుస సోపానములవలె పరస్పరరూపమును (అనగా అత్యున్నరూపమును) బొందుటకు ఆధారమగుచున్నది. ఏనుఁడు పరి పక్వమగు చిత్తముగలవారికి ఆశ్రమక్రమము ననుసరించుట యనవసరము.

4. గతయేలోకకార్యాణా మాదిశంత్యాశ్రమక్రమం।
ఆశ్రమత్రయధర్మాణాం నజ్ఞానప్రతికూలతా॥

లోకమునఁ జేయదగిన పనులకాశ్రమములవరుస యాధారమగుచు న్నది. బ్రహ్మచర్య గృహస్థ వానప్రస్థములను మూడు యాశ్రమముల ధర్మ ములు యాత్మజ్ఞానమున కనుకూలించునవియేగాని ప్రతికూలములుకావు.

5. సన్యాసోనిర్మలంజ్ఞానం సకాషాయోనముండనం |

ప్రతిబంధక బాహుళ్య వారణాయాశ్రమోమతః ||

పరిశుద్ధ జ్ఞానమే సన్యాసముగాని కాషాయవస్త్రములు ధరించుటయు ముండనమును సన్యాసముకాదు. కొన్ని ప్రతిబంధకములను నివారించుకొను నిమిత్తము ఆశ్రమస్వీకారమేర్పడినది.

6. బ్రహ్మచర్యాశ్రమేయస్య శక్తిరుజ్జ్వంభ తేనతైః |

విద్యయాజ్ఞానవృద్ధ్యాచ సపశ్చాత్ప్రీత్యులిష్యతి ||

బ్రహ్మచర్యాశ్రమమున యెవనికి వ్రతములచే విద్యచే జ్ఞానాభివృద్ధిచే శక్తి యతిశయింపుచున్నదో వాడు వెనుకటి యాశ్రమములలో ప్రకాశింపగలడు.

7. బ్రహ్మచర్యేణశుద్ధేన గృహి త్వేనిర్మలాభవేత్ |

స శ్వేషాముపకారాయ గృహస్థాశ్రమఉచ్యతే ||

పరిశుద్ధుడగు బ్రహ్మచర్యముచే గృహస్థాశ్రమమున నిర్మలడగును. గృహస్థాశ్రమము ముఖ్యముగ బోకోపకారమున కాధారమగుచున్నది.

8. సర్వధావీరితసంగస్య గృహస్థస్యాపిదేహినః |

పరంప్రస్ఫురతిజ్యోతి స్తత్తనై వాస్తిసంశయః ||

[తామరాకులో నీటి చింకువు అంటక నిలుచునట్లుల,] సంసారమున గుఱిదుఃఖముల నంటక యున్నవాడగు గృహస్థుడైన పురుషునకును యాత్మప్రకాశము మిగులఁ బ్రకాశింపుచున్నది. అందు సంశయములేదు.

9. తిపసస్త్యాశ్రమఃప్రోక్త స్తృతీయఃపండితోత్తమైః |

అభార్యోవాసభార్యోవా తృతీయాశ్రమభాగ్యవేత్ ||

మూడవదగు వానప్రస్థాశ్రమము తపస్సున కాధారమని వేత్తలు తిప్పించున్నారు. భార్యతోగూడనివాడై లేక భార్యతో గూడినవాడై మూడవ యాశ్రమమునఁ జేరవచ్చును.

10. తపసాదగ్ధపాపస్య పక్వచిత్తస్య యోగినః।

చతుర్థ ఆశ్రమఃకాలే స్వయమేవ భవిష్యతి॥

తపస్సుచే పాపములఁ బోగొట్టికొనిన వాడును పరిపక్వమైన చిత్తము గలవాడును అగు యోగికి నాలుగవ యాశ్రమము (సన్యాసము) తనంతనే కాలములో గలుగుచున్నది.

11. ఏషప్రాగుక్తవవాప్థే త్వష్టమేద్వాదశేపునః।

ఉపదేశోభగవత స్సప్తనూప్తమయోరభూత్॥

ఈ సప్తనూప్తమోధ్యాయముల యుపదేశము 1917 ఆగష్టు పండ్లం దవ లేదీని జటిగను.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

రమణాంధేవాసిలోవాసిష్ఠస్య గణపతే

దుపనిబంధే ఆశ్రమ విచారోనామ

అష్టమోధ్యాయః

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునగు శ్రీరమణగీతయందు

రమణశిష్యుఁడును వాసిష్ఠుండునైన గణపతిచే జేయబడిన

గ్రంథమున ఆశ్రమవిచారమును ఎనిమిదవ అధ్యాయము.

సవమోధ్యాయః

గ్రంథేదశకథనం

1. చతుర్దశేష్టమేరాత్రౌ మహర్నిఃపౌష్టవానహం।

గ్రంథేదంసముద్దిశ్య విదుషాంయత్రసంశయః॥

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

ఆగష్టు పదునాల్గవతేదిరాత్రి సర్వవిద్వాంసులకు సందేశాస్పద-
ముగు గ్రంథి భేదమును గుఱించి నేనడిగితిని.

2. తమాకర్ణ్యమనుప్రశ్నం రమణోభగవాణ్ముషిః |

ధ్యాత్యాదివ్యేనభావేన కించిదాహమహామనాః ||

గొప్ప మనస్సుగల భగవంతుడగు రమణముషి ఆ నా ప్రశ్ననువిని
కొంచెముకాలము దివ్యభావముచే ధ్యానించి పలికెను.

3. శరీరస్యాత్మనశ్చాపి సంబంధోగ్రంథిరుచ్యతే |

సంబంధేనైవశరీరం భవతిజ్ఞానమాత్మనః ||

శరీరముయొక్క యాత్మయొక్కయు సంబంధము గ్రంథి (ముడి)
యని జెప్పబడుచున్నది. ఆత్మయొక్క సంబంధముచేతనే శరీరసంబంధి
యగు జ్ఞానము గలుగుచున్నది.

4. శరీరంబడమేవన్యా దాత్మాచైతన్యమివ్యతే |

ఉభయోరపిసంబంధో విజ్ఞానేనానుమీయతే ||

శరీరము జడస్వరూపముగ నుండును. ఆత్మ చైతన్యముగనుండును.
జ్ఞానముచే రెంటియొక్క సంబంధమూహింపబడుచున్నది.

5. చైతన్యచ్ఛాయయాన్లిప్తం శరీరంతాతచేష్టతే |

నిద్రాదాగ్రహణభావా దూహ్యతేస్థానమాత్మనః ||

ఓ తండ్రీ! ఆత్మయొక్క ఛాయచే నావరింపబడినచైతన్య శరీరము
కదలుచున్నది. నిద్ర మున్నగు వాటియందు ఆత్మ శరీరమును గ్రహించ
నందువలన యాత్మకు స్థాన మూహింపబడుచున్నది.

6. సూక్ష్మేణాంవిద్యుదాదీనాం స్థూలేతంత్ర్యాదికేయథా |

తథాక రేఖరేనాడ్యాం చైతన్యజ్యోతిషోగతిః ||

సూక్ష్మములగు మెఱుఘ మున్నగు వానియొక్క విద్యుచ్ఛక్తి స్థూల

మొలగు తంతి మన్నగు వాటియందువలె చైతన్యప్రకాశముయొక్కగతి శరీరములలోని నాడిలో వగుచున్నది.

7. స్థలమేకముపాశ్రిత్య చైతన్యజ్యోతిరుజ్జ్వలం।

సర్వంభాసయతే దేహం భాస్కరోభవనంయథా॥

సూర్యుడు లోకమునువలె చైతన్యముయొక్క వెలుగు యొక స్థలము నాశ్రయించి ప్రకాశించునదియై దేహమంతయు ప్రకాశింప జేయుచున్నది.

8. వ్యాప్తేనతత్ప్రకాశేన శరీరేత్వమభూతయః।

స్థలంతదేవహృదయం సూరయస్సప్రచక్షతే॥

ఆయాత్య ప్రకాశము శరీరమునందు వ్యాపించినందున యనుభవములు గలుగుచున్నవి. ఆయాత్యజ్యోతియుండు స్థలమునే విద్వాంసులు హృదయమని వక్కాణింపుచున్నారు.

9. నాడీశక్తివిలాసేన చైతన్యాంశుగతిర్మతా।

దేహస్యశక్తయస్సర్వాః పృథక్నాడీదుపాశ్రితాః॥

నాడులయందలి శక్తులయొక్క విలాసముచే చైతన్యకిరణముల గతి యేర్పడుచున్నది. దేహముయొక్క శక్తులన్నియు వేరుగ నాడుల నాశ్రయించి యున్నవి.

10. చైతన్యంతు పృథక్నాడ్యాం తాంసుషుమ్నాంప్రచక్షతే।

ఆత్మనాడీంపరామేకే పరేత్వమృతనాడికాం॥

చైతన్యము యొక నాడియందున్నది. దానిని సుషుమ్న యని వచింపుచున్నారు. కొందఱు దానిని యాత్యనాడి, పరానాడి యని చెప్పుచున్నారు. మఱికొందఱు దానిని యమృతనాడి యనుచున్నారు.

11. సర్వందేహంప్రకాశేన వ్యాప్తజీవోభిమానవాత్।

మన్యతేదేహమాత్మానం తేనభిన్నంచవిష్టమం॥

ప్రకాశముచే దేహమునంపంతయు వ్యాపించి జీవుడభిమానము గలవాడై దేహమును యాత్మయనియు లోకము తనకంటె వేఱనియుఁ దలచుచున్నాడు.

12. అభిమానంపరిత్యజ్య దేహేచాత్మధియంసుధీః।

విచారయేచ్ఛేదేకాగ్రో నాడీనాం మథనంభవేత్॥

బుద్ధిమంతుడభిమానమును దేహమునందాత్మయను బుద్ధియు విడచి నిశ్చలండై యాత్మయొక్క స్థితిని విచారించినట్లయిన నాడులయొక్క మథనము కలుగును.

13. నాడీనాంమథనేనైవ మాత్మాతాభ్యఃపుథక్ కృతః।

కేవలామమృతాంనాడీ మాశ్రిత్యప్రజ్వలిష్యతి॥

ఇవిధముగ నాడుల శోధించినందుచే (అనగా మథనముచే) యాత్మ యా నాడులనుండి వేఱుచేయబడినవై కేవల మమృతనాడి నాశ్రయించి ప్రకాశింపగలను.

14. ఆత్మనాడ్యాయదాభాతి చైతన్యజ్యోతిరుజ్జ్వలం।

కేవలాయాంతదానాస్య దాత్మనస్సంప్రభాసతే॥

కేవల మాత్మనాడియందు చైతన్యప్రకాశము ప్రకాశింపుచున్న పుడు ఆత్మకంటె వేఱేమియు గానరాదు.

15. సాన్నిధ్యాద్భాసమానంవా నపుథక్ ప్రతితిష్ఠతి।

జానాతిస్పృహమాత్మానం సదేహమివ పామరః॥

సాన్నిధ్యబలముచే నేదియైన గ్రహింపఁబడినను వేఱుగా నది తలపడదు. పామరుఁడు తన దేహమును బాగుగ గుర్తెఱిగినటుల జ్ఞాని యాత్మను తెలిసికొనుచున్నాడు.

16. ఆత్మైవ భాసతేయస్య బహిరంతశ్చ సర్వతః।

పామరస్యేవ యాపాది సభిన్నగ్రంథిరుచ్యతే॥

పామరునికి రూపము మొదలగునది యంతట యున్నటుల దోచి నట్లు యే వేత్తకు అత్యుపలబ్ధి లోపలఁ దోచుచున్నదో (అనగా ప్రకాశింపుచున్నదో) వాడు గ్రంథులను (ముకులను) కేదించినవాడు.

17. నాడీబంధోభిమానశ్చ ద్వయంగ్రంథిరుదీర్యతే।

నాడీబంధేనసూక్ష్మోపి స్థూలంసర్వం ప్రపశ్యతి।

నాడీబంధము యభిమానము అని గ్రంథులు గెండు. నాడీబంధ ముచే స్థూలమునంతయు సూక్ష్మమును జ్యోతిస్సు కన్గొనుచున్నది.

18. నివృత్తంసర్వనాడీభ్యో యదై కాంనాడికాంత్రితం।

భిన్నగ్రంథితదాజ్యోతి రార్చిభావాయకల్పతే॥

అన్ని నాడులనుండి మఱలినదై జ్యోతిస్సు యెప్పుడొకనాడినే యాశ్రయించియున్నదో అప్పుడు గ్రంథులను కేదించుకొని యాత్మస్థితి నొందుచున్నది.

19. అగ్నితప్తమయోగోశం దృశ్యతేగ్నిమయంయథా।

స్వవిచారాగ్నిసంతప్తం తథేదంస్వమయంభవేత్॥

అగ్నిలో కాలిన యిమపచిట్టై మగ్నిరూపమయినటుల యాత్మ విచారమను యగ్నిచే తప్తమైన శరీర మాత్మజ్యోతిర్మయమగును.

20. శరీరాదిజుహంపూర్వ వాసనానాంక్షయస్తదా।

కర్తృత్వమశరీరత్వా నైవతస్యభవిష్యతి॥

అప్పుడు శరీరము మున్నగు వాని నాశ్రయించిన పూర్వవాసనలన్ని యు నశింపుచున్నవి. అత్యు శరీరకానందున కర్తృత్వమాత్మకులేదు.

21. కర్తృత్వాభావతఃకర్మ వినాశోస్యసమీరితః।

తస్యవస్త్యంతరాభావా త్సంశయానామనుద్భవః॥

ఈయాత్మకు కర్తృత్వములేనందున కర్మవివాశము చెప్పబడియె.
చాని! వేటువస్తువు లేనందున సంశయములు గలుగవు.

22. భవితానపునర్బద్ధో విభిన్న గ్రంథిరేకదా।

సాస్థితిఃపరమాశక్తి స్సాశాంతిఃపరమామతా॥

ఒక సమయమున ముడులఁ బ్రెంచుకొనిన వాడు మఱల బద్ధుడు
గాడు. ఇదియే ఉత్తమమగుస్థితి. ఇదియే గొప్పశక్తి. ఇదియే సర్వో
త్తమమగు శాంతి.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

రమణాంతేవాసిన్ వాసిష్ఠస్య గణపతే రుపనిబంధే

గ్రంథిభేదకథనం నామ నవమోధ్యాయః

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునగు శ్రీరమణగీతయందు
శ్రీరమణిఘ్నఁడను వాసిష్ఠుఁడైన గణపతిచే జేయబడిన

గ్రంథమునందు గ్రంథిభేదకథనమును

తొమ్మిదియవ అధ్యాయము.

దశమోధ్యాయః

సంఘవిద్యా

1. యతినోయోగనాశస్య మహర్షి రమణస్య చ।

దశమేత్రనిబద్ధీమ స్సంవాదం సంఘహర్షదం॥

పదియవ అధ్యాయము

యతీయగు యోగ నాశునియొక్కయు మహర్షియగు రమణుని
యొక్కయు సంఘమునకు సంతోషమును గలుగఁజేయు సంవాదమొ
పదియవ అధ్యాయమున బొంగుపఱచుచున్నారము.

యోగనాథోవాచ

2. సాంఘికస్యచసంఘస్య కస్సంబంధోమహామునే!
సంఘస్యశ్రేయసేనాథ తమేతవ క్తుమర్హసి॥

యోగ నాథుని వాక్యము

ఓ మహర్షి! సాంఘికునకును సంఘమునకును సంబంధమేమి?
సంఘముయొక్క శ్రేయస్సుకై యీవిషయముఁ జెప్పవలయును.

భగవానువాచ

3. జ్ఞేయశ్శరీరవత్సంఘ స్తత్తదాచారశాలినాం!
అంగానీవాత్రవిజ్ఞేయా స్సాంఘికాస్సాధుస్తత్తమ॥

భగవంతుని వాక్యము

ఆయా యాచారముల ననుసరించువారికి సంఘము శరీరమువంటి
దని తెలిసికొనవలయును. ఓ సాధుశ్రేష్ఠా! సాంఘికులీసంఘమునకు
అవయవములవంటివారని గుర్తెఱుగవలయును.

4. అంగంయథాశరీరస్య కరోత్యుపకృతింయతే!
తథోపకారంసంఘస్య కుర్వత్ జయతీసాంఘికః॥

శరీరమున కంగ ముపకృతిఁజేసివట్టుల సంఘమున కుపకార
మొనర్చు సాంఘికుఁడు జయమునందుచున్నాడు.

5. సంఘస్యవాఙ్మనఃకాయై రుపకారోయథాభవేత్!
స్వయంతథాచరన్నిత్యం స్వకీయానపిబోధయేత్॥

ఈప్రపంచమునందలి తాను మనోవాక్కాయములచే సంఘమున
కుపకారముఁ గలుగునట్లుల తిరుగుచు, తనవారి నందఱిని మేల్కొల్పుట
వలయును.

6. అనుకూల్యేనసంఘస్య స్థాపయిత్వా నిజంకులం!

సంఘస్యైవతతోభూత్యై కుర్యాద్భూతియుతంకులం॥

తనయొక్క కులము సంఘమున కనుకూలముగ నేర్పఱచి, సంఘముయొక్క సంపదకై కులమును సంపదగలదానినిగ యొనర్పవలయును.

యోగనాథ ఉవాచ

7. శాంతింకేచిత్రప్రశంసంతి శక్తింకేచిన్మనీషిణః!

అనయోఃకోగుణోజ్యాయాన్ సంఘక్షేమకృతేమునే॥

యోగనాథుని వాక్యము

సంఘముయొక్క క్షేమమును జేయుటకై శాంతియు శాంతియుండవలయునని మఱికోరిండు విద్వాంసులు శక్తియుండవలయుననియుఁ జెప్పుచున్నారు. ఇందులో ఏది గొప్పది?

భగవానువాచ

8. స్వమనశ్శుద్ధయే శాంతి శక్తిస్సంఘస్యవృద్ధయే!

శక్త్యాసంఘంవిధాయోచ్చైశ్శాంతింసంస్థాపయేత్తతః॥

భగవంతుని వాక్యము

తనయొక్క మనశ్శుద్ధికై శాంతియు సంఘముయొక్క వృద్ధికై శక్తియు నుపయోగపడుచున్నవి. శక్తిచే సంఘమును గొప్పదానినిగ నొనర్చి తనక శాంతిని స్థాపింపవలయును.

యోగనాథ ఉవాచ

9. సర్వస్యాపి చ సంఘస్య నరాణామృషీకుంభర!

గంతవ్యంసముదాయేన కింపరంధరశీతిలే॥

యోగనాథుని వాక్యము

ఓ ఋషిశ్రేష్ఠా! సంఘమునందు జేరిన మనుష్యసముదాయముచే భూమియందు బొందఁదగిన ఉత్తమమైన ప్రయోజనమెద్ది?

భగవానువాచ

10. సముదాయేన సర్వస్య సంఘస్యతనుధారిణాం।
సాభ్రాత్రం సమభావేన గంతవ్యంపరముచ్యతే॥

భగవంతుని వాక్యము

సంఘమునందంతయు జేరిన మనష్యసముదాయమునకు సమభావముగలిగి సహోదరులుగ నుండుటయే యుత్తమమగు పొందదగిన ఫలమని చెప్పబడుచున్నది.

11. సాభ్రాత్రేణపరాశాంతి రన్యోన్యం దేహధారిణాం।
తదేయం శోభతేసర్వా భూమిరేకం గృహంయథా॥

తమలో దాము యన్నదమ్ములగ మెలగుటచే మానవులకల్ల శాంతి కలుగును. అప్పడీభూమియంతయు నొక ఇల్లువలె ప్రకాశించును.

12. అభూత్పంచదశేఘస్రే సంవాదస్సోయమప్తమే।
యోగనాథస్యయతినో మహర్షేశ్చదయావతః॥

ఎనిమిదవ మాసమున పదియైదవ వారమున యోగనాథయతినీ దయగల మహర్షికి నీసంవాదము జతమైనది.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
రమణాంతేవాసినో వాసిష్ఠస్య గణపతే రుపనిబంధే
సంఘవిద్యాయామ దశమోధ్యాయః.

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునగు శ్రీరమణగీతయందు
శ్రీరమణ శిష్యుడగు వాసిష్ఠుడునైన గణపతిచే
జేయబడిన గ్రంథమున సంఘవిద్య యను
పరియవ యధ్యాయము.

ఏకాదశోధ్యాయః

జ్ఞానసిద్ధిసామరస్యకథనం

1. షోడశేదివసేరాత్రౌ వివిక్తే మునిగుత్తమం।

గురుం బ్రహ్మవిదాం శ్రేష్ఠం నిత్యమాత్మనిసంస్థితం॥

2. ఉపగమ్య మహాభాగం సోహంకై తవమానవం।

రమణంస్తుతవానస్మి దుర్లభజ్ఞానలభ్యయే॥

పదునొకండవ అధ్యాయము

పదియొకవదినము రాత్రియందు రహస్యస్థలమున బ్రహ్మవేత్తలలో శ్రేష్ఠుడును, యెల్లప్పుడూత్మనిష్ఠయగుచుండువాఁడును, ఋషిశ్రేష్ఠుడును, గొప్ప మహిమగలవాఁడును, నెవఁడుచే మనుష్యుఁడుగ యవతరించిన దేవుఁడగు రమణుని గొప్ప జ్ఞానము గలుగుటకై స్తోత్రమొనర్చితిని.

3. త్వయ్యేవ పరమానిష్ఠా త్వయ్యేవ విశదామతిః।

అంభసామివవారాశి ర్విజ్ఞానానాంత్యనూస్పదం॥

నీయందే యుత్తమమును నిలకడియు, నీయందే నిర్మలమును బుద్ధియు గల్గి, ఉడికమునకు నముద్రమువలె విజ్ఞానమున కీవు తావు.

4. త్వంతుస్ ప్రదేశేవన్నే బాల్యఏవమహాయశః।

లభవానసివిజ్ఞానం యోగినామపిదుర్లభం॥

నీవు పదియేడవ వత్సరమున బాల్యమునందే యోగులకైనను పొంద నలవిగాని విజ్ఞానమును లొందితివి.

5. సర్వేదృశ్యాఞ్మేభావాః యస్యఛాయామయాస్తవ।

తస్యతేభగవన్నిష్ఠాం కోనువర్తయితుంక్షమః॥

చూడదగిన ఈ సకలవస్తువులు యే నీకు నీడరూపములుగనున్నవో,
ఓ! భగవంతుడా! ఆనీయొక్క నిలకడను వర్ణించుట కవఁడు శక్తుఁ
డగును?

6. మజ్జతాం ఘోరసంసారే వ్యాప్యతానామితస్తతః।

దుఃఖంమహత్తితీర్హణాం త్వమేకాపరమాగతిః॥

భయంకరమగు సంసారిమున ముఱుగుచున్న వారై యీశలావల
బడుచున్నవారై గొప్ప కష్టమును దాట నిశ్చయించువారికి నీవొక్క
డవే ముఖ్యమగు గతి.

7. పశ్యామి దేవదత్తేన జ్ఞానేనత్వాంముహుర్ముహుః।

బ్రహ్మణ్యానాంవరంబ్రహ్మ సుబ్రహ్మణ్యంనరాకృతిం॥

బ్రహ్మనిష్ఠగలవారిలో శ్రేష్ఠుడగు మహాకృతి దాల్చిన సుబ్ర
హ్మణ్యుడవని నేను నిన్ను మాటిమాటికి నిత్యజ్ఞానముచేఁ జూచు
చున్నాను.

8. నత్వంస్వామిగిరౌనాథ నత్వంక్షణికపర్వతే।

నత్వంవేంకటశైలాగ్రే శోణాద్రావసివస్తతః॥

స్వామిమలయంగును చిరుతనికొండయంగును తిరుపతికొండయం
డును నీవిప్పుడు వసించుటలేదు. ఆరుణాచలమునందున్నావు.

9. భూమవిద్యాంపురానాథ నారదాయమహర్షయే।

భవాశుశ్రూషమాణాయ రహస్యాముపదిష్టవా॥

పరిచర్య యొనర్చుచున్న నారదమహర్షికి రహస్యమగు భూమ
విద్యను పూర్వ ముపదేశించితివి కదా!

10. సనత్కుమారంబ్రహ్మర్షిం త్వమాహుర్వేదవేదినః।

ఆగమానాంతువేత్తార సుబ్రహ్మణ్యంసురర్షభం॥

వేదవేత్తలు నిన్ను సనత్కుమారుడను బ్రహ్మర్షి యని వచింపుచున్నారు. శాస్త్రజ్ఞులు సుబ్రహ్మణ్యుడవని చెప్పుచున్నారు.

11. కేవలంనామధేదోయం వ్యక్తిధేదోనవిద్యతే।

సనత్కుమారస్సృందశ్చ పర్యామౌతవతత్వతః॥

ఇటుల శిష్యుడు పేరులలో ధేదమేగాని రూపధేదము గాదు. సనత్కుమారుడు స్కందుడు అని నీ రెండు పర్యాయార్థక నామములు.

12. పురాకుమారిలోనామ భూత్వాబ్రాహ్మణసత్తమః।

ధర్మం వేదోదితంనాథ త్వంసంస్థాపితవానసి॥

పూర్వము కుమారిలుడను ప్రసిద్ధిశెందిన బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠుడవుగ యుండి వేదమునందు శిష్యుడైన ధర్మములను స్థాపించినవాడవైతివి.

13. జైన్యైర్వ్యాకులితేధర్మే భగవద్రవిడేషుచ।

భూత్వాత్వంజ్ఞానసంబంధః భక్తింస్థాపితవానసి॥

ఓ భగవంతుడా! ద్రవిడ దేశములయందు జైనులు వైదికధర్మముల శత్రువునపుడు నీవు జ్ఞానసంబంధమూర్తివిగ యవతరించి భక్తి మార్గమును స్థాపించితివిగా.

14. ఆధునాత్వంమహాభాగ బ్రహ్మజ్ఞానస్యగుప్తయే।

శాస్త్రజ్ఞానేనసంతృప్తైః నిరుద్ధన్యైగతోధరాం॥

ఓ మహిమగలవాడా! ఇప్పుడు శాస్త్రజ్ఞానముచే దృష్టిశెంది యనుభవజ్ఞానము లేని వారిచే శత్రుపడిన బ్రహ్మజ్ఞానానుభవము దెలిపి రక్షించుటకై భూమియందవతరించితివి.

15. సందేహబహవోనాథ శిష్యాణాంవారితాస్త్వయా।

ఇమంచమమసందేహం నివారయితు మర్హసి॥

శిష్యుల కనేక సందేహముల బోగొట్టితివి. ఈ నాసందేహమును కూడ బోగొట్ట వర్హుడగుచున్నావు.

16. జ్ఞానస్యచాపిసిద్ధీనాం విరోధఃకింపరస్పరం।
ఉతాహోహోపిసంబంధం వర్తతేమునికుంజర॥

జ్ఞానమునకును అజిమాది సిద్ధులకును పరస్పరము విరోధమా లేక
సంబంధ మున్నదా?

17. మయైవంధగవాక్పృప్తః రమణోనుతిపూర్వకం।
గభీరయాదృశావీక్ష్య మామిదం వాక్యమబ్రవీత్॥

ఇవిధముగ స్తోత్రపూర్వకముగ యడిగిన నన్ను గుఱించి గంభీర
ముగజూచి భగవంతుడగు రమణముని ఈమాట చెప్పెను.

18. సహజాంస్థితీమూహః స్వభావేన దినేదినే।
తపశ్చరతిమర్ధ్వం నాలస్యంసహజస్థితౌ॥

సహజనిలకడను కెరిసిన వాడు స్వభావముగ ప్రతి దినమున యశ
క్యముగ తపంచూనరింపుచున్నాడు. సహజ నిలకడయందు తలనతలేను.

19. తపస్తదేవదుర్ధ్వం యానిష్ఠాసహజాత్మని।
తేననిత్యేనతపసా భవేత్పాకఃక్షణేక్షణే॥

ఆత్మయందలి సహజముని నిలకడయందు మలవిగాని తపంబు. ఆ యెడ
తెగని తపస్సుచే బ్రతిక్షణమును పరిపాకము కలుగును.

20. పరిపాకేనకాలేస్య సిద్ధయస్తాతపశ్యతః।

ప్రారబ్ధంయదితాభిస్సాధ్య ద్విహోహోజ్ఞానినోపిచ॥

నిత్యాత్మస్పృహ గలవానికి తపఃపరిపాకముచే పశ్యతాలమునందు
సిద్ధులు కలుగును. ప్రారబ్ధమున్నయెడల జ్ఞానికూడా వాటితో విహరించును.

21. యథాప్రపంచగ్రహణే స్వరూపాన్నేతరన్మనః।
సిద్ధయఃక్రియమాణాశ్చ స్వరూపాన్నేతర త్తథా॥

మనవశీలునిఁగి ప్రపంచము యాత్మరూపముకంటె వేఱుగానియటుల
దోచువిధమున, తపస్సుచే గలుగు సిద్ధులును యాత్మరూపముకంటె ఇతర
ములని దోచవు.

22. భవేన్నయస్యప్రారబ్ధం శక్తిపూర్ణోప్రయంమునిః।

అతరంగఇవాంభోధిః నకించిదపిచేష్టతే॥

ఎవనిఁగి ప్రారబ్ధములేవో ఆ ముని సమగ్రముగ శక్తిగలవాడై
వను అలలులేని సమద్రమువలె కొంచెమైనను చలించడు.

23. నాన్యంమృగయతేమార్గం నిసర్గాదాత్మనిస్థితః॥

సర్వాసామపిశక్తీనాం సమప్తిస్సాన్విత్యానిస్థితః॥

స్వభావముగ యాత్మయందు నిలకడఁ జెందినవాఁడు వేఱు మార్గ
మును వెదకడు. తనకాత్మయందలి నిలకడఁ గలుగుటయే సకలములగు
శక్తులయొక్కచేరిక.

24. అప్రయత్నేనతుతప స్సహజాస్థితిరుచ్యతే।

సహజాయాంస్థితౌపాకా చ్ఛక్తీనాముద్యవోమతః॥

ప్రయత్నములేక కలిగిన తపస్సు సహజముగు నిలకడయని చెప్ప
బడుచున్నది. సహజముగు నిలకడయందు శక్తులుత్పత్తి జెందును.

25. పరీవృతోపిబహుభిః నిత్యమాత్మనిసంస్థితః।

ఘోరంతపశ్చరత్యేవ నత్యస్తైకాంతకామితా॥

తన్నశత్రులు బట్టుకొనియున్నను సహజస్థితి గలవాఁడు దుష్క
రంబగు తపంబాచరింపుచునే యున్నాడు. అతని శాంతముగ నుండ
వలసిన యవసరములేదు.

26. జ్ఞానంశక్తేరపేతంయో మన్యతేనైవవేదసః।

నర్వశక్తేభితఃపూర్ణే స్వస్వరూపేహిబోధవాక్॥

ఎవడు జ్ఞానమును శక్తితోఁ జేరనిదని తలచుచున్నాడో వాఁడు తెలియనివాడు. జ్ఞాని అన్నిటియందు శక్తిఁగలదియై యంతట నిండిన దైన తనదగు యాత్మరూపమున నిలకడఁ జెందియున్నవాఁడుగదా.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
రమణాంతే వాసిన్ వాసిష్ఠస్య గణపతే రుపనిబంధే

జ్ఞానసిద్ధిసామరస్య కథనంనామ
ఏకాదశోధ్యాయః

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునగు శ్రీరమణగీతయందు
శ్రీ రమణ శిష్యుఁడును వాసిష్ఠుండునగు గణపతిచేఁ జేయబడిన
గ్రంథమున జ్ఞానసిద్ధి సామరస్య కథనమును
పదునొకండవ అధ్యాయము.

ద్వాదశోధ్యాయః

శక్తి విచారః

1. ఏకోనవింశేదివసే భారద్వాజోమహామనాః।

కపాలీకృతిషుజ్యాయా నప్యచ్ఛత్ రమణంగురుం॥

పండ్రెండవ అధ్యాయము

పంచొమ్మిదవ వాసరమున భరద్వాజ గోత్రమున యుద్భవించిన
వాఁడును, గొప్ప మనసుగలవాఁడును, విద్వాంసులలో శ్రేష్ఠుండునగు
కపాలి రమణ గురుని ప్రశ్నించెను.

కపాల్యువాచ

2. విషయీవిషయోవృత్తి రితీదంధగవంస్త్రికం।

జ్ఞానినాంపామరాణాంచ లోకయాత్రాసుదృశ్యతే॥

కపాలి వాక్యము

విషయి అనగా అహంకారి, విషయమనగా రూపాదికము, వృత్తి (రెంటియొక్క సంబంధముచేనగు) వ్యాపారము, అను మూడు లోకము నందు పండిత పామరులకు సమానముగా నున్నవి.

3. అథ కేన విశేషేణ జ్ఞానీపామరతోధికః।

ఇమంమే నాథ సందేహం నివర్తయితుమర్హసి॥

ఇంక నే విశేషముచే జ్ఞాని పామరునికంటె నధికుఁడు? ఈ సందేహముఁ బోగొట్టవలయును.

భగవానువాచ

4. అభిన్నోవిషయీయస్య స్వరూపాస్మనుజర్షభ।

వ్యాపారవిషయాభాతః తస్యాభిన్నోస్వరూపతః॥

భగవంతుని వాక్యము

పురుష శ్రేష్ఠుఁడా! ఎవనికి స్వరూపముకంటె విషయియగు నహంవృత్తి కేఱుగా ననభవింపఁబడదో అతనికి వ్యాపారవిషయములు కూడ స్వరూపముకంటె భిన్నముగా భాసింపవు.

5. విభిన్నోవిషయీయస్య స్వరూపాదభిమానినః।

వ్యాపారవిషయాభాతః తస్యాభిన్నోస్వరూపతః॥

అభిమానముగల ఎవనికి స్వరూపముకంటె విషయియగు నహం వృత్తి భిన్నముగా నుండునో వానికి వ్యాపారవిషయములు స్వరూపము కంటె భేదము నొందినటుల దోచుచున్నవి.

6. భేదాభాసేవిజానాతి జ్ఞాన్యభేదంతుతాత్వికం।

భేదాభాసవశంగత్వా పామరస్తువిభిద్యతే॥

భేదముగ దోచినటులుండినను యచ్చట జ్ఞానముగలవాఁడు తత్వమునకు సంబంధించు యభేదమునే గ్రహింపుచున్నాడు. భేదముగ

ప్రకాశించుటకు భ్రమచే నధీనతమకెంది పామరుఁడు వెలుకెందు
చున్నాడు.

కపాల్యువాచ

7. నాథయస్మిన్ని మేధేదా భాసంతేత్రిపుటీమయాః।
శక్తిమద్వాస్వరూపంతత్ ఉతాహోశక్తివర్జితం॥

కపాలి వాక్యము

౬. గురురాయా! ఈ థేదము లెచ్చట ముప్పిరి గొనియున్నవో అ
స్వరూపము శక్తిగలదా, లేనిదా, చెప్పము.

భగవానువాచ

8. వత్సయస్మిన్ని మేధేదా భాసంతేత్రిపుటీమయాః।
సర్వశక్తంస్వరూపంత దాహుర్వేదాంతవేదినః॥

భగవంతుని వాక్యము

౭. బిడ్డా! ఈ థేదము లెచ్చట ముప్పిరి గొనియున్నవో యాస్వ
రూపమును వేదాంతవేత్తలు సర్వశక్తులు గలదానినిగ వచింపుచున్నారు.

కపాల్యువాచ

9. ఈశ్వరస్యతుయాశక్తి ర్గీతావేదాంతవేదిభిః।
అస్తివాచలనంతస్యా మాహోస్విన్నాథనాస్తివా॥

కపాలి వాక్యము

వేదాంత వేత్తలు దేనిని ఈశ్వరునియొక్క శక్తిగ నుతింపుచు
న్నారో దానియందు చలనమున్నదా లేదా?

భగవానువాచ

10. శక్తేస్సంచలనాదేవ లోకానాంతాతనంభవః।
చలనస్యాశ్రయోవస్తు నసంచలతికర్హిచిత్॥

భగవంతుని వాక్యము

శక్తియొక్క కదలికవలన తండ్రీ! లోకములయొక్క యుత్పత్తి గలుగుచున్నది. చలనమున కౌశలమును వస్తువు యొకప్పుడును కదలక యున్నది.

11. అచలస్వతుయచ్చక్తే శ్చలనంలోక కారణం।

తామేవాచక్షతేమాయా మనిర్వాచ్యాంవిపశ్చితః॥

అచంచలమగు వస్తువు సంబంధమైన శక్తియొక్క యే చలనమును లోకకారణమనియెదకో దానినే చెప్పనలవిగాని మాయ అని విద్వాంసులు చెప్పుచున్నారు.

12. చంచలత్వంవిషయిణో యథార్థమివభాసతే।

చలనం న నరశ్రేష్ఠ స్వరూపస్వతువస్తుతః॥

చలనము విషయియగు సహంకారికి నిజమును దానివలె తోచుచున్నది. పురుషశ్రేష్ఠుడా! యాత్మకు చలనము నిజముగ లేదు.

13. ఈశ్వరస్యచశక్తేశ్చ భేదోదృష్టినిమిత్తకః।

మిథునంత్యదమేకంస్యాత్ దృష్టిశ్చేదుపసంహృతా॥

ఈశ్వరునికిని శక్తికిని భేదము దృష్టిచే గలిగినది. చూపును లోనికి ద్రిప్పిన ఈ దంపతులు (జంట) యొకటిగానే యుండును.

కపాల్యువాచ

14. వ్యాపారఈశ్వరస్యాయం దృశ్యబ్రహ్మాండకోటికృత్।

నిత్యఃకింలభవాఽనిత్యో భగవాన్వక్తుమర్హతి॥

కపాలి వాక్యము

చూడలేనిన యనేక బ్రహ్మాండముల సృజించు ఈశ్వరుని వ్యాపారము నిత్యమే లేక అనిత్యమే భగవంతుడా! చెప్పవలసినది.

భగవానువాచ

15. నిజయాపరయాశక్త్యా చలన్నప్యచలఃపరః।

కేవలంమునిసంవేద్యం రహస్యమిదముత్తమమ్॥

భగవంతుని వాక్యము

తనదైన యుత్తమమును శక్తిచే కదలుచున్న వాడైనను ప్రకృతి కంటె పరుడగు వాడు (ఆత్మ) కదలకయే యున్నాడు. కేవలము ఋషులచేఁ జెలియదగినది యుత్తమ రహస్యమిది.

16. చలత్వమేవవ్యాపారః వ్యాపారశ్చక్తిరుచ్యతే।

శక్త్యాసర్వమిదందృశ్యం ససర్వపరమఃపునః॥

చలనమే వ్యాపారము. వ్యాపారమే శక్తి యని చెప్పబడుచున్నది. శక్తిచేఁ బరమపురుషుడు ఈ దృశ్యప్రపంచమునంతయు సృజించెను.

17. వ్యాపారస్తుప్రవృత్తిశ్చ నివృత్తిరితిచద్విధా।

నివృత్తిస్థాయిత్రసర్వ మాత్యైవాధూదితిశ్రుతిః॥

వ్యాపారమున్ను ప్రవృత్తియనియు నివృత్తియనియు గెండువిధములుగ నున్నది. “యత్ర సర్వమాత్యైవాధూత్” అను శ్రుతి నివృత్తి పరమై యున్నది.

18. నానాత్వంద్వైతకాలస్థం గమ్యతేసర్వమిత్యతః।

అధూదితిపడేనాత్ర వ్యాపారఃకోపిగమ్యతే॥

సర్వమనుటచే ద్వైతసంకేత సమయసిద్ధమును వానాత్వము దోచుచున్నది. అధూత్ (ఆయెను) అను పదముచే ఈప్రపంచమందలి వ్యాపార మొకటి దోచుచున్నది.

19. ఆత్యైవేతివినిర్దేశా ద్విశేషాగాంగమంతతః।

ఆత్మస్యేవోపసంహార స్తజ్జాతానాంప్రకీర్తితః॥

“అత్యగణే” యని నిర్దేశించుటవలన ఆ యాత్మయందుత్పత్తి జెందిన విశేషముల కన్నిటికిని ఆ యాత్మయందే లయముఁ జెప్పబడెను.

20. వినాశక్తింనరశ్రేష్ఠ స్వరూపంనప్రతీయతే॥

వ్యాపారఆశ్రయశ్చేతి ద్విినామాశక్తిరుచ్యతే॥

శక్తిలేక స్వరూపము ప్రకాశింపదు. వ్యాపారము, ఆశ్రయము అని శక్తి రెండుపేరులు గలదిగ జెప్పబడుచున్నది.

21. వ్యాపారోవిశ్వసగ్గాది కార్యముక్తంమనీషిభిః।

ఆశ్రయోద్విపదాంశ్రేష్ఠ స్వరూపాన్నాతిరిచ్యతే॥

ప్రపంచముయొక్క సృష్టి మొదలగు కార్యమును వ్యాపారమని చెప్పుచున్నారు. ఓ మనుష్య శ్రేష్ఠుఁడా! స్వరూపమే ఆశ్రయము.

22. స్వరూపమన్యసాపేక్షం వై వసర్వాత్మకత్వతః।

శక్తింవృత్తింస్వరూపంచ యఏవంవేదవేదసః॥

సర్వస్వరూపముగుటవలన యాత్మరూప మితర వస్తువులయొక్క యపేక్షతోఁ గూడినదియై కాదు. ఈ విధముగా శక్తిని ఆశ్రయముగాను వ్యాపారముగాను గూడ నెవడు నెరిసికొనుచున్నాడో వాడు వేత్త.

23. వృత్తేరభావే తు సతో నానాభావోనసిద్ధ్యతి।

సత్తాశక్త్యతిరిక్తా చేద్వృత్తేన్నైవసముద్భవః॥

వృత్తియొక్క లేమియందు సత్తుకు నానాత్వము (అనేక విధములుగ నుండుట) సిద్ధించదు. సత్తు శక్తిని యతిక్రమించినట్లయిన (వృత్తికి) వ్యాపారమున కుత్పత్తియై గలుగదు.

24. యదికాలేనభవితా జగతఃప్రళయోమహాః।

అభేదేనస్వరూపేయం వ్యాపారోలీనవద్భవేత్॥

కాలక్రమము ననుసరించి జగమునకు గొప్ప ప్రళయము గలిగినా వ్యాపారము అత్యయందు భేదములేక అయిం చినదివలె నుండును.

25. సర్వోపివ్యవహారోయం నభవేచ్ఛక్తిమంతరా।

నసృష్టిర్నాపివిజ్ఞానం యదేత త్త్రిపుటీమయం॥

శక్తిని విడచి ఈ సర్వమును వ్యవహారమున్న గలుగదు. సృష్టియు గలుగదు. ఏ యీ జ్ఞానము ముప్పిరిగొనియున్నచో యట్టి జ్ఞానమును గలుగదు.

26. స్వరూపమాశ్రయత్వేన వ్యాపారస్సర్గకర్మణా।

నామభ్యాముచ్యతేద్వాభ్యాం శక్తిశేకాపరాత్పరా॥

పరాత్పరమైనశక్తి ఆశ్రయముగానుండి స్వరూపమనియు సృష్టి చేయుచు వ్యాపారమనియు రెండుకేళ్లనో వ్యవహరింపబడుచున్నది.

27. లక్షణంచలనంయేషాం శక్తేస్తేషాంతదాశ్రయః।

యత్కించిత్పరమంవస్తు వక్తవ్యంస్యాన్నరర్నభ॥

ఎవరికి శక్తియొక్క లక్షణము చలనముగ నున్నచో వారికి యీ చలన శక్తికి ఆశ్రయమై యేదని యొక విలక్షణమును వస్తువున్నదని యీ పురుషశ్రేష్ఠుడా! చెప్పదగినదిగ యున్నది.

28. తదేకంపరమంవస్తు శక్తిమేకేప్రచక్షతే।

స్వరూపంకేపివిద్వాంసో బ్రహ్మన్యేపురుషంపరే॥

ఆయుక్తమమగు యొకవస్తువును కొందఱు శక్తిగఁ జెప్పుచున్నారు; కొందఱు ఆత్మరూపమని వచింపుచున్నారు; కొందఱు విద్వాంసులు బ్రహ్మయనియు, మఱికొందఱు పురుషుడనియు వచింపుచున్నారు.

29. వత్ససత్యంద్విధాగమ్యం లక్షణైశ్చవస్తుతః।

లక్షణైశ్చవత్ససత్యం వస్తుతస్త్యనుభూయతే॥

ఓ కండ్లీ! లక్షణముచేతను వస్తురూపముచేతను రెండువిధములుగ సత్యము బొందదగినదిగ నున్నది. సత్యమును లక్షణముచే జెప్పుచున్నారు; వస్తురూపముగ యశభవింపుచున్నారు.

30. తస్మాత్స్వరూపవిజ్ఞానం వ్యాపారేణచవస్తుతః।

తాటస్థేనచసాక్షాచ్చ ద్వివిధంసంప్రచక్షతే॥

అందువలన స్వరూప విజ్ఞానమును (అత్మరూపము కన్గొనుటను) వ్యాపారముచేతను, వస్తురూపముచేతను, అనగా తటస్థభావముచే, ప్రత్యక్షభావముచే, రెండువిధములుగఁ జెప్పుచున్నారు. అత్మయొక్క వ్యాపారమును తటస్థభావముచేతను, అత్మయొక్క వస్తురూపమును ప్రత్యక్షముగను కన్గొనవలెను.

31. స్వరూపమాశ్రయంప్రాపూ ర్వాపారంతాతలక్షణం।

వృత్త్యావిజ్ఞాయతన్మూల మాశ్రయేప్రతిష్ఠితః॥

స్వరూపమును ఆశ్రయముగ వ్యాపారమును లక్షణముగ ఓతండ్రీ! చెప్పుచున్నారు. వ్యాపారముచే దానియొక్క మూలము నాశ్రయముగ తెలిసికొని ఆశ్రయమును అత్మయందు నిలకడఁ జెందుచున్నారు.

32. స్వరూపంలక్షణోపేతం లక్షణంచస్వరూపవత్।

తాదాత్మ్యేనైవసంబంధ స్త్వనయోస్సంప్రకీర్తితః॥

స్వరూపము లక్షణముతో గూడినది. లక్షణమున్న స్వరూపము గలది. ఈ రెంటికని తాదాత్మ్యసంబంధమున్నది.

33. తటస్థలక్షణేనైవం వ్యాపారాభ్యేనమారిష।

యతోలక్ష్యంస్వరూపంస్యాన్నిత్యవ్యాపారవత్తతః॥

ఓయీ! వ్యాపారమును పేరుగల తటస్థలక్షణముచే అత్మనిరూపింప బడినదగుటచేత యాత్మకు వ్యాపారము నిత్యమని యొప్పుకొనక తప్పదు.

34. వ్యాపారోవస్తునోనాస్య ద్యదివశ్యసితత్వతః।

ఇదంతుభేదవిజ్ఞానం సర్వంకాల్పనికంమతం।

వ్యాపారము వస్తువుకంటె నితరముగాదు. తత్వముచే తెలిసికొనిన వాడైనైతివా ఈ భేదజ్ఞానమంతయు కల్పనచే గలిగినదని తోచును.

35. శక్తుల్లాసాహ్వయాసేయం సృష్టిస్సద్వీశకల్పనా।
కల్పనేయమతీతాచే త్వరూపమవశిష్యతే॥

శక్తియొక్క ప్రకాశము చేరుగల ఆ యీ సృష్టి ఈశ్వరుని
యొక్క కార్యముగ నుండును. ఆ యీ కార్యమును దాటిన అత్యరూపము
మిగులించును.

ఇతి శ్రీ రమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
రమణాంతేవాసి నో వాసిష్ఠస్య గణపతే రుపనిబంధే
శక్తివిచారోనామ ద్వాదశోధ్యాయః.

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునకు శ్రీ రమణగీతయందు
శ్రీరమణ శిష్యుండును వాసిష్ఠుండునకు గణపతిచే జేయబడిన
గ్రంథమున శక్తివిచారమును పంక్తింపిన అధ్యాయము.

త్రయోదశోధ్యాయః

సన్యాసే స్త్రీపురుషయో స్తుల్యాధికార నిరూపణం.

1. అశ్రీణామన్వయజ్యోత్స్నా వసిష్ఠానాంకులస్నుమా।
మహాదేవస్యజననీ ధీరస్యబ్రహ్మవేదినః॥
2. ప్రతిమానంపురంద్రీణాం లోకసేవావ్రతేస్థితా।
బిభ్రాణామహతీంవిద్యాం బ్రహ్మాదివిబుధస్తుతాం॥
3. దక్షిణేవింధ్యతశ్చ క్షేస్తారిణ్యాదిమాగురుః।
తపస్సఖమేదయితా విశాలాక్షీయశస్విని॥
4. ప్రశ్నద్వయేన రమణా హ్వయంవిశ్వహితంమునిం।
అభ్యగచ్ఛదమష్టాంగీ నిక్షిప్తేనముఖేమమ॥

పదుమూడవ అధ్యాయము

ఆశ్రయాల కంశమునకు వెన్నెలయు, వాసిష్ఠకులమునకు కోడలును, ధీరుడగు బ్రహ్మవేత్త యయిన మహాదేవునికి తల్లియు, పతివ్రతలలో శ్రేష్ఠురాలును, లోకసేవ యను వ్రతమున దీక్షిగలదియు, విబుధులచే స్తుతింపబడు బ్రహ్మదియనగా కాది (క'కారాది) పంచదశీ మహావిద్యను ధరింపుచున్నదియు, వింధ్యాద్వక్షిణదేశమునందు తారినీశక్తి మహావిద్యకు ఆదిమగురువుగ ప్రసిద్ధురాలును తపస్సభియగు నా భార్య వికాలాక్షి లోకహితుడగు శ్రీ రమణముషిని రెండు ప్రశ్నలను నా ద్వారా యడిగించెను.

5. ఆత్మసితానాంనారీణా మస్తిచేత్ప్రతిబంధకం।

గృహత్యాగేనహంసీత్వంకిమున్యాత్ శాస్త్రసమ్మతం॥

ఆత్మయందు నిలకడఁజెందిన స్త్రీలకు ప్రతిబంధక మున్నయెడల ఇట్లు విడిచి పరమహంసినిలుగ యుండుట శాస్త్రసమ్మతమగునా?

6. జీవన్త్యావవముక్తాయా దేహపాతోభవేద్యది।

దహనంవాసమాధిర్వాకార్యంయుక్తమనంతరం॥

జీవన్ముక్తురాలికి దేహపతనము సంభవించిన యనంతరము దహన మొనర్పవలయునా సమాధి నాచరించవలయునా, యుక్తమెద్ది?

7. ప్రశ్నద్వయమిదంశ్రుత్వా భగవాన్ ఋషిసత్తమః।

అవోచన్నిర్ణయంతేత్ర సర్వశాస్త్రార్థతత్వవిత్॥

ఈ రెండు ప్రశ్నలు విని సర్వ శాస్త్రార్థముల నిజముఁ జెలిసిన వాఁడును భగవంతుఁడునగు ఋషిశ్రేష్ఠుఁడు అందలి నిర్ణయముఁ జెలిపెను.

8. స్వరూపేవరమానానాం పక్ష్యానాయోషితామపి।

నివృత్తత్వాన్నిషేధస్య హంసీత్వంనైవదుష్యతి॥

స్త్రీలయినను పరిపాకముఁ జెందినవారై ఆత్మరూపమున నిలకడఁ జెందినవారికి నిషేధములేనందున హంసినిలుగ నుండుట తప్పుగాదు.

9. ముక్తత్వస్యావిశిష్టత్వాల్ బోధస్వచవధూరపి।

జీవన్ముక్తానదాహ్యస్యా తద్దేహోహిసురాలయః॥

మక్తియు జ్ఞానమును స్త్రీపురుషులకు తుల్యమగుటచేత స్త్రీయై నను జీవన్ముక్తురాలిని దహింపదగదు. (ఏలన) ఆపే దేహమును దేవా లయముగ నున్నది.

10. యేదోషాదేహదహనే పుంసోముక్తస్యసంస్కృతాః॥

ముక్తాయాస్సంతితేనర్వే దేహదాహేచయోషితః॥

మక్తుడగు పురుషునియొక్క దేహదహనమున యెన్ని దోషము లున్నవో, ముక్తురాలగు స్త్రీయొక్క దేహమును దహనమునైనను అన్ని దోషములున్నవి.

11. ఏకవింశేహ్నిగీతోభూ దయమగ్ధోమనీషిణా।

అధికృత్యజ్ఞానవతీ రమశేనమహర్షిణా॥

ఇరువదియొకటవదినమున నీ యగ్రమును వేత్తయగు రమణమహర్షి జ్ఞానవతినిగుఱించి ఉపన్యసించెను.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

రమణాంతేవాసిలో వాసిష్ఠస్య గణపతే రుపనిబంధే

సన్యాసే స్త్రీపురుషయోస్తుల్యాధికార నిరూపణం

నామ త్రయోదశోధ్యాయః

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునకు శ్రీ రమణగీతయందు శ్రీ

రమణాశిష్యుఁడును వాసిష్ఠుఁడునైన గణపతిచే జేయబడిన గ్రంథ

మున సన్యాసే స్త్రీపురుషయోస్తుల్యాధికార నిరూపణ

మును పదుమూడవ అధ్యాయము.

చతుర్థశోధాయః

జీవన్ముక్తివిచారః

1. నిశాయామేకవింశేహ్ని భారద్వాజోవిదాంవరః।

ప్రాజ్ఞశ్శినకులోపాధి ర్వైదర్శోవదతాంవరః॥

పదునాలుగవ అధ్యాయము.

ఇరువదియొకటవ దినమున రాత్రియందు వేత్తలలో శ్రేష్ఠుఁడును
విద్వాంసుఁడును చక్కగ మాటలాడువాఁడును శివకులమును యుపాధి
గలవాఁడును అగు భారద్వాజునైదర్శుఁడు

2. జీవన్ముక్తింసముద్దిశ్య మహర్షింపరివృప్తవాః।

అథసర్వేషుశృణ్వత్సు మహర్షి ర్వాక్యనుబ్రవీత్॥

జీవన్ముక్తినిగుఱించి మహర్షిని యడిగెను. పిమ్మట యందఱు విను
చుండగ మహర్షి బదులుఁ జెప్పెను.

3. శాస్త్రీయైర్లాకికై శ్చాపి ప్రత్యయైరవిచాలితా।

స్వయాపేనుదృఢానిష్ఠా జీవన్ముక్తిరుదాహృతా॥

శాస్త్రసంబంధములగు లోకసంబంధములగు వాసనలచేఁ జరింపని
మిగుల దృఢమగు యాత్మరూపమందలి నిలకడయై జీవన్ముక్తియని చెప్పఁ
బడుచున్నది.

4. ముక్తిరేకవిధైవన్యాత్ ప్రజ్ఞానస్యావిశేషతః।

శరీరస్థంముక్తబంధం జీవన్ముక్తంప్రచక్షతే॥

గొప్ప జ్ఞానముఁ గలవానికి సామాన్యముగ ముక్తి యొక విధము
గనే యుండును. శరీరమందున్న వాఁడైనను, బంధమునుండి తొలగిన
వానిని జీవన్ముక్తునిగఁ జెప్పుచున్నారు.

5. బ్రహ్మలోకగతోముక్తః శ్రూయ తేనిగమేషుయః।

అనుభూతౌనభేదోస్తి జీవన్ముక్తస్యతస్యచ॥

ఎవనిని బ్రహ్మలోకముఁజేరి ముక్తిఁజెందినవానినిగ కాస్త్రములు జెప్పచున్నవో, జీవన్ముక్తునికిని వానికిని యాత్మానుభవంబున భేదంబులేదు.

6. ప్రాణాస్సమవలీయంతే యస్యాత్మైవమహాత్మనః।

తస్యాప్యనుభవోవిద్వన్నేతయోరుభయోరివ॥

ఇచ్చటనే ఏమహాత్మునియొక్క ప్రాణములు యాత్మయందు లీన మగుచున్నవో వానియొక్క ముక్త్యనుభవమును వీరిద్దరియొక్క యనుభవమువలె నున్నది.

7. సామ్యాత్వస్వరూపనిష్ఠాయాః బంధహనేశ్వసామ్యతః।

ముక్తిరేకవిధైవస్యాత్ భేదస్తుపరబుద్ధిగః॥

ఆత్మరూపమందలి నిలకడ సమామగుటవలన బంధమునుండి తొలగుటయు సమానమైనదగుటవలన ముక్తియొక్కవిధముగలదిగనే యుండును. ఇందలి భేదము పరబుద్ధికిమాత్రము లోచి నదిగా నున్నది.

8. ముక్తోభవతిజీవన్యో మహాత్మాత్మనిగంస్థితః।

ప్రాణాస్సమవలీయంతే తస్యైవాత్రనరర్షభ॥

పురుషశ్రేష్ఠుఁడా! ఆత్మస్థితుడైన యే మహాత్ముఁడు జీవామండగానే ముక్తుఁడగుచున్నాడో వానికిమాత్ర విలాలోకముననే ప్రాణము లాత్మయందు లయము నొందుచున్నవి.

9. జీవన్ముక్తస్యకాలేన తపసః పరిపాకతః।

స్వర్నాభావోపసిద్ధస్యాత్ రూపేనత్యపికుత్రచిత్॥

కాలక్రమముగ తపస్సుయొక్క పరిపాకముచే రూపమున్నను జీవన్ముక్తునికి తాకుడుయొక్క లేమియు సిద్ధించును.

10. భూయశ్చ పరిపాకేన రూపాభావోపసిద్ధ్యతి,

కేవలం చిన్మయోభూత్వా ససిద్ధోవిహరిష్యతి॥

మఱలన్న (పిమ్మటను) ఆత్మానుభవరూప తపఃపరిపాకముచే రూపముయొక్క లేమియును సిద్ధింపుచున్నది. అట్టి సిద్ధుఁడు కేవలము జ్ఞానరూపుఁడై విహరింపగలడు.

11. శరీరసంశ్రయంసిద్ధ్యో ర్ద్వయమేతన్నరోత్తమః

అల్పేనాపిచకాలేన దేవతానుగ్రహాద్భవేత్॥

దేవతానుగ్రహమువలన శరీరము సాశ్రయించిన ఈ రెండు సిద్ధులు పురుషశ్రేష్ఠుఁడా! అల్పకాలముననే గలుగును.

12. భేదమేతం పురస్కృత్య తారతమ్యంనసంపది

దేహవాసశరీరోవా ముక్తాత్మనిసంస్థితః॥

ఈ భేదముననుసరించి ఆత్మానుభవసంపదయందు హెచ్చుతక్కు వలు గలుగవు; దేహముగలవాఁడైనను లేనివాడైనను ఆత్మయందు నిల కడఁ జెందినవాఁడు ముక్తుఁడుగ నున్నాడు.

13. నాడీద్వారార్చిరాద్యేన మార్గేనోర్ధ్వగతిర్నరః

తత్రోత్పన్నేనబోధేన సన్యోముక్తో భవిష్యతి॥

సుఖమ్నా నాడినుండి యర్చిరాది మార్గమున యూర్ధ్వగతిగల వాఁడైన పురుషుఁడు అచ్చట గలిగిన జ్ఞానముచే యప్పుడై ముక్తిఁ జెందిన వాఁడు గాగలడు.

14. ఉపాసకస్యసుతరాం పక్వచిత్తస్య యోగినః

ఈశ్వరానుగ్రహాత్ప్రొక్తా నాడీద్వారోత్తమాగతిః॥

ఉపాసకుఁడును మిగులఁ బరిపాకము నొందిన చిత్తముగలవాఁడు నైన యాగికిశ్వరానుగ్రహముచే సుఖమ్నా నాడిమూలకముగ యుత్తమ గతి లభింపుచున్నది.

15. సర్వేషు కామచారోస్య లోకేషు పరిక్రీర్తితః।

ఇచ్ఛయా నేక దేహానాం గ్రహణంచాప్యనుగ్రహః॥

ఏనికి సర్వలోకములయందు ఇష్టమువచ్చినటుల సంపరించుటయు, లోకకనమపరించి దేహములను గ్రహించుకత్తియు లోకాను గ్రహశక్తియు గలుగును.

16. కైలాసం కేసిముక్తానాం లోకమాహుర్మనీషిణః।

ఏకేవదంతి వైకుంఠం పరేత్వాదిత్యమండలం॥

విద్వాంసులు ముక్తులు వసించులోకమును కైలాసమని కొందఱు, వైకుంఠమని మరికొందఱు, మరికొందఱు సూర్యమండలమనియుఁ జెప్పుచున్నారు.

17. ముక్తలోకాశ్చ తేనర్వే విద్వక్ భూమ్యాది లోకవత్।

చిత్రవై భవయాశక్త్యా స్వరూపే పరికల్పితాః॥

ఓయీ విద్వాంసుడా! భూలోకము మున్నగులోకములవలె యీ ముక్తలోకము లన్నియు అత్యయైక్య యాశ్చర్యమైనదియు చిత్రమైనదియునగు వైభవముగల శక్తిచే నాత్మరూపమునందే కల్పింపఁబడినవి.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

రమణాంతేవాసిలో వాసిష్ఠస్య గణపతే రుపనిబంధే

జీవన్ముక్తి విచారోనామ చతుర్దశోధ్యాయః.

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునగు శ్రీరమణగీతయందు శ్రీరమణ శిష్యుఁడగు వాసిష్ఠుండునైన గణపతిచేఁ జేయబడిన గ్రంథమున జీవన్ముక్తి విచారమును పదునాలుగవ అధ్యాయము.

పంచదశోధ్యాయః

శ్రవణ మనన నిదిధ్యాసన నిరూపణం

1. శ్రవణంనామకింనాథ మననం నామకింమతం।

కింవా మునికులశ్రేష్ఠ నిదిధ్యాసనముచ్యతే॥

పదునైదవ అధ్యాయము

ఓ ప్రభో! శ్రవణమననేమి? మననమనిన యభిప్రాయమేమి? మునులగుంపులో శ్రేష్ఠుఁడా! నిదిధ్యాసనమన నేమని చెప్పబడుచున్నది?

2. ఇత్యేవం భగవాన్పృష్టో మయాబ్రహ్మవిదాంవరః।

ద్వావింశేదివసేప్రాత రబ్రవీచ్ఛివ్యసంసది॥

ఇవిధమున నేనడుగగ నా బ్రహ్మవేత్తలలో శ్రేష్ఠుఁడగు భగవంతుడైన రమణయుఁడీ ఇరువది రెండవదినమున శిష్యులయొక్క సభయం దివిధముగఁ జెప్పెను.

3. వేదశీర్షస్థవాక్యానా మర్థవ్యాఖ్యానపూర్వకం।

అచార్యాచ్చ)వణం కేచిచ్చ)వణం పరిచక్షుతే॥

అర్థము వెల్లడియగునటుల వేదాంతవాక్యముల నాచార్యునివలన వినుటను శ్రవణమని కొందఱు జెప్పెదరు.

4. అపరేశ్రవణంప్రాహు రాచార్యాద్విదితాత్మనః।

గిరాంభాషామయీనాంచ స్వరూపంబోధయంతియాః॥

మఱికొందఱు ఆత్మరూపమునుఁ జెలుపునవియు తమయొక్క భాషలలో జేరినవియగు మాటలను కూడ ఆత్మను జెలిగిన యాచార్యునివలన వినుటను శ్రవణమని చెప్పుచున్నారు.

5. శ్రుత్వా వేదాంతవాక్యాని నిజవాక్యానివాగురోః।

జన్మాంతరీయ పుణ్యేన జ్ఞాత్వావోభయమంతరా।

గురువువలన వేదాంతవాక్యములను, స్వంతవాక్యములనుగాని విని పూర్వజన్మ పుణ్యముచే ఉభయము వివా తెలిసికొనిగాని,

6. అహంప్రత్యయమూలంత్వం శరీరాదేర్విలక్షణః।

ఇతీదం శ్రవణంచిత్రాచ్చ)వణం వస్తుతోభవేత్॥

“నేను” అనువృత్తికి మూలమును వాడెను నీవు శరీరము మున్నగు వానికంటె విలక్షణుడవు యను చిత్రవృత్తినుంచి గలిగిన యీ శ్రవణమే శ్రవణమగును.

7. వదంతి మననంకేచిత్ శాస్త్రార్థస్య విచారణం।

వస్తుతో మననంతాత స్వరూపస్యవిచారణం॥

కొందఱు శాస్త్రార్థమును విచారించుట మననమని చెప్పచున్నారు.

ఓ తండ్రీ! నిజముగ ఆత్మరూపమును విచారించుటయే మననము.

8. విపర్యాసేనరహితం సంశయోనచమానద।

కైశ్చిద్బ్రహ్మత్వవిజ్ఞానం నిదిధ్యాసనముచ్యతే॥

ఓయీ గౌరవకారీ! వైపరీత్యములేనిదై సంశయమునుండి తొలగినదియు నగు బ్రహ్మమే ఆత్మస్వరూపమును విజ్ఞానమును కొందఱు నిది ధ్యాసనమునుచున్నారు.

9. విపర్యాసేనరహితం సంశయోనచయద్యపి।

శాస్త్రీయమైక్య విజ్ఞానం కేవలం నానుభూతయే॥

విపరీతభావమునుండి తొలగినదియు సంశయము లేనిదియునైనను శాస్త్రముచే గలిగిన జీవశబ్దైక్యజ్ఞానము అనుభవమునమరగాను.

10. సంశయశ్చవిపర్యాసః నివాప్యతే ఉభావపి।

అనుభూత్యైవ వాసిష్ఠ నశాస్త్ర శతకైరపి।

సంశయమున్న విపరీతభావనయున్న రెండును, ఓయీ వాసిష్ఠుడా! ఆనుభవముచేతనే బోగొట్టుబడుచున్నవి. నూలు శాస్త్రము లచేసినను చాలగవు.

11. శాస్త్రం శ్రద్ధావతోహంతి సంశయంచవిపర్యయం।
శ్రద్ధాయాః కించిదూనత్వే పునరభ్యుదయస్తయోః॥

శ్రద్ధగలవానికి శాస్త్రమును గుఱించి వేరగు సంశయమును విపరీతభావనయును గలుగవు; కాని ఆ శ్రద్ధ కొంచెము తగ్గినయెడల సంశయము విపరీతభావనయు మొలకలుగును.

12. మూలచ్ఛేదస్తువాసిష్ఠ స్వరూపానుభవేతయోః।
స్వరూపే సంస్థితస్తన్మాత్ర నిదిధ్యాసనముచ్యతే॥

ఓయీ వాసిష్ఠుడా! ఆత్మరూపానుభవమునందే ఆసంశయ విపర్యయములయొక్క వేరును నాశము కలుగును. అందుచే నాత్మరూపమున నిలుచుట నిధ్యాసనముని చెప్పబడుచున్నది.

13. బహిస్సంచరతస్తాత స్వరూపేసంస్థింవివా।
అపరోక్షోభవేన్బోధః సశాస్త్రశితచర్చయా॥

ఆత్మరూపమున నిలకడలేకుండా వెలుపల మెలగుచున్నవానికి యోగండ్రి! నూలు శాస్త్రములఁ బఠించినను ప్రత్యక్షజ్ఞానము గలుగదు.

14. స్వరూపసంస్థిన్వ్యాచ్ఛేదో సహజానుండినర్సిభః।
నాముక్తిస్సాపరానిష్ఠా సనాతనాత్కార ఈరితః॥

ఓయీ కుండిన శ్రేష్ఠుడా! సహజమై ఆత్మరూపమున నిలకడ గలిగినట్టాయెనా యదియె ముక్తి; అదియె నిలకడ; అదియె సాక్షాత్కార మని చెప్పబడుచున్నది.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
రమణాంతేవాసి నో వాసిష్ఠస్య గణపతే రుపనిబంధే
శ్రవణమనన నిదిధ్యాననిరూపణానామ
పంచదశోధ్యాయః .

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునకు శ్రీరమణగీతయందు
శ్రీరమణ శిష్యుఁడును వాసిష్ఠుఁడునైన గణపతిచే
జేయబడిన గ్రంథమున శ్రవణమనననిదిధ్యాన
నిరూపణము పదు ఐదవ అధ్యాయము.

పంచదశోధ్యాయః

భక్తి విచారిః

1. అధభక్తిసముద్భిక్త్య పృష్టఃపురుషస్తత్త్వమ్ |
అభాషతేమహాభాగో భగవాన్రమణోమునిః ||

పదునాఱవ అధ్యాయము

పిమ్మట భక్తినియుద్దేశించి ముడుగుబడినవాఁడై పురుషశ్రేష్ఠుఁడును
గొప్ప మహిమగలవాఁడును భగవంతుడు నగు మహాముని పలికెను.

2. ఆత్మాప్రియస్సమస్తస్య ప్రియం నేతరదాత్మనః |
అచ్ఛిన్నాతైలధారావ త్రీటిఃభక్తిరుదాహృతా |

ఆత్మ అందఱికిని యిష్టమైనది. ఆత్మకంటె ఇష్టమైనది నేఱుది
యును లేదు. ఎడతెగనినై తైలధారంబోలు త్రీటియ భక్తియని చెప్ప
బడినది.

3. అభిన్నంస్వాత్మతఃప్రీత్యా విజానాతీశ్వరంకవిః।

జానన్నప్యపరోభిన్నం లీనాత్మనిత్యతః॥

విద్యాంసుదీశ్వరుని తన యాత్మకంపె వేఱుగ యుండనివానినిగఁ
బ్రీతిచేఁ దెలిసికొనుచున్నాడు. మఱియొకడు భేదముఁజెందినవానినిగఁ
దెలిసికొనుచున్నవాఁడైనను ఈశ్వరభక్తిచేఁ ఆత్మయందు లీనుఁడుగ
నున్నాడు.

4. వహంతీతైలధారావ ద్యాప్రీతిఃపరమేశ్వరే।

అనిచ్ఛతోపిసాబుద్ధిం స్వరూపంనయతిద్రువం॥

ఏప్రీతి పరమేశ్వరునియందు తైలధారవలె ప్రవహింపుచున్నదో
యాప్రీతి కొరనివానియొక్క బుద్ధినికూడ యాత్మరూపమును నిజముగ
బొందింపుచున్నది.

5. పరిచ్ఛిన్నంయదాత్మానం స్వల్పజ్ఞంచాపిమన్యతే।

భక్తోవిషయ*రూపేణ తదాక్లేశేనివృత్తయే॥

భక్తుఁడాత్మను స్వల్పజ్ఞునిగాను పరిచ్ఛిన్నునిగాను ఎప్పుడు తలచు
చున్నాడో అప్పుడు క్లేశముల నివృత్తికొఱకు లక్ష్యరూపముగా—
(ఉత్తరశ్లోకముతో నన్వయము.)

6. వ్యాపకంపరమంవస్తు భజతేదేవతాధియా।

భజంశ్చ దేవతాబుద్ధ్యా తదేవాం తేనమశ్నుతే॥

సర్వప్రపంచమును వ్యాపించినదగు ఉత్తమవస్తువును దేవతా
బుద్ధిచే నేరింపుచున్నాడు. దేవతయను బుద్ధిచే నేరించుచున్నవాడై
కడపట ఆ వస్తువునే బొందుచున్నాడు.

7. దేవతాయానరశ్రేష్ఠ నామరూపప్రకల్పనాత్।

తాభ్యాంతునామరూపాభ్యాం నామరూపేవిజేష్యతి॥

ఓ పురుషశ్రేష్ఠుఁడా! దేవతకు నామరూపములను గల్పించుట

వలన యా నామరూపములచేతనే ప్రాపంచిక నామరూపములను జయింపగలడు.

8. భక్తైతుపరిపూర్ణాయా మలంశ్రవణమేకదా।

జ్ఞానాయపరిపూర్ణాయ తదాభక్తిఃప్రకల్పతే॥

భక్తిపరిపూర్ణమగుచుండగా వినికిడి యొక నాదియ చాలును. పరిపూర్ణజ్ఞానమునకై భక్తి అప్పుడు సాధనమగుచున్నది.

9. ధారాన్యపేతాయాభక్తి స్సావిచ్చిన్నేతీర్త్యతే।

భక్తేఃపరస్యాస్సాసేతు ర్భవతీతివినిర్లయః॥

ఏ భక్తి ధారలేనిదో యది విచ్చిన్న భక్తియని చెప్పబడుచున్నది. విచ్చిన్నభక్తి పూర్ణభక్తికి కారణమగును.

10. కామాయభక్తింకుర్వాణః కామంప్రాప్యాప్యనిర్వృతః।

శాశ్వతాయసుఖాయాంతే భజతేపునశ్వరం॥

కోరికకై భక్తి వర్ధిలించిన వాడై కోరికను బొందియు తృప్తి బొందనివాడై కడపల కావ్యతసుఖము నొందుటకు మఱల నిశ్చయమి సేవించుచున్నాడు.

11. భక్తిఃకామసమేతాపి కామాప్తాననివర్తతే।

శ్రద్ధావృద్ధాపరేపుంసి భూయవవాభివర్ధతే॥

భక్తి కోరికలతో గూడినదై నను కోరికలు సిద్ధించిన వెనుక మఱలదు. పరమపురుషునియందు వృద్ధి జేందిన శ్రద్ధ యప్పుడు మఱల వృద్ధి జేందును.

12. వర్ధమానాచనాభక్తిః కాలేపూర్ణాభవిష్యతి।

పూర్ణాయాపరయాభక్త్యా జ్ఞానేనేవభవంతరేత్॥

అ భక్తి వృద్ధి జేందుచున్నదై సమయమున నిండినదిగఁ గాగలదు. నిండినదగు ఉత్తమమైన భక్తిచేత జ్ఞానముచేతవలె సంసారమును పురుషుఁడు దాటును.

ఇతి శ్రీరమణగీతాను బ్రహ్మవిద్యానాం యోగశాస్త్రే
 రమణాంతేవాసి నో వాసిష్ఠస్య గణపతే రుపనిబంధే
 భక్తివిచారోనామ షోడశోధ్యాయః.

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునకు శ్రీ రమణగీతయంగు
 శ్రీ రమణశిష్యుఁడును వాసిష్ఠుండునైన గణపతిచే జేయబడిన
 గ్రంథమున భక్తివిచారమునకు పగు నాఱవ అధ్యాయము.

సప్తదశోధ్యాయః

జ్ఞానప్రాప్తివిచారః

1. పంచవింశేతుదివసే వైదర్భ్యోవిదుషాంవరః।
 ప్రశ్రయ్యావనతోభూత్వామునింఘోయోసిప్పప్రవాక్॥

పదునేడన అధ్యాయము

ఇరువదియైదవదివసన నిద్యచ్ఛ్రేష్ఠుఁడు వైదర్భుఁడు అడకువచే
 వంగినవాడై మునిని తిరుగ ప్రశ్నించెను.

వైదర్భ డివాచ

2. క్రమేణాయాతికింజ్ఞానం కించిహ్నించద్దినేదినే।
 ఏకస్మిన్నేవకాలే కిం పూర్ణమాభాతిభానువత్॥

వైదర్భుని వాక్యము

ప్రతిదినమున కొంచెము కొంచెము క్రమముగ జ్ఞానము గలుగు
 చున్నదా. లేక యొకే సమయమున నిండినవై సూర్యునివలె వెలుగు
 చున్నదా?

భగవానువాచ

3. క్రమేణాయాశినజ్ఞానం కించిత్కించద్దినేదినే ।
అభ్యాసపరిచాకేవ భాసతేపూర్ణమేకదా ।

భగవంతుని వాక్యము

ప్రతిదినమున క్రమముగ జ్ఞానము కొంచెము కొంచెముగఁ గలుగదు. అది అభ్యాసముయొక్క పరిపాకముచే పూర్ణమై యొకప్పుడే ప్రకాశింపుచున్నది.

వైదర్భ్య ఉవాచ

4. అభ్యాసకాలేభగవత్ స్మృత్తిరంతర్గతహిస్తథా ।
యాతాయానిం ప్రకుర్యాణా యావేకిజ్ఞానముచ్యతే ।

వైదర్భ్యుని వాక్యము

ఓ భగవంతుడా! వ్యాపారము (చర్మవృత్తి) నిభ్యాసకాలమున లోపలికి బయటికి బోవుచు వచ్చుచునున్నది; ఈ యాతాయాతముగ నుండువృత్తి జ్ఞానమని చెప్పబడునా?

భగవానువాచ

5. అంతర్యాతామహీర్వాక్షౌ బహిరాయాశిచేత్పునః ।
అభ్యాసమేవ తామాహుః జ్ఞానంహ్యనుభవోచ్యతః ।

భగవంతుని వాక్యము

ఓ విద్వాంసుడా! లోపలప్రవేశించిన బుద్ధి మఱి వెలుపల వచ్చుచున్న దాయెనా దాని నభ్యాసముగ నే జెప్పుదురు. గాఢని యనుభవమే జ్ఞానమనిఁ జెప్పబడుచున్నది.

వైదర్భ ఉవాచ

6. జ్ఞానస్యమునిశార్దుల భూమికాఃకాశ్చిదీరితాః।
శాస్త్రేషువిదుషాంశ్రేష్ఠైః కథంతాసాంసమన్వయః॥

వైదర్భుని వాక్యము

ఓ. మునిశ్రేష్ఠులూ! విద్యచ్ఛ్రేష్ఠులు శాస్త్రములయందు జ్ఞానము వలన గొన్ని తారతమ్యములను కల్పిరి. వానియొక్క చేరిక (సమన్వయము) ఎలాటిది?

భగవానువాచ

7. శాస్త్రోక్తాభూమికాస్సర్వాః భవంతిపరబుద్ధిగాః।
ముక్తిభేదాభివప్రాజ్ఞ జ్ఞానమేకంప్రజానతాం॥

భగవంతుని వాక్యము

ముక్తిభేదములకలెనే శాస్త్రమునందు కల్పిన జ్ఞానముయొక్క తారతమ్యములు పరబుద్ధికమాత్రము గోచరించును. వస్తుతః జ్ఞానాల జ్ఞాన మొక్కటియే.

8. చర్యాంచేహేంద్రియాదీనాం వీక్ష్యైర్థానుసారిణీం।
కల్పయంతిపరేభూమి స్తారతమ్యంనవస్తుతః॥

ప్రారబ్ధముననుసరించినది అయిన దేహము ఇంద్రియము మున్నగు వానియొక్క నడవడినిజూచి, ఇతరులు జ్ఞానమునకు భేదములను ఏర్పఱచుచున్నారు. వస్తురూపమున నిజముగ జ్ఞానమునకు హెచ్చుతక్కువలు లేవు.

వైదర్భ ఉవాచ

9. ప్రజ్ఞానమేకదాసిద్ధం సర్వాజ్ఞాననిబర్హణం।
తిరోధత్రేకిమజ్జానా త్సంగాదంకురితాత్పునః॥

వైదర్భుని వాక్యము

సకలములను అజ్ఞానములఁ బోగొట్టినదియైన నొప్పు జ్ఞానము ఒక
:వస్తువు కలిగినదై సంగముచేఁ గలిగిన అజ్ఞానముచే మఱల మఱుగఁగ
చున్నదా?

భగవానువాచ

10. అజ్ఞానస్యప్రతిద్వంద్వ సపరాధూయ తేషునః।

ప్రజ్ఞానమేకవాసిద్ధం భరిద్వాజ్ఞానోద్భవం॥

భగవంతుని వాక్యము

ఓ భారద్వాజా! అజ్ఞానమును మఱుగి ప్రొక్కినదై యొకవస్తువు
గలిగిన జ్ఞానము మఱలఁ దొంగ్కరింపఁబడదు. (ఆనగా నొలగదు).

ఇతి శ్రీ రమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
రమణాంశేవాసిన్ వాసిష్ఠస్య గణపతే రుపనిబంధే
జ్ఞానప్రాప్తి విచారోగామ సప్తదశోధ్యాయః.

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునను శ్రీ రమణగీతయందు
శ్రీ రమణ శిష్యుడును వాసిష్ఠుండునైన గణపతిచేఁ జేయబడిన
గ్రంథమున జ్ఞానప్రాప్తివిచారమను
పదునేడవ యధ్యాయము.

అష్టాదశోధ్యాయః

సిద్ధ మ హి మా ను కీర్తనం

1. వరపరాశరగోత్రసముద్భవం, వసుమతీసురసంఘయశస్త్రరం।
విమలసుందరపండితనందనం, కమలపత్రవిశాలవిలోచనం॥

పదు నెనిమిదవ అధ్యాయము

శ్రేష్ఠముగు పరాశరగోత్రమంగుద్భవించిన వాఁడును, బ్రాహ్మణ సంఘమునకు కీర్తికెచ్చినవాఁడును, నిర్మలఁడైన సుందరపండితుని గొమారుఁడును, తామగ కేకులవలె వికాలములగు కన్నులుగలవాఁడును,

2. అరుణశైలగతాశ్రమవాసినం

పరమహంసమనంజనమచ్యుతం।

కరుణామౌడధతన్యవహరితాం

సతతమాత్మనిసంస్థితమక్షరే॥

అరుణశైలమందలి గూత్రమును వసించువాఁడును, పరమహంసుఁడును, నిష్కళంకుఁడును, నిష్ఠానంది యనివాఁడును, నయచే మానము వదలి మాటలాడు వాఁడును, నాశరహితనిగు గూత్యమం కెల్లప్పుడు నిలకడఁ జెందిన వాఁడును;

3. అఖిలసంశయవారణ భాషణం

భ్రమమదద్విరదాంకుశవీక్షణం।

అవిరతంపరసౌఖ్యధృతోద్యమం

నిజతనూవిషయోష్ణలసాలసం॥

సకల సంశయములఁ గొలగఁజ్రోయు మాటలు గలవాఁడును, భ్రమమును మదగజమునకు అంకుశముతోఁజ నూపుగలవాఁడును, ఎప్పుడును ఇతరుల సుఖమునకు ప్రయత్న మొనర్చువాఁడును, తనయొక్క శరీరవిషయములందు మిగుల యలసుఁడును;

4. పరిణతామ్రఫలప్రభవిగ్రహం

చలతరేంద్రియనిగ్రహసగ్రహం।

అమృతచిద్భవవల్లిపరిగ్రహం

మితవచోరచితాగమసంగ్రహం॥

పండినమాదిపండుయొక్క కాంతివంటి కాంతిగల శరీరముగల వాడును, మిగుల చెరిచు ఇంద్రియములను లోబడుచుకొను శక్తిగల వాడును, నాశరహితముగ్జ్ఞానము అను నొప్పదను కల్గి నాయొకను స్వీకరించినవాడును, వితమలయిన మాటలచే కాన్త్రుకంక్రహమును గల్పించువాడును;

5. అమలవీ ప్రతరాత్మమరీచిభిన్నముః

నిజకర్తై రివపంకి జగంధవం॥

పదజుషాంజడభావము నేహ నామాదుః 45253

పరిహారంతిమనంతగుణాకరం 1322221

తనశరణములచేత మార్గనివహ నిర్మలములై మిగుల ప్రకాశించు ఆత్మలేజన్మలచే పదముల నాశ్రయించివారియొక్క జడభావమును కాలక్రమమున బోగొట్టుచున్నవాడును, యనంతగుణముల కునికిపట్టగు వాడును;

6. మృదుతిమంచ నేదృశిశీతలం

వికసిలించదనేసరసీసుపే॥

మనసిశూన్యగుహశ్శిశిసన్నిధే

హృదిలసంతిమనంతివివాగుణం॥

మృదువులగు మాటలుగలవాడును, చల్లని గూఢులుగలవాడును, వికసించిన ముఖపద్మము గలవాడును పరిశుద్ధునివలె శూన్యంబగు మానసము గలవాడును, ఆకాశమునందు మార్గనివహై హృదియను నందు నిష్ఠిగుండై ప్రకాశించువాడును;

7. అదయమూర్త్యై సౌకవంప్రతే

పరుషచిత్తమలంవిషయవ్రతే॥

ఋషిమరోషమపేతమనోరథం

ధృతమదంఘన చిల్లహరీవశాత్॥

తనశరీరమునం బభిమానము లేనివాఁడును, కఠినముగు నియమము గలవాఁడును, స్రుకోచందనాది భోగములందు అపేక్షలేని చిత్తముగల వాఁడును, కోపము లేనివాఁడును, కోరికలు గోరనివాఁడును, గొప్పదగు జ్ఞానప్రవాహమున కధీనుఁడగుటచేత మైముఱచినవాఁడును;

8. విగతమోహమలోభమభావనం

శమితమత్సరముత్పివనంసదా।

భవమహోదధి తారణకర్మణి

ప్రతిఫలేనవిన్దై వసదోద్యతం॥

మోహము లేనివాఁడును, లోభములేనివాఁడును, తలంపులు లేని వాఁడును, మాత్సర్యము లేనివాఁడును, ఎల్లప్పుడు సంతోషము గల వాఁడును, ప్రతిఫలములేకనే యెప్పుడును భక్తులను సంపాదమును సమాద్రమును తరింపజేయుటయందు బ్రహ్మత్వించువాఁడును;

9. మాతామమేతినగరాజసుతోరుపేరం

నాగాననేభజశియాహిపితామమేతి।

అంకంహరస్యసమవాప్యశిరస్యనేన

సంచుంబితస్యగిరిరంధ్రకృణోవిహతిం॥

విఘ్నేశ్వరుఁడు తిల్లి నాదియని పార్వతియొక్క అంకపీఠమును చేరియుండగ, తండ్రి నావాఁడు నీవు పామ్మని యీశ్వరుని యంక మాత్రయించిన వాఁడును, ఈశ్వరునిచే శిరస్సున ముద్దుబెట్టుకొనబడినవాఁడు నగు కుమారస్వామియొక్క అంశభూతుఁడును;

10. వేదాదిపాకదమనోత్తరకచ్ఛపేతైః

యుక్తైర్ధరాధరసుమప్త్యమరేశ్వరైశ్చ।

సూక్ష్మైశ్చతాయుగమృతేనసహప్రణత్యా

సంపన్నశబ్దపటలస్యరహస్యమర్థం॥

1. వేదాది అనగా వేదమునకాదియగు ప్రణవము ఓం
2. { పాకడమన అనగా ఇంద్రబీజ ల కారము }
 { నకు ఉత్తరము అనగా ప్రక్కనిదగు. } వ
3. కచ్చపేశం అనగా కూర్చబీజమగు చ
4. { ధరాధర అనగా పర్వతబీజ ద కారము }
 { సుమృష్టి అనగా నిద్రాబీజ భ కారము }
 { అమ రేశ్వర అనగా రుద్రబీజః ఉ కారము }
 { ఈ మూడును కలిసినదైన దుభ
5. { సూక్ష్మాయుతా అనగా ఏ కారముతో }
 { గూడిన అమృతము అనగా నమృతబీజ }
 { వ కారము (అనగా) } వే

6. ప్రణతి, నమస్కారము నమః

అను వీనిచే నేర్పడిన శబ్దపటలమునకు అనగా
 మంత్రమునకు రహస్యార్థమైనవాడును[“ఓం
 వచద్భువేనమః” అను స్కందమహామంత్ర
 ముచే నుపాసింపదగినవాడని తాత్పర్యము.]

11. దండంవిన్దై వయతినంబతదండపాణిం
 దుఃఖాబ్ధితారకమరింబతతారకస్య
 త్యక్త్యాభవంభవమహోసతతంభజంతం
 హంసంతథాపిగతమానససంగరాగం॥

దండము లేని యతియయ్య దండపాణియు (ఇది ఆశ్వర్యము),
 దుఃఖసముద్రమునకు తారకుడు (దాటించువాడు) అయినను తారకునికె

శత్రువును (కుమారుడు), సంసారమును వదలి యెప్పుడును ఈశ్వరుని సేవించువాఁడును (అనగా భవమును వదలియు భవుని సేవించువాఁడును), హంసయైనను మానవజాతివరమున అనురాగము లేనివాఁడును, (అనగా మనస్సంబంధముగ అనురాగము లేనివాఁడును);

12. ధీరత్వచంపదిసువర్ణగి రేరసూనం.

వారాన్ని ధేరధికమేవగభీరతాయాం।

తౌంతౌదయంతిమచలముఖలస్యధాత్రీం

దాంశౌనిదర్శనమశాంతికథాదవిష్టం॥

ధైర్యమున మేరువుకంటె తగ్గనివాఁడును, గాంభీర్యమున సముద్రముకంటె నధకుఁడును, ఓర్పునందు భూమిని బయించినవాఁడును, అంతరిక్షము నిగ్రహమును యుదాహరణమును, శాంతిగలవాఁడును;

13. నీగారవిందసుగృదానదృశంప్రసాదే

తుల్యంతథామహాసిఖోయదశాంధవేన।

బ్రాహ్మ్యంస్థితౌతుపితరంపటమూలవాసం

సంస్కారయంతిమచలంతిమచూదితంమే।

చల్లదనమున చంద్రుని బోలువాఁడును, ప్రకాశమున సూర్యుని బోలువాఁడును, బ్రాహ్మీస్థితియందు పటమూలవాసియగు చక్రిణామూర్తిని తలపింపఁ జేయువాఁడును, యనిబుఁడును, నాను తరువాత నుదయించిన వాఁడును;

14. యస్యాధునాపి రమణీరమణీయభావా

గీర్వాణలోకప్రతనాశుభవృత్తిరూపా।

సంశోభతేశిరసినాపిమనోదగంధ

స్తత్రాదృశంగృహిణమప్యధిపంయతీనాం॥

ఎవనియొక్క శిరస్సున ఇప్పటికిని రమణీయవృత్తియ నెడు దేవసేన

(రమణి) యున్నదో, ఇండినను మిస్త్తభవానయు లేదో అట్టి గృహ
స్థుడైనను యతులలో నొప్పవాఁడును;

15. వందారులోకవరదంవరదంతినోపి

మంత్రేశ్వరస్యమహతో గురుతాంవహంతి॥

మందారవృక్షమివసర్వజనస్యపాద

చ్ఛాయాంశ్రితస్యపరిభాషమవాహరంతి॥

ఇక్షజనవరగుఁడును, వానింటి నాడుచుండుటలు మంత్రేశ్వరునికి
(గణపతియను మంత్రికాస్త్రవేత్తిను) గురువును, పాదములపై నాశ్ర
యించిన ఎల్లరికను సారితాతమునలె భాషముఁ బోవట్టివాఁడును;

16. యస్తంత్రివార్తికమనేకవిచిత్రయుక్తి

సంశోభితంనిగమతేనఃసూతినా॥

భట్టస్యతెస్యబుధసూతాసంస్తుతస్య

వేదాంతిరంతునిగమాంతినచోవిచారి॥

ఎవఁడు వేదియులకాధారిమను యనేక విచిత్రయుక్తులచే బ్రహ్మ
శింశు తంత్రివార్తిక మునర్చెనో గూఁపంతి నన్నగుఁడగు భట్టపాదుని
యొక్క మాటువేషము అగువాఁడును, వేదాంతచనముల విచారించు
వాఁడును;

17. వేదశీర్షచయగారిసంగ్రహం

పంచరత్నమరుణాచలస్యయః॥

గుప్తమల్పమపిసర్వతోముఖం

సూత్రభూతమతనోదిమంగురుం॥

ఎవఁడు వేదాంతసాముయొక్క చేరికయగునదియు, మఱుగుచేయు
బడి యల్పముగ నుండినను అంతట వ్యాపించునదియునగు అరుణాచల
పంచరత్నమును సూత్రప్రాయముగ నొనర్చెనో యాగురుఁడును;

18. దేవవాచిసుతరామశిష్యేతం

కావ్యగంధరహితంచయద్యపి।
గ్రంథకర్తృణితథాపిసంస్ఫుర
ద్భాషితానుచరభావసంచయం॥

సంస్కృతమును బాగుగ నభ్యసించనివాడైనను, కావ్యగంధము లేనివాడైనను గ్రంథకార్యమున వచనములకు వెనుక నడుచు భావముల పుష్టిగల వాడగు;

19. లోకమాతృకుచదుగ్ధపాయిన

శృంకరస్తవకృతోమహాకవేః।
ద్రావిడద్విజశిశోర్నటద్గిరః
భూమికాంతరమపారమేధసం॥

లోకమాతయొక్క స్తవ్యమును ద్రాగినవాడై శంకరస్తుతి నొనర్చినమహాకవియు, ద్రావిడ బ్రాహ్మణ శిశువును, నాట్యమాడుచున్న వాక్కులుగలవాడగు సంబంధమూర్తియొక్క మాటు వేషమును, అపారబుద్ధిగలవాడగు;

20. భూతలేత్విహత్సతీయముద్భవం

క్రౌంచభూమిధరరంధ్రకారిణః।
బ్రహ్మనిష్ఠితదశాప్రదర్శనాత్
యుక్తివాదతిమిరస్యశాంతయే॥

బ్రహ్మనిష్ఠగలవారియొక్క స్థితిని కనుబఱచి, యుక్తివాదమును చీకటిని పోగొట్టుటకై జనించిన కుమారునియొక్క మాడవ యవతారమును;

21. కుంభయోనిముఖమానిపూజితే

ద్రావిడేవచసివిశ్రుతంకవిం।

దృష్టవంతమజరంపరంమహాః

కేవలంధిషణయాగురుంవినా॥

అగస్త్యుడు మున్నగు ఋషులచేత గూఢంపబడిన బ్రాహ్మణభాష
యందు ప్రస్థితవిను, గురువులేక కేవలము బుద్ధిచే వాశంహితమగు
మాయకంటె పగులగు లేజస్సును చూచినవాఁడును;

22. శాలకేపిడడగోపకేపివా, వానకేపిశునివాఖలేపివా।

పండితేపిపదసంక్రతేపివా, పక్షపాతిరహితగిరమేక్షణం॥

బాలునియంగును, బడునియంగును, కొల్లవానియందును, వానర
మంగును, కుక్కయంగును, దుర్బినునియంగును, పండితునియంగును,
అక్రతునియందును పక్షపాతము లేనివాఁడై సమమగు చాతుర్యల
వాఁడును;

23. శక్తిమంతమపిశాంతిసంయుతం

భక్తిమంతమపిభేదవర్జితం।

వీతరాగమపిలోకవర్జ్యం

దేవతాంశమపినమ్రచేష్టితం।

శక్తిగలవాఁడయ్యును శాంతిగలవాఁడును, భక్తిగలవాఁడయ్యును
భేదము లేనివాఁడును, ఆశురాగము లేనివాఁడైనను లోకమునంగు వాత్స
ల్యము గలవాఁడును, దివ్యాంశముగలవాఁడైనను అగమ్యతానిన నడవడి
గలవాఁడును;

24. ఏషయామిపితురంతికంమమా

స్వేషణంతునవిక్రీయతామితి।

సంవిలిఖ్యగృహతోవినిర్గతం

లోకైలచరణంరమాగతం॥

నేను తండ్రిమగు ఈశ్వరుని నన్ని ధానమున కేఁచిను, నన్ను వెదుక
వద్దని బాబువ్రాసి ఇంటనుండి బయలు వెడలి యరుగిరి శరీనవాడును;

25. ఈదృశంగుణగతై రభిరామం
 ప్రశ్రయేణరమణంభగవంతం!
 సిద్ధలోకమహిమానమపారం
 పృష్టవానమృతనాథయతీంద్రః॥

ఈలాటివాఁడును, గుణములయొక్క గుంపుచే మనోహరుఁడును
 యగు రమణభగవంతుని అపారంబగు సిద్ధలోకమహిమనుగుఱించి అమృత
 నాథయతీంద్రుఁ డడిగెను.

26. ఆహతంగభగవానగవాసీ
 సిద్ధలోకమహిమాతుదురూపాః!
 తేజివేనసదృశాశ్శినరూపా
 శ్శక్నువంతిచవరాణ్యసిదాతుం॥

అరుణగిరియందుండు రమణభగవంతుఁ డమృతనాథయతికి సిద్ధుల
 మహిమ ఊహింపనలవిగానిదియు శివునినో సమానులును శివరూపులు
 వయి వరముల నిచ్చుటకుగూడ సమర్థులగుచున్నారనియును వచించెను.

ఇతి శ్రీరమణగీతాసు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
 శ్రీ రమణాంతేవాసి నో వాసిష్ఠస్య గణపతే
 రుపనిబంధే సిద్ధమహిమానుకీర్తననామ
 అష్టాదశోధ్యాయః

ఇటుల బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రమునగు శ్రీరమణగీతయందు
 శ్రీ రమణ శిష్యుఁడును వాసిష్ఠుండునైన గణపతిచేఁ జేయబడిన
 గ్రంథమున సిద్ధమహిమానుకీర్తనమను
 పదునెనిమిదవ అధ్యాయము.

శ్రీరమణార్పణమస్తు.

శ్రీ రమణాయనమః

శ్రీ రమణ చత్వారింశత్

నందే శ్రీరమణార్థే రాచార్యస్య పదాబ్జమ్

యో మేఽదర్శయదీశం భాంతం ధ్యాంతమతీత్యమ్

అంధకారమున కావల ప్రకాశించు యీశ్వరుని నాకు దాపిన
అచార్య శ్రీరమణమహర్షుల పాదాబిందములకు మొక్కుదును.

1. కథయా నిజయా కలుషం హరతా

కరుణానిధినాఽగుణశైలజనా

ఖగవాహనభాషితతిత్త్విదిదా

వృషవాహన మానరహస్యధృతా॥

తన కథచేతఁ బాపములను హరించువాఁడును, గరుణా
నిధియు, అరుణాఽని నేరించువాఁడును, గరుడవాహనుడగు విష్ణువు
భాషితము (అనఁగా భగవద్గీత) మొక్క తత్త్వము వెల్లంగినవాఁడును,
వృషభవాహనుడగు శివుని మానరహస్యమును భరించువాఁడును,

2. గణరాష్ట్రఖనూరిసభాగురుణా

గుణసంచయరత్నమహోదధినా

ఘనగూఢసహస్రకరేణయథా

తనుకంచుకగుప్తమహామహనా॥

గణపతి మొదలగు పండితుల సభకు గురువైనవాడును, గుణ
రత్నసమూహమునకు మహాసముద్రమైనవాఁడును, మబ్బుమాటయిన వే
తలుంగువలె దేహమును కంచుకముచే దాపఁబడిన మహాశేషస్వ
రూపమైనవాఁడును,

3. చతురేణచలేంద్రియనిగ్రహణే

పటునాపరకీయగుణగ్రహణే।

ఛలవర్జితమానసమాధిజుషా

బలతర్జితభీకరకామరుషా ॥

చలించుస్వభావముగల యింద్రియములను లోఁబఱచుకొనుట యందు శేర్పరియు, పరులగుణములను గ్రహించుటయందు సమర్థుఁడును, వంచన యించుకయు లేని మానసమాధిం బూనినవాఁడును, భయంకర కామక్రోధములను బలముచే నడఁగఁగొట్టిన వాఁడును,

4. జరరంసమయేఃపరిపూరయతా

కఠినంవ్రతమద్రితఘోచరతా।

ఝషకేతనశస్త్రదురాపహృదా

కృషిసూత్రవిబోధవిఘ్నాదధతా॥

సమయమునఁ గడుపు నింపుకొను వాఁడును, గొండచఱియ లోఁగఠినవ్రతమును జరపుకొనువాఁడును, మినకేతుని (ఆనఁగా మన్మథుని) శస్త్రములకు అగ్గముగాని హృదయము గలవాఁడును, అత్యవిబోధ విధానమునఁ బనిఁగొన్న వాఁడును,

5. భవభీకరవారినిధింతరతా

కరతామరసేనసుపాత్రవతా।

స్వదృశాధికశీతలకాంతిభృతా

భయమంఘ్రిసరోజజుషాంహారతా॥

జన్మరూపమైన భయంకరసముద్రమును దాటినవాఁడును, గేలు తమ్మియే చక్కని పాత్రగాగలవాఁడును, మిక్కిలి చల్లని కాంతి దొలుతు తనచూడ్కి చేతఁజరగకమలసేవకుల భయమునుహరించు వాడును,

6. నమతామతిభక్తిమతానిధినా

ఘనతాపవిధూననసన్నిధినా।

యతిధర్మతతింపరిపాలయతా
పరితశ్చతమోవినివారయతా॥

మిక్కుటమగు భక్తితో మొక్కులిడువారి పాలిటి పెన్నిధి
యైనవాఁడును, సన్నిధి మాత్రమునఁ గెంత దొడ్డి తాపమునైనను బారఁ
బ్రోలువాఁడును, యతిధర్మముల నెల్లఁ బరిపాలించువాఁడును, జాట్టు
నున్నవారి తమమును జక్కఁగా నివారించువాఁడును,

7. శణినాయకవర్ణ్యగుణౌఘభృతా
భణితీఃప్రియసత్యహితాభణతా।
బహుమానవశాదయతాసుఖతా
మవమానతతేరవిదూనవతా॥

పాములరాజు (అనగా ఆదిశేషువు) పొగడఁదగిన గుణసమూ
హము గలవాఁడును, బ్రിയము సత్యము హితము నగు మాటలఁ బలుకు
వాఁడును, బహుమానవశమున నుబ్బనివాఁడును, అవమానము లేన్ని
వచ్చినను గుండనివాఁడును,

8. యతినామధిపేనకుశాగ్రలస
స్మతినాధృతినాశితచిత్తభువా।
లహరీంప్రమదస్యసదావహతా
నిహతాంతరశాత్రవసంహతినా॥

యతుల నాయకుఁడును, గుశాగ్రబుద్ధియైనవాఁడును, జిత్తసంధ
వుని (మన్మథుని) ధీరతచే నాశ మొనర్చినవాఁడును, ఆనందలహరిని
సదా వహించువాఁడును, అంతశ్శత్రుసమూహమును సమయించిన
వాఁడును,

9. భగవత్పదమన్యజనాసులభం
స్వగుణైరధిగత్యపరంజయతా।

మమతారహితేనహితేనసతాం

నిహితేనగణప్రభుణాహృదయే॥

ఇతర జనులకు సులభముగాని భగవత్ప్రదమును దనగుణముల చేతఁ జూచి పరమును జయించినవాఁడును, మమతలేనివాఁడును సజ్జనమునకు హితుడును, గణపతిచేత హృదయమందు నిలుపుకొనఁబడినవాఁడును,

10. ధరణీధరజాంకమపిత్యజతా

ధరణీతలవాసితమోధుతయే।

నరవేషభృతానగరంధ్రకృతా

రమణేనసనాథమిదంభవనం॥

భూతలవాసుల తమము సెగురఁ గొట్టుటకై పార్వతియొడిసి సైతము వీడినవాఁడును, మనుష్యవేషముఁ దాల్చిన క్రాంచలకారి (కొంచుగుబ్బలిని దూటువొడిచినవాఁడు, అనగాఁ గుమారస్వామి)యు నగు శ్రీ రమణునిచేత నీలోకము సనాథమైనది.

11. పరదేశినేవధవశేనవాసనః

శకలేనవేష్టితకటీవిశోభినా।

వరదేశికేననరవేషధారిణా

శిఖివాహనేనగురుమజ్జగద్భవేత్ ॥

పరదేశికలఁ దల్లని గోచిషేలికను మొలకుఁజాట్టి శోభిల్లు వాఁడును, శ్రేష్ఠగురువును, మనుష్యవేషముఁ దాల్చిన మయూరవాహనుఁడు అనగాఁ గుమారస్వామియును అగు శ్రీ రమణునిచేత జగము గురుయుక్త మయ్యెడిని.

12. అతీతగుణజాలాయ నైష్ఠికబ్రహ్మచారిణే।

నమోమాయామనుష్యాయ గురవేతారకారయే॥

గుణసమూహమున కతీతుఁడైనవాఁడును, నైష్ఠికబ్రహ్మచారియు, మాయామనుష్యకౌరుఁడును, దారకాసురవైరి, అనగా గుమారస్వామి యును అగు గురువునకు నమస్కారము.

13. యానాయాత్రన కేకినాంకులపతిః

స్నానాయన స్వర్ణదీ
పానాయతీతిభృన్మహేంద్రదుహిత
ర్నస్తస్యదుగ్ధామృతం
గానాయప్రమథేశ్వరాస్సవయసో
నైవాత్రవీణాభృతో
వాసంశోణగిరౌకరోషిభగవత్
క్రౌంచాద్రిభేత్తః కుతః॥

ఇచ్చట యానమునకై నెమరులకులపతి లేడు; స్నానమునకై స్వర్గనదిలేదు; పానమునకై పాగ్నతీదేవి చనుబాలు అను నమృతము లేదు; గానమునకై సవయస్కులగు వీణాధరులు ప్రమథనాథులు ఇచ్చట లేనే లేదు; మఱి, కొంచగుబ్బలినిదొలిచిన వాడా (గుమారస్వామి), భగవంతుఁడా, అరుణాచలమండల నివసింతువు?

14. ఏకంవక్త్రముమాంకవాసవిరహః

పాణౌనశక్త్యాయుధం
మర్త్యత్వంసపతాకిసీచపృతనా
పార్శ్వద్వయేనాకినాం
వేషోలంపున రేషముగ్ధనయన
ప్రచ్ఛాదనేభూజపా
మంత్రానముపైషితారకరిపో
క్వస్తస్యదాయాదతః॥

ఒకే మొగము, పార్వతియొడినుండి వీడ్చాటు, చేతియందు శక్తి
యను నాయుధములేమి, మర్త్యజన్మము, పతాకములఁ బూనిన దేవసేన
యిరుప్రక్కల లేమి-ఈవేసము భూలోకవాసుల ముగ్ధసేత్రముల మూసి
వేయుటకుఁ జూచునుగాని, యో తారకాసురవైరీ (కుమారస్వామి)
స్తన్యదాయాదినుండి యెట్లు నీవంతర్ధానము కాఁగలవు?

15. కేచిద్యోగవిదాంపురస్సరత్తి

ప్రజ్ఞానిబుద్ధ్యాపరే

సాధుః కశ్చిదితీతరేగురుధియా

కేప్యంప్రిపద్మంతవ।

సేవం తేరమణాభిధానమనుజ

క్షేమాయజాతక్షితౌ

ద్విత్రాస్త్యాంగిరిజాంకపీఠనిలయం

జానంతి దేవంగుహం॥

యోగవిదులలో నగ్రసరుఁడని యొక కొండఱును, బ్రహ్మని యను
తలంపుతో మఱికొండఱును, యొకొనొక సాధువని యితరులును,
గురువని భావించి యెవరో కొండఱును నీపాదపద్మములను సేవించురు.
ఓ రమణనామధారీ, నీవు మానవక్షేమముకొఱకుఁ బుడమియందవత
రించిన యుమాంకపీఠవాసియగు దేవుఁడవే (కుమారస్వామివే) అని
యిరువురో మువ్వురో యెఱుంగుదురు.

16. ఓంకారార్థముపాదిశోభగవతే

వాణీమనోహరిణే

తాతాయాప్యపదేష్టుముద్యతమభూ

త్కించి త్వదీయంముఖం।

క్షేప్తస్యాద్యసహోదరస్యగురుతాం

ప్రాప్తోసిధీగారవాత్

సుబ్రహ్మణ్యకనిష్ఠతామపగత

స్వర్వాధిక స్తవంగుణైః॥

భగవంతుడగు వాణీమనోహరునకు (బ్రహ్మదేవునకు) ఓంకారార్థము నుపదేశించితివి. నీమోము తండ్రీకిఁగూడ నించుక యుపదేశింప నమకట్టినదాయెను. బుద్ధిగౌరవమువలన నిప్పుడు అన్నకు గురువైతివి. ఓ సుబ్రహ్మణ్య, నీవు పిన్నవయ్యును గుణములచేత నందఱికన్న మిన్నవై నాడవు.

17. యత్పూర్వంశ్రుతిపారదర్శిభిషణో

ద్వైపాయనోద్ధ్యారుహత్

పశ్చాద్బోధకలావిఘాతతిమిర

శృంకాపహశృంకరః।

తిత్సంప్రత్యఖిలావసీతలజుషా

మాచార్యసింహాసనం

దేవత్వాంప్రతివీక్ష తేనరతనో

గీర్వాణసేనాపతే॥

దేనిని మున్ను వేదసారము నెఱుంగు బుద్ధిగల ద్వైపాయనుడు (వ్యాసుడు)ను, బిమ్మట బోధకశచేతఁ జిమ్మచీకటి నెగఁజిమ్మువాడు శంకాపహరియగు శంకరుఁడును అధిగోపించిగో, ఆ యఖిలజగదాచార్య సింహాసనము ఇప్పుడన్ననో ఓ దేవా, మనుష్యదేహమును దాల్చిన యో దేవసేనాపతీ (కుమారస్వామి), నిన్నుఁగోరి యెదురుమాచుచున్నది.

18. ధర్మేనాశముపాగతేత్రిభువనే

పర్యాకులేపాపతః

ప్రజ్ఞానేపరితోగిరాంపథిముఖా

సంచార్యమాణేజనైః।

సద్భావేపరమేశ్వరస్యచపిత
 స్సందేహాడోలాంగతే
 ద్వీపఃకైతవమర్త్యకేకితురగ
 త్వామంతరాకస్సతాం॥

ధర్మము పాడగుచుండగా, ముగ్ధులములును బాపమువలన నల్లాడుచుండగా, జాట్లును (అనగా వస్తువులలోనికిఁ బ్రవేశింపక) మాటల బాటయందే ప్రజ్ఞానము జనులచేత వృధా నడపింపబడుచుండగా, దండియగు పరమేశ్వరుని సద్భావమే (ఉనికియే) సందేహాడోలాంగతమగుచుండగా, ఓ మాయామర్త్యరూపా, ఓ మయూరవాహనా, సజ్జనమునకు నీవుదక్క మఱి ద్వీపము (శరణ్యము) ఏమిగలదు?

19. వైరాగ్యంతనవిత్తమస్తుకరుణాం

శక్తోషిహతుంకథం

దూష్యస్తేస్తుసముద్యుహిత్వపద

ధ్యానంచకింతాదృశం।

కామస్తేస్తువిగర్హితోవినమతాం

రతూచకింగర్హితా

స్కందచ్చద్యమనుష్యకిన్నుసమయం

కంచిత్సముద్వీక్షసే॥

వైరాగ్యము నీ సాత్తగునుగాక, కరుణ నెట్లు పొరిపుచ్చులవు? పనిబూనుట నీకు దూష్యమగునుగాక, పితృపదధ్యానమును అట్టిదేనా? కామము నీకు నింద్యమగునుగాక. భక్తరక్షణము నింద్యమగునా? ఓ స్కందుడా, ఓ మాయామనుష్యుడా, యేదే నొక సమయము నెదురుచూచుచు నూరకున్నావా యేమి?

20. దూరంయూహికువాదధర్మవృషతే

నేతఃపరంపంగుతా

దుర్భాసాంతేభువనంజహీహిపరితో

వర్ధస్వసంసత్సతాం

సోదర్యేణసమన్వితోభువమిమాం

ప్రాప్తోగురుగ్రామణీః

శూరాంతఃపురనేత్రవిభ్రమహరో

దేవోభవాసీసుతః॥

కువాదమా, దూరముగాఁ బొమ్ము; ధర్మవృషభమా, యిఁక
మీఁద నీకుఁ గుంటువలదు; దుర్భాసాంతీ, పుడమిని వీడుము; సజ్జనులకూట
మా, చుట్టును వర్ధిల్లుము; (ఏల యన), శూరాసురుని రాణివాసముల
చూడ్కివేడుకను హరించిన దేవుఁడు సార్వతీపుత్రుఁడు (కుమారస్వామి).
గురూత్తముఁడు సోదరునిగోఁ గలసికొని యీ భూమిని జేరినాఁడు.

21. జన్మస్థానమవాప్యగుప్తమహమో

యోభేదమాఘాతవాన్

భూతానాంచరతాంపుభగ్విధధియా

మాత్మైవయోభాసతే

దేహంసర్వమిదంజగచ్ఛవిభవా

దాక్రమ్యయఃప్రోల్లస

త్యేకస్తంగురుమూర్తిమానమతరే

లంబోదరభ్రాతరం॥

నేననునని పుట్టుచోటును జెంది యెవఁడు భేదము రూపుమా
పెనో, చరించు భూతముల నానావిధచేతములం దెవ్వఁడు తాను (ఆత్మ)
గానే వెలుంగునో, దేహమును ఈ సర్వజగత్తును విభవమువలన నాక్ర
మించి యెవ్వఁడు ఒక్కఁడే పరిధవిల్లునో, ఆ గురుమూర్తిని లంబోదర
పోదరుని (కుమారస్వామిని) బ్రాధింపుమోయి.

22. అంతర్యశ్చబహిర్విఘాతతిమిరం

జ్యోతిర్త్యయంశాశ్వతం

స్థానంప్రాప్యవిరాజతేవినమతా

మజ్జానముస్తూలయః ।

పశ్యన్విశ్వమపీదముల్లసతియో

విశ్వస్యపారేపరః

తస్మైశ్రీరమణాయశోకగురవే

శోకస్యహంత్రేనమః॥

ఎవ్వడు లోపలను వెలుపలను దివిరమును బటాపంచలు గావించిన జ్యోతిర్మయశాశ్వతస్థానమును బొంది భక్తుల యజ్ఞానమును నిర్మూలించుచు విరాజిల్లుచున్నాఁడో, యెవ్వఁడు ఈ విశ్వమును జూచుచున్నను విశ్వముయొక్క పారమునందుఁ బరుడై పరిధవిల్లుచున్నాఁడో, లోకగురువును శోకనాశకుఁడునైన యా శ్రీ రమణునకు నమస్కారము.

23. ప్రసరతాదితః శుభవిశోకితం ।

రమణతేనకృత్సలతమేకృతం॥

ఓ రమణా, యెప్పుడైన నొకమాటు నీ శుభవీక్షణ మిటు ప్రసరించుటం జేసి నా పున్నెము ఫలించును గాక !

24. రమణజన్మినా మయిభవాగ్గురుః ।

అభిదళశయస్తవమహానురుః॥

ఓ రమణా, నీవు జీవులకు గురువవోయి. భేదమెఱుంగని నీ యాశయము (హృదయము) చాల గొప్పది.

25. జగదహంపరః స్ఫురతిమే త్రయం ।

సదభిదంగిరాతవవిసంశయం॥

జగము నేను ఈశ్వరుఁడు అను మూడును సత్తునకు (ఉన్న వస్తువునకు) వేరుగాకుండుట నీవాక్కువలన నిస్సందేహముగా నాకుఁ దోచెడిది.

26. త్వమపదేశతోగలతినంవిదా।

మయినరన్యయా సదహామోర్ఖిదా॥

నీ యుపదేశమువలన నాయంగు వేటులేని యెఱుకచే సత్తునకును
(ఉన్నవస్తువునకును) నేనను దానికిని భేదము జాఱిపోయినది.

27. అహమియోంతర స్తమమలంహృది।

అనుభవేమభోస్తవకృపాయది॥

నీ కృప యున్నయెడల, నేననుదానిలోపలనున్న యా నిర్మల
వస్తువును హృదయమం దనుభవించుమయ్యా!

28. నకరుణాగుణస్తవవిదాంపతే।

హృదయతేదసః సహజభైవతే॥

విద్యత్సార్వభౌమా, కరుణ నీకు గుణముకాదు; అది నీ హృదయ
తేజస్సుయొక్క సహజప్రకాశమే.

29. తవతనుర్జ్వలత్యనఘవిద్యుతా।

తవదృగాతతాలసతిభాస్వతా॥

నీ నెమ్మేను మెఱుమై కనులకు మిఱుమిట్లు గొలుపుచున్నది.
నీ నిడుద చూడ్కి కాంతిఁ దొలుకుచు వెలుగుచున్నది.

30. కబలితంతునస్తవవిభోహృదా।

త్వమసిసంతతింవిలసితోముదా॥

ఓ విభుఁడా, నీమనము హృదయముచే మ్రొంగఁ బడినది. నీ
వల్లపుడును ఆనందమునఁ దేలియాడుచున్నావు.

31. భువనభూపతే ర్భగవతఃకృతే।

భవసిపాచకోయమవతాంపతే॥

ఓ యతిపతీ, జగత్ప్రభువైన భగవంతునికొలుపున నీవు వంటల
వాడవై యున్నావు.

32. నరపశూనిమానహమితాడయన్ |

పరశివౌదనంవితనుషేపచన్ ||

తా॥ ఈ మనుష్యపశువులను అహమునఁ గొట్టి పరమశివుని యన్నము వండుచున్నావు.

33. తిమిరాణినకేవలంవచోభిః

కరుణాపాంగవిలోకితైశ్చన్యాణాం |

హృదయేప్రసరంతిమర్దయంతం

భగవంతం రమణం గురుం నమామి ||

చీకటులను గేవలము వాక్కులచేతనేగాక కరుణాకటాక్ష వీక్షణములచేతను వెడలనడచుచు మానవుల హృదయమందు వ్యాపించు భగవంతుఁడు గురువును అగు రమణునకు మ్రొక్కెదను.

34. భవజలనిధింగాహంగాహం

చిరాదలసాలసాన్

పదజలరుహద్వంద్వద్వీపం

శ్రితాంస్తవసంప్రతి |

రమణభగవత్కల్యాణానాం

నికేతనపాహినః

సదయదయయాసిక్తైర్భక్తైః

నపాంగవిలోకితైః ||

చిరకాలము సంసారసాగరమందు మునిగిమునిగి డస్సిడస్సి యిప్పుడు నీ పదకమలద్వయమును దీవిగడ్డ నాశ్రయించిన భక్తులమగు మమ్ము ఓ దయాశూ, ఓ కల్యాణనిలయా, ఓ రమణభగవంతుడా, దయార్థములగు కటాక్షవీక్షణములచే రక్షింపుము.

35. యదినజనసీస్తన్యందద్యా

చ్చికోర్బతకాగతిః

యదిపశుపతిఃక్రోధంకుర్యా

త్వశోరవనంకుతః।

యదిపదజుషామాచార్యత్వం

నిహంసినసంశయం

భ్రమశతపరాభూతావతే

తరంతుభవంకథం॥

తల్లి చనుబాలియ్యదేని యకటా! బిడ్డగతి యేమి కాగలదు? పశుపతి కోపమునేయు నేని పశురక్షణ మెవ్వలనఁ జొప్పదును? (అట్లే) ఓ యాచార్యుడా, నీవు పదభక్తుల సంశయమును హతమార్చవేని లెక్కలేని భ్రమలకుఁ జిక్కుచడి పరువుఁ గోల్పోయిన వీరు జన్మము నుండి కడతేలుట యెట్లు ఘటిల్లును?

36. విశదహాసితేపూర్ణాశాంతిః

సుధాకరసోదరే

స్థిరప్రభులయోఃపూర్ణాశక్తిః

దృశోరతులార్చిషోః।

హృదయకమలేనిత్యానిష్ఠా

బహిశ్చసరత్ప్రభే

రమణభగవత్కోవామానీ

సమస్తవభూతలే॥

అమృతకరునకుఁ (జంద్రునకుఁ) దోబుట్టువనఁదగు విమల హాసము నందు నిందు శాంతి (నెలకొన్నది). దీటులేని తేజము కలిగి చలింపని గొప్పకన్నులందు నిండుశక్తి (నెలకొన్నది). వెలికిఁ బ్రసరించు శాంతిగల హృదయకమలమందు నిత్యనిష్ఠ (చెదరనినిలుకడ) (నెలకొన్నది). ఓ రమణ భగవంతుడా, భూతలమందు నీకు సమానుఁడగు మాని యెవ్వఁడు?

37. దేవీశక్తిరియందృశోఃశ్రితజన
 ధ్వాంతక్షయాధాయినీ
 దేవీశ్రీరియమంబుజాక్షమహిషీ
 వక్త్రేనహస్రచ్ఛదే ।
 దేవీబ్రహ్మవధూరియంవిజయతే
 హ్యహారగూఢాపరా
 విశ్వాచార్యమహానుభావరమణ
 త్వాంస్తౌతుకఃప్రాకృతః॥

చూడ్కియందిదే యాశ్రితజనుల తమము రూపుమాపు శక్తి
 దేవియు, వదన మను వేయిరెకుల కమలమున నిదే పద్మాక్షుని పట్టపు
 రాణి శ్రీదేవియు, వాక్కునందు దాగియున్నది యిదే బ్రహ్మయిల్లాలు
 పరాదేవియు విజయమొందుచున్నారు. ఓ విశ్వాచార్యా, ఓ మహాను
 భావా, ఓ రమణా, ప్రాకృతుఁ డెవ్వఁడు నిన్ను బాగడఁగలడు?

38. సోహంజాతోరమణభగవత్

పాదయోస్తేదవిష్టో
 యద్యప్యస్మిన్మహతిసమయే
 శక్తిలాస్యప్రవృత్తే ।
 సూర్యస్యేవజ్వలితమహాసో
 దూరగాంనాథశక్తిం
 విశ్వస్యాగ్రాంతవమమమనో
 వీతదుఃఖంతథాపి॥

ఓ రమణభగవంతుఁడా, నేను నీపాదయుగ్మమునకు ఎంతయో
 దవ్వన నున్నవాఁడనైతిని. అట్లయ్యెను ఓ నాథా, శక్తిలాస్యము (నర్తన)
 గల యీ మహత్సమయము సాగుచుండగా, నూర్చునితేజము వలె దగ్ధ

గాయమానమై దూరమేగుడెంచు నీ మేటిశక్తిని నమ్ముకొని నామనము
దుఃఖరహితమగుచున్నది.

39. తద్భాగధేయమసమానమనేకమాని

వాసార్జితంక్షీతిభృతఃఖలులోహితస్య।

అంగీచకారభగవాన్రమణోమహర్షి

రన్యేషుసత్సయదిమంబహుషుస్థలేషు ।

అరుణాచలమునకుఁ బలువురు మనులు నివసించుటంజేసి
చేకూడిన భాగ్యము ఆనమానమైనది. (ఏలన) భగవంతుఁడు రమణమహర్షి
యితర మహాస్థలములెన్నో యుండఁగా దీనినే అంగీకరించి నాఁడు.

40. శాంతిర్నితాంతమధికాపరమాస్వశక్తిః

వైరాగ్యమద్భుతతమంకరుణాతుసాంద్రా।

జ్ఞానంనిరస్తకుహనంమధురంచవృత్తం

న్యాణానిదర్శనమయంరమణోమహర్షిః॥

ఇతనికి శాంతియో అత్యంతము, శక్తియో పరమోత్కృష్టము;
ఇతనికి వైరాగ్యమో అద్భుతతమము, కరుణయో సాంద్రము (దట్టమైనది);
ఇతనికి జ్ఞానమో మాయను మటుమాయము గావించినట్టిది, వర్తనమో
మధురమైనది; (కావున) మానవులకు నిదర్శనమైనవాఁడీ రమణమహర్షి.

నారసింహిర్గణపతిర్వాసిష్ఠోరమణంగురుం।

చత్వారింశన్మిత్రైఃపద్యైఃస్కందాంశంస్తుతవాన్మపిం॥

నరసింహుని పుత్రుఁడు వాసిష్ఠగణపతి చత్వారింశత్ (నలువది)
అను పరిమితిగల ఈ పద్యములచే గురువును స్కందాంశసంభవుఁడును
అగు రమణమహర్షిని స్తోత్రము గావించెను.

(శ్రీ) రమణార్పణ మస్తు.

శ్రీరమణ విభక్త్యష్టకము

1. శ్రీమత్పారాశర్యోయం ప్రముదితవదనః

పావనః పార్వతీయః

ప్రత్యగ్దృగ్దేవకల్పావిగతభవభయ

స్సర్వదాసుప్రసన్నః ।

ఆత్మనేవప్రలీనః పరమగుణనిధి

శ్చానముద్రోపపన్నో

దృష్టస్సంతృప్తచిత్తోరమణమునిరహో

సచ్చిదానందకండః॥

శ్రీమంతుఁడు పారాశరుఁడు నగుమోమువాఁడు పవిత్రుఁడు
పార్వతీపుత్రుఁడు (దివ్య)జ్ఞాన దృష్టిం బొరసినవాఁడు దేవునితో సమా
నుఁడు జన్మభయరహితుఁడు సదాప్రసన్నుడు ఆత్మ (తన)యందే యడఁగి
యున్నవాఁడు పరమగుణనిధి మానముద్రఁదాల్చినవాఁడు మిక్కిలితనిపిన
సనస్సుగలవాఁడు సచ్చిదానందకండమైనవాఁడు అగు రమణముని
హా! యిదే దర్శనమొసంగుచున్నాఁడు.

2. యందృష్టైవవావశిష్టం భవతిపునరహో

నేహకర్తవ్యతాయాం

సద్యశ్చిత్తప్రసాదాద్విగతిమనసః

సర్వసంకల్పజాలం ।

వృత్తిః శామ్యత్యనేకావిధిమనుజనితా
 ద్వేషిణీవానిషేధాత్
 సంతంపారాశరంతంగురురమణయతిం
 సంతతంచింతయామి ||

అహా! యెవనిఁ బాడిగాంచిన యంత నే యింక నిటఁ గర్తవ్యత
 నిశ్చేషముగ నశించునో, అప్పుడే పొడమిన చిత్తప్రసాదమువలన మనస్సు
 నందలి సంకల్పసమాహ మెల్ల జాతిపోవునో, విధిని (చేయవలయు దానిని)
 అనుసరించి పుట్టినదియు నిషేధము (చేయఁగూడనిది) అగుటవలనఁ బగ
 యైనదియును అగు పలుతెగల తలంపు అణఁగిపోవునో, ఆ మహాత్మునిఁ
 బారాశరుని గురుని రమణయతిని నిరంతరము తలంతును.

3. యేనేయంచిత్రస్మప్తిః బహిరివమనసా
 స్వప్నవత్సంప్రదృష్టా
 దృష్టిః ప్రత్యగ్తాపిప్రణతభయహరీ
 సంవిస్మృష్టాదయార్ద్రాః ।
 స్వార్థాస్సంగస్యహానా త్తదనుగతధియ
 స్సర్వతస్సన్నిరస్తాః
 త్రాతస్తేనేహమర్త్యోరమణభగవతా
 ధన్యతాంయాతిసద్యః॥

ఎవనిచేత నీ చిత్రస్మప్తి వెలుపలిదివోలె మనస్సుచే స్వప్న సమా
 నముగాఁ జూడఁబడెనో, చూడ్కొనివ్యత్వమును (జ్ఞానమును) బొరసిన
 దయ్యభక్తులభయమునుహరించునదిగా దయార్ద్రముగానొనర్పఁబడెనో,
 సంగము వెన్నంటి వచ్చు స్వార్థభావములు సర్వమును సంగహానివలన
 సమయింపఁబడెనో, ఆ రమణభగవంతునిచేత రక్షింపఁబడు నిచ్చటి
 మర్త్యుడు తత్క్షణమే ధన్యత నొందును.

4. యస్మై తత్త్వార్థవేత్తే పరమపదవిదే

స్వాత్మబోధయిత్రే

స్వానందస్యాపయిత్రే జనిమరణభయా

త్ప్రీణినః పాలయిత్రే | -

ఆత్మానం ప్రాప్య బుద్ధ్యా శరణముపగతా

ధన్యతాయాంతిలోకా

స్తస్మై పారాశరాయో రమణభగవతే

జ్ఞానదాత్రేనమస్తే ||

తత్త్వార్థవేత్తకై పరమపదవిదునికై స్వాత్మబోధకునికై స్వానం
దముఁ గొలుపువానికై జననమరణభయమునుండి ప్రాణుల రక్షించువానికై
యెవనికై లోకులు బుద్ధిపూర్వకముగా ఆత్మను (తనను) సమర్పించుకొని
శరణముం బడసి ధన్యతనొందుదునో, ఆ జ్ఞానదాతకై పారాశరునికై
ఓం రమణభగవంతునికై వందన మిడదను.

5. యస్మాత్సంపూర్ణకామాద్విగతకలిమలా

ద్దివ్యవాగాత్మదేహః

న్నిత్యం ప్రద్యోతమానాజ్జగతిహితపసా

సంస్థితప్రజ్ఞతోన్యః |

సంతప్తానాం ప్రజానాం విషయవిషధరై

రైషవకశ్చిచ్ఛరణ్యః |

తస్మాత్పారాశరాన్మేరమణమునివరా

దాత్మనస్సంవిదన్తు ||

ఎవనికంటె - సంపూర్ణకామునికంటె (గలిమలరహితునికంటె) దివ్య
వాగాత్మదేహునికంటె జగమందెల్ల స్వధుఁ దేజరిల్లుచున్నవానికంటె తప
ముచే స్థితప్రజ్ఞఁడైనవానికంటె విషయములు అను విషధరముల (పాముల)

చేఁ దపింపఁబడు ప్రజలకు శరణ్యము వేఁతుదియు లేనేలేదో ఆ పారా
శరణివలన రమణమునివరునివలన నాకు ఆత్మజ్ఞానము కలుగునుగాక.

6. యస్యాహమ్మేమత్తిర్హి స్వయమిహగళితా

సంవిదేవావశిష్టా

ధర్మాధర్మప్రపంచఃసహవిధిభిరహో

సంప్రశాంతోనిషేధైః।

ఇష్టానిష్టేనమానేసితిరపిజగతి

ప్రాణినాంవాహితార్థా

తస్యేదంపాదయుగ్మంరమణభగవతః

సంప్రపద్యేశరణ్యం॥

అహ! యెవనికి “నేను” “నాది” అను తలంపు తనంత
టనే వీఁడిపోయెనో, యెఱుకమాత్రమే మిగిలెనో, విధినిషేధములతో
(వలయును - వలదు అను కట్టడలతో) గూడిన ధర్మాధర్మప్రపంచము
బొత్తిగా నణగిపోయెనో, ఇష్టానిష్టసమానస్థితియుఁగూడ జగమందలి
జీవుల మేలుకొఱకే అయ్యెనో, శరణ్యమైన యా రమణభగవంతుని
యొక్క పాదయుగ్మము నిదే భజింతును.

7. యస్మిన్నత్యాశ్రమస్థేహ్యభయముపగతే

వీతవర్ణప్రపంచే

బ్రహ్మిష్ఠేనిత్యత్పప్తేపరమరసనిశౌ

సిద్ధయోష్టేప్రణామాః।

కామాశ్చప్రాప్తు కామాస్సుఖమిహపరమం

సంవిశంతీవనిత్యం

తస్మిన్నారాశరేమేరమణమునివతే

ధీంద్రియాణ్యారమంతాం॥

ఎవనియందు ఆశ్రమాతీతుఁడైయున్న వానియందు అభయ మొందినవానియందు వర్ణప్రపంచరహితునియందు బ్రహ్మనిష్ఠునియందు నిత్యతృప్తునియందుఁ బరమరసనిధాన మైనవానియందు అప్తసిద్ధులు (అణి మాదులు) మిక్కిలి వంగియున్నవో (అడఁకువఁ జూపుచున్నవో), మఱియుఁ గామములు సఫలములై యెల్లప్పుడుఁ బరమసుఖముం బొరయు నట్లున్నవో, ఆ పారాశరునియందు రమణమునివరునియందు నా బుద్ధియు నింద్రియములును గ్రీడించుచుండును గాక !

8. స్వామిఁ సర్వార్థహరిన్ నయి పరమగురొ

నిర్మలజ్ఞానమూర్తే

వాసిష్ఠస్యప్రసాదాత్తవచరణయుగం

ప్రాప్యసర్వైష్వర్గురాపం

పూర్ణాః కామాః హేతిప్రణిహితమనసా

ధన్యతాంభావయంతం

త్రైహీమంపాపజాలాద్రమణమునిపతే

దైవరాతంప్రపన్నం॥

స్వామీ, సర్వార్థహరకుఁడా, ఓ పరమగురూ, ఓ నిర్మల జ్ఞానమూర్తీ, అందఱకు నందఱాని నీ పాదయుగ్మమును వాసిష్ఠుని (వాసిష్ఠ గణపతియొక్క) ప్రసాదమువలనం బడయఁగలిగి యిటఁ గోరికలు నిండిన వని దండి నిలుకడంజెందిన డెందముతో ధన్యోఽస్మి యను కొనుచున్న శరణాగతుఁడగు నీ దైవరాతుని పాపసమూహమునుండి కాపాడుము.

రమణం రమణీయచిద్వికాసం

శరణం సంస్కరణీయసద్విలాసం

పరమం పరమార్థతత్త్వబోధం

కలయేకల్యణకీలనప్రబోధం॥

రమణీయమగు చిద్వికాసము గలవాఁడును శరణమైనవాఁడును మిక్కిలి యెన్నఁదగిన చక్కని విలాసము (కాదా - సద్వస్తువుయొక్క రీతి) గలవాఁడును బరముఁడును బరమాత్మతత్త్వబోధరూపమైన వాఁడును బాపమునుదహించు ప్రభోదస్వరూపమైనవాఁడును అగు శ్రీ రమణునిఁ దలంతును.

ఇతీదం దైవరాతీయం శ్రీ రమణ విభక్త్యప్తకం

సంపూర్ణం.

ఇట్లు దైవరాత విరచితమగు శ్రీ రమణ విభక్త్యప్తకము

సంపూర్ణము.

శ్రీ రమణార్పణ మస్తు.

శ్రీ గు రు గీ త ము

1. అవ్యక్తాద్యతపతద్వ్యక్తం జాతమశేషం।

యద్ధత్తేతదజ్రసంయత్రాంతేలయమేతి॥

అవ్యక్తమగు దేనినుండి సమస్తప్రపంచము పుట్టినదో, ఏ యవ్యక్తము అవ్యక్తప్రపంచమును ధరింపుచున్నదో, ఏ యవ్యక్తమునందు అంతమునం దది లయమును బొందుచున్నదో;

2. ఆధారేఖలయస్మిన్గోళానాంసహలత్నైః।

బ్రహ్మాండంప్రతితిష్ఠత్యేతన్నిస్తులసత్వే॥

ఈ బ్రహ్మాండము గోళముల లక్షలతోసహా నిరుపమాన సత్త్వము. గల ఏయాధారమునందు నిలిచియున్నదో;

3. సూర్యాదిగ్రహభాసాయన్మూలంఘనతేజః।

యద్భ్రష్టాదిసురాణాంశక్త్యైశక్తిరుతాహో॥

ఏ ఘనతేజస్సు సూర్యాదిగ్రహతేజస్సులకు మూలమో, ఎయ్యది బ్రహ్మాది దేవతల శక్తికి కారణమో లేక శక్తిగానే యున్నదో;

4. జ్ఞాత్వాతత్త్వమసంగభాసాయస్యరమంతే।

యజ్ఞాలేనసమస్తేద్వైతేత్సౌల్పమతీనాం॥

సంగరహితులు తత్త్వమును దేని ప్రకాశముచే దెలుసుకొని ఆనందించుచున్నారో, అల్పబుద్ధిగలవారికి దేని మాయచే సమస్తమునందు ద్వైతబుద్ధి కలుగుచున్నదో;

5. యద్ధ్యానేనభవంతిస్వాత్మానందనిమగ్నాః।

యన్నిష్ఠాఖలుముక్తిర్యచ్ఛన్తోఽపితదర్శః॥

దేనిని ధ్యానించి స్వాత్మానందమునందు మునుగుచున్నారో, దేనియందు నిష్ఠ ముక్తియో, ఎయ్యది వేదమైయుండియు దాని యర్థమై యున్నదో;

6. తద్భ్రష్టప్రణవాఖ్యంచి తేధ్యానకృతేమే।

అశ్రాంతంరమణాఖ్యాంబిభ్రద్భాతుమదిష్టాం॥

అట్టి ప్రణవపరబ్రహ్మము సంతతము నాచిత్తమునందు ధ్యానము నిమిత్తము నాకిష్టముగు రమణనామమును ధరించినదై భాసించునుగాక.

7. ఆధారేధృతమూలంహారదాబ్జేకృతవాసం।

శీర్షాబ్జాయవహద్యత్పశ్చాదింద్రియశక్త్యై॥

ఎయ్యది మూలాధారమునందు వేళ్లుదన్ని హృదయపద్మమున వసించుచున్నదై పిమ్మట సహస్రారమునకు ప్రవహించుచు, తరువాత ఇంద్రియ శక్తులకుఁ గారణమగుచున్నదో;

8. దృష్ట్యాంత్రపరాచ్యాయద్వేహభ్రమకారి।

ఆవృత్తింతువునర్యత్వాన్వైక్యానుభవాయ॥

అయింద్రియద్వారా గలిగిన పరాచీ దృష్టియందు ఎయ్యది దేహాత్మ భ్రమను కలుగజేయుచున్నదో, ఎయ్యది తిరిగియు స్వజన్మస్థానమునకు (హృదయమునకు) ఆవృత్తిమై స్వాక్షైక్యకాన్యనుభవమునకుఁ గారణమగు చున్నదో;

9. పశ్యద్వావిషయాఘంవిశ్రాంతంయదుతాహో।

ముక్త్యైసంస్థితమంతర్వృత్తైక్యానుభవేన॥

విషయములను జూచినను లేక విశ్రమించియున్నను ఎయ్యది ఏక వృత్త్యానుభవమచే లోపల నిలిచినయెడల ముక్తికిఁగారణమగుచున్నదో;

10. ఆత్మజ్యోతిరిదంమేబిభ్రాణంరమణాఖ్యాం ।

అశ్రాంతంస్ఫురతాత్తచ్చుద్ధంహార్దసరోజే॥

రమణనామమును వహించు శుద్ధముగు నా యాత్మజ్యోతిస్సు సంత తము నాహృదయపద్మమునందు స్ఫురించునుగాక;

11. యదీషాద్రమణాఖ్యాద్వ్యాప్తం గాణపతీషు।

వాణీభిత్తిమథత్రేగీతాచిత్రవిలాసం॥

ఎయ్యది రమణుఁడను దీపమునుండి వెలువడి గణపతివాక్కులనెడి గోడలయందు గీతయనెడి చిత్రరూపము ధరింపుచున్నదో;

12. యద్ధంతిచ్చవిజాలై రజ్జానాంతిమిరాణీ।

తత్తత్త్వంస్ఫురతాన్నస్తారధ్యానసమాధౌ॥

ఎయ్యది కాంతిజాలములచే అజ్ఞానమనెడి చీకట్లను పోఁగొట్టు చున్నదో, అజ్యోతిస్తత్త్వము మా ప్రణవధ్యాన సమాధియందు స్ఫురిం చునుగాక.

13. యాతాయాతవిహారై రాధారేమచశీరే।

సంచారంవిదధానంకించాశేషవిసారి॥

షడాధారచక్రములందును సహస్రారమునందును యాతాయాతములచే సంచారము చేయునదియు, మఱియు సర్వమును వ్యాపించునదియు;

14. ఆలం బేనవిహీనంవ్యోమాభంపరిపూర్ణం।

నిశ్శబ్దంగురురూపంతద్రబ్ధస్ఫురతాన్తే॥

నిరాలంబము ఆకాశసదృశము పరిపూర్ణము నిశ్శబ్దము గురురూపమునగు పరబ్రహ్మము నాకు స్ఫురించునుగాక.

15. జ్ఞానంభాతిపరోక్షంయ తత్త్వశ్రవణేన।

యత్సాంగత్యవిశేషోహేతుస్సాన్న్యదపరోక్షే॥

దేని తత్త్వమును వినిన వారలకు పరోక్షజ్ఞానము భాసింపుచున్నదో, దేని సాంగత్యము అపరోక్షజ్ఞానమునకు కారణమగుచున్నదో;

16. యచ్చింతాస్థిరము కై వ్రబహైతద్రమణాఖ్యం।

మామావృత్యసమంతాదానందేనిదధాతు॥

దేనిచింత స్థిరము క్రికి కారణమగుచున్నదో, ఆ రమణాఖ్యబ్రహ్మము అంతటను నన్నావరించి ఆనందమునందు ముంచునుగాక.

తారానందనియు క్తఃప్రీత్యాతస్యమతేన।

అథాద్వీప్రగభీరంవాసిష్ఠోగురుగీతం॥

ప్రణవానందప్రేరితుడైనానిమతము ననుసరించి అర్థగాంభీర్యముగల గురుగీతమును ప్రీతితో వాసిష్ఠుడొనరించెను.

తెలుగు విశ్వశ్రీవిద్యాధిపతిః
విద్యాధిపతిః

శ్రీ రమణాశ్రమ పుస్తకాలయము

భగవాన్ శ్రీ రమణమహర్షి ఉపదేశగ్రంథములు

			రూ.	ఆ.
నే నెవఁడను?	...	...	0	2
ఉపదేశ సారము (అప్పడపుబాట, ఆత్మోద్యోగో)			0	2
ఉన్నది నలుబది; (సద్విద్య)	...		0	8
శ్రీ రమణగీత (అనుబంధ తాత్పర్యములతో)	...		0	12
రమణగీతాపద్యములు (గీతమాలతో)	...		1	0
విచారసంగ్రహము	...	...	0	8
ఉపదేశమంజరి	...	...	0	4
అరుణాచల స్తుతి పంచకము	...	...	0	2
వివేక చూడామణి (వచనము)	...	...	0	8

శ్రీ మహర్షి చరిత్ర గ్రంథములు

శ్రీ రమణ లీల	...	...	2	8
శ్రీ రమణ పూజాకల్పము	...	...	0	6
రమణచరిత్రసంగ్రహము	...	...	0	0
శ్రీ రమణస్తుతి పాటలు	...	...	0	6
శ్రీ మహర్షియు తత్సందేశము	...	...	0	12
రమణమహర్షి (112 పటములతో)			(ముద్రింపబడును)	
నివేదన	...	...	0	6
ఆరాధన	...	...	0	4
నైవేద్యము	...	...	0	4

శ్రీ నిరంజనానందస్వామి,

సర్వాధికారి.

